

Nr 134.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av ett statens skogsodlingsanslag; given Stockholms slott den 21 februari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen statsrådet Johansson anför:

I tvänne likalydande motioner vid 1928 års riksdag (I:46 och II:44) hemställdes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående statens medverkan till skogsodling av sådana kala, till skogsbörd tjänliga marker, för vilka skogsodlingsskyldighet enligt gällande skogslagar ej kunde åläggas markägaren. Därjämte hemställdes i en tredje vid samma riksdag väckt motion (II:45), att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta med hänsynstagande till vad i motionen anförts verkställa utredning och för riksdagen snarast möjligt framlägga förslag till genomgripande åtgärder för den svenska skogsmarkens rationella utnyttjande till skogsbörd.

Med anledning av nämnda motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 1 juni 1928 nr 329 om verkställande av utredning rörande de åtgärder, som kunde vara erforderliga för vinnande av det i motionerna avsedda syftet, samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Sedan jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1928 chefen för jordbruksdepartementet tillkallat fem utredningsmän, nämligen landshövdingen J. Nilsson, ordförande, ledamöterna av riksdagens andra kammare hemmansägarna C. J. Johansson i Uppmälby och P. Persson i Trången, revisionssekreteraren T. W. G. Sjöfors och länsjägmästaren W. Lothigius, att inom sagda departement i anslutning till den av riksdagen i berörda skrivelse gjorda framställning och i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden samma dag närmare angivna grunder verkställa utredning samt avgiva förslag angående statens medverkan, utöver vad för närvarande ägde rum, till vinnande av skogsbörd å marker, vilka därtill vore tjänliga men vilka icke vore föremål för rationellt utnyttjande, hava utredningsmännen, som antagit benämningen 1928 års skogsvårdskommitté, till fullgörande av sitt uppdrag den 1 november 1929 avgivit betänkande angående statens medverkan för vinnande av ökad skogsproduktion å vissa marker (St. off. utr. 1929:27).

I betänkandet har kommittén hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposi-

tion föreslå riksdagen att dels godkänna vissa av kommittén föreslagna grunder för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet inom område, varå skogsvårdslagen ägde tillämpning, av företag, som avsåge skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion å vissa marker med otillfredsställande skogstillstånd, dels ock till sådant understödjande anvisa för budgetåret 1930/1931 under benämning statens skogsodlingsanslag ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor.

Berörda av kommittén föreslagna grunder för den ifrågasatta understödsverksamheten innefattas i ett betänkandet bilagt förslag till kungörelse angående villkor för statsbidrag från statens skogsodlingsanslag, vilket förslag torde få såsom bilaga A fogas vid detta protokoll.

Över betänkandet hava infordrade yttranden avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, lantbruksstyrelsen och centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, ävensom av samtliga länsstyrelser, skogsvårdsstyrelser och hushållningssällskaps förvaltningsutskott, varjämte svenska skogsvårdsföreningen, Norrlands skogsvårdsförbund, Sveriges skogsägareförbund och skogssällskapet yttrat sig i ärendet.

I årets statsverksproposition har i avbidan på proposition i ämnet under nionde huvudtiteln, punkten 127, för den av kommittén föreslagna understödsverksamheten under budgetåret 1930/1931 beräknats ett belopp av 600,000 kronor.

Sedan utredningen i ärendet numera slutförts, anhåller jag att få underställa detsamma Kungl. Maj:ts prövning.

I förenämnda betänkande har kommittén till en början framhållit, att kommittén funnit den åt kommittén uppdragna utredningen böra gälla allenast enskilda skogar. För en dylik begränsning talade enligt kommitténs mening, bland annat, det förhållandet, att å statens och andra allmänna skogar ett fortlöpande arbete i regel bedreves för skogarnas rationella utnyttjande för skogsbörd samt att något större behov av särskilda åtgärder i förevarande syfte beträffande dessa skogar därför näppeligen kunde anses föreligga. Med de allmänna skogarna torde i detta avseende de inom Kopparbergs och Gävleborgs län belägna besparingsskogarna samt allmänningsskogarna i Västerbottens och Norrbottens län väsentligen kunna likställas.

Kommittén har ansett, att till enskilda skogar borde i förevarande sammanhang hänföras de skogar, som lydde under 1923 års skogsvårdslag, förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden (lappmarkslagen), lagen den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) angående husbehovsskogar inom vissa områden samt lagen den 24 juli 1903 (nr 79 s. 7) angående skyddsskogar. Skogar, som tillhörde landskommuner, landsting och hushållningssällskap, borde såsom lydande under skogsvårdslagen betraktas såsom enskilda skogar. Städernas skogar lydde däremot under förordningen den 24 juli 1903 (nr 79) angående förvaltningen av städernas skogar och skulle enligt denna stå under domänstyrelsens överinseende och i vissa fall jämväl under skogsstatens vård

Omfattningen av kommitténs utredning.

och förvaltning. Med hänsyn härtill och då något mera framträdande behov av statsåtgärder i förevarande syfte beträffande städernas skogar ej torde föreligga, syntes dessa skogar här böra likställas med allmänna skogar och sålunda ej inbegripas under utredningen.

*Redogörelse
för de en-
skilda sko-
garnas areal
och skogs-
tillstånd
m. m.*

Till ledning för bedömandet av de åtgärder, som från statens sida borde vidtagas för främjande av skogsproduktionen å de enskilda skogarna i landet, har kommittén lämnat en redogörelse för dessa skogars areal och fördelning å vissa skogsägaregrupper samt skogstillstånd.

Med ledning av riksskogstaxeringsnämndens uppgifter och domänstyrelsens årliga förvaltningsberättelser samt vissa inom finansdepartementet tillgängliga preliminära resultat från pågående utredningar i samband med 1928 års allmänna fastighetstaxering har kommittén beräknat arealen produktiv skogsmark å landets enskilda skogar samt huru denna areal fördelar sig å aktiebolags samt andra skogsägares skogar. Resultatet av dessa beräkningar har sammanställts i tre tabeller, av vilka framgår, att totala arealen av sådan mark utgör, för skogar under skogsvårdslagen 15,408,000 hektar, för skogar under lappmarks- och husbehovsskogslagarna 1,691,156 hektar samt för skogar under skyddsskogslagen 405,400 hektar. Enligt tabellerna fördela sig dessa arealer å aktiebolags och andra skogsägares skogar på följande sätt:

	Skogsmark i hektar, tillhörande			P r o c e n t	
	Aktiebolag	Andra skogsägare	Summa	Aktiebolag	Andra skogsägare
Skogar under skogsvårdslagen	4,948,400	10,459,600	15,408,000	32	68
Skogar under lappmarks- och husbehovsskogslagarna	646,500	1,044,656	1,691,156	38	62
Skogar under skyddsskogslagen	182,000	223,400	405,400	45	55
Summa	5,776,900	11,727,656	17,504,556	33	67

Med hänsyn till skogstillståndet har kommittén i huvudsaklig anslutning till vid riksskogstaxeringen tillämpade grunder uppdelat skogsmarken å de enskilda skogarna i fyra grupper, nämligen 1) kal skogsmark, 2) skogsmark, bevuxen med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4, 3) skogsmark, varå skogstillståndet överhuvud taget anses otillfredsställande, samt 4) skogsmark med i stort sett tillfredsställande skogstillstånd. Till kal skogsmark har kommittén härvid i överensstämmelse med nämnda grunder hänfört ej allenast skogsmark, som är helt utan trädvegetation, utan jämväl dylik mark, som är bevuxen med bestånd av slutenhetsgrad, som är lägre än 0.3. Kommittén har framhållit, att slutenhetsgraden avsåge, enligt riksskogstaxeringsnämndens föreskrifter, att giva ett uttryck för i vad mån det förefintliga beståndet med hänsyn tagen till ålder och trädslag utnyttjade ståndortens virkesproducerande förmåga. Vid fullt utnyttjad produktionsförmåga åsattes slutenhetsgrad 1. Graderna 0.3—0.4 betecknade synnerligen glesa bestånd och graderna 0, 0.1 och 0.2 så låg grad av utnyttjande, att marken borde redovisas som kalmark. Beträffande gruppen 3) vore att märka, att denna till väsentlig del innefattade

även marker, som vore att hänföra under grupperna 1) och 2). Vad anginge gruppen 4) eller skogsmarker med i stort sett tillfredsställande skogstillstånd hade kommittén till denna grupp hänfört, förutom marker med fullt tillfredsställande sådant tillstånd, jämväl vissa i riksskogstaxeringsnämndens sammanställningar redovisade marker med mindre tillfredsställande skogstillstånd. Då något behov av statsåtgärder för vinnande av ökad skogsproduktion å dessa marker ej ansetts föreligga, hade kommittén i betänkandet bortsett från dem.

Med ledning av riksskogstaxeringsnämndens uppgifter har kommittén utarbetat tabeller över arealerna av berörda under 1)—3) upptagna grupperna skogsmark å samtliga enskilda skogar i landet, därvid skilda tabeller uppgjorts för 1) skogar under skogsvårdslagen, 2) skogar under lappmarks- och husbehovsskogslagarna samt 3) skogar under skyddsskogslagen. I tabellerna hava arealerna av ifrågavarande markgrupper angivits särskilt för varje landstingsområde eller, vad angår Västerbottens och Norrbottens läns landstingsområden, särskilt för till varje område hörande lappmark och kustland.

Tabellerna utvisa, att nämnda tre markgrupper å de olika kategorierna enskilda skogar omfatta följande totalarealer i hektar:

	Kal skogsmark	Skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4	Skogsmark med överhuvudtaget otillfredsställande skogstillstånd
Skogar under skogsvårdslagen	1,434,700	1,911,600	3,122,000
Skogar under lappmarks- och husbehovsskogslagarna	63,700	272,600	325,700
Skogar under skyddsskogslagen	7,300	77,400	81,500
Summa	1,505,700	2,261,600	3,529,200

Totala arealerna av ifrågavarande tre markgrupper å samtliga enskilda skogar i landet utgöra alltså: för kal skogsmark 1,505,700 hektar, för skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4 2,261,600 hektar och för skogsmark med överhuvudtaget otillfredsställande skogstillstånd 3,529,200 hektar.

Beträffande skogar under skogsvårdslagen hava arealerna av här avsedda tre markgrupper av kommittén uträknats för tre särskilda zoner, inom vilka de skogliga förhållandena kunna anses i viss mån likartade. Dessa zoner omfatta zon I Norrland samt Kopparbergs och Värmlands län, zon II övriga län i Svealand samt Östergötlands och Skaraborgs län samt zon III övriga län i Götaland. Enligt kommitténs beräkning utgöra arealerna för de särskilda markgrupperna inom de olika zonerna i hektar:

	Zon I	Zon II	Zon III
Kal skogsmark	645,300	240,800	548,600
Skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4	1,186,500	268,200	456,900
Skogsmark med överhuvudtaget otillfredsställande skogstillstånd	1,845,500	414,900	861,600

Beträffande de i tabellerna angivna kalmarksarealerna har kommittén anmärkt, att dessa ej avsåge allenast sådana skogsmarker, som av ålder legat kala, utan att däri inginge även mark, som med tillämpande av nu gängse avverkningsmetoder normalt måste räknas vara utan skog. Under erinran, att centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund i avgivet yttrande till jordbruksutskottet vid 1928 års riksdag såsom sin åsikt uttalat, att den normala kalytan i genomsnitt för hela landet kunde beräknas till fem procent av hela arealen skogsproduktiv mark, har kommittén med ledning härav samt med beaktande i möjligaste mån av inom olika trakter förekommande skogsbrukssätt och i samband därmed hittills tillämpade föryngringsmetoder, kalmars-tidens längd m. m. för de olika slagen enskilda skogar beräknat den normala kalytan.

I fråga om skogarna under skogsvårdslagen har kommittén uppskattat sagda yta för zon I till 520,300 hektar, för zon II till 180,800 hektar och för zon III till 188,600 hektar. Kommittén har därefter, genom att draga dessa arealer från de för de särskilda zonerna beräknade totala kalmarsarealerna, erhållit den areal skogsmark, som inom varje zon av ålder ligger kal, och funnit denna areal utgöra för zon I 125,000 hektar, för zon II 60,000 hektar och för zon III 360,000 hektar. Totala arealen skogsmark, som av ålder ligger kal å skogar under skogsvårdslagen, utgör sålunda enligt denna beräkning 545,000 hektar.

Beträffande skogar under lappmarks- och husbehovsskogslagarna har kommittén uppskattat den normala kalytan till 58,700 hektar. Därest denna areal drages från den av kommittén beräknade totala kalmarsarealen för dessa skogar, återstår en areal av allenast 5,000 hektar, som sålunda skulle utgöra den av ålder kala skogsmarken å ifrågavarande skogar.

I fråga om skyddsskogarna har kommittén framhållit, att den normala kalytan för dessa skogar väsentligen torde motsvara den av kommittén för dem beräknade totala kalmarsarealen, vadan enligt kommitténs åsikt av ålder kal skogsmark ej torde i nämnvärd omfattning förekomma å skyddsskogarna.

Med allmänna medel understödd hittillsvarande verksamhet för ifrågavarande ändamål. Sedan kommittén härefter i betänkandet lämnat en beskrivning över de å enskilda skogar förekommande kala skogsmarker samt skogsmarker med synnerligen glesa bestånd, har kommittén övergått till att redogöra för den verksamhet, som hittills bedrivits med understöd av allmänna medel för främjande av skogsväxt beträffande marker med otillfredsställande skogstillstånd å nämnda skogar.

Efter omnämmande, att understöd till berörda ändamål lämnats dels från vissa statsanslag, dels av skogsvårdsavgifter och dels från särskilda av landsting och hushållningssällskap beviljade anslag, har kommittén framhållit, att den med sagda medel understödda verksamheten i förevarande syfte huvudsakligen avsett arbeten av tre olika slag, nämligen 1) skogsodling å kala eller därmed jämförliga marker, 2) rensnings- och röjningshuggningar å marker med hårt dimensionsavverkade eller eljest glesa och oväxtliga bestånd samt 3) gallringar i överslutna bestånd. Beträffande de under 2) angivna markerna hade understöd i vissa fall lämnats, förutom till sådana huggningar, som nyss sagts, jäm-

väl till kultur- eller markberedningsåtgärder, där sådana efter huggningarna erfordrats för erhållande av nöjaktigt återväxt.

Kommittén har uppgivit, att en betydande verksamhet för skogsodlande av kala skogsmarker bedrivits av landsting och hushållningssällskap före ikraftträdandet av 1903 års skogsvårdslag. Enligt uppgifter i vissa av skogsvårdsstyrelserna till kommittén avgivna yttranden hade sålunda före denna tidpunkt med understöd från nämnda korporationer skogsodlats inom Jönköpings län 2,783 hektar, inom Hallands län cirka 14,000 hektar, inom Göteborgs och Bohus län cirka 24,000 hektar, inom Skaraborgs län cirka 2,400 hektar och inom Västmanlands län cirka 2,800 hektar, allt gamla kalmarker. Sedan i samband med införandet av 1903 års skogsvårdslag skogsvårdsstyrelser från och med år 1905 inrättats i samtliga län med undantag av Gotlands, Västerbottens och Norrbottens län och allmänna medel i betydande omfattning ställts till dessas förfogande för främjande av skogsvård å enskildas skogar, hade skogsvårdsstyrelserna fullföljt och utvecklat den genom landstingens och hushållningssällskapens försorg påbörjade skogsodlingsverksamheten. Särskilt inom de län, där större arealer kala skogsmarker förefunnits, hade denna verksamhet under styrelsernas ledning tagit en betydande omfattning.

Till belysning härav har kommittén med ledning av skogsvårdsstyrelsernas årsberättelser samt av dessa i ärendet avgivna yttranden låtit upprätta en tabell över arealen av den mark, som skogsodlats å skogar under skogsvårdslagen under styrelsernas ledning eller eljest i samband med deras verksamhet under åren 1905—1928. Tabellen avser ej Gotlands, Västerbottens och Norrbottens län, enär skogsvårdslagen utsträcktes att gälla i dessa län först från och med den 1 juli respektive 1 januari 1925. I tabellen hava enligt upplysning av kommittén införts uppgifter allenast om nyodlad areal. »Gammal» kal skogsmark har i tabellen särskilts från annan skogsmark. Till förstnämnda kategori har hänförts skogsmark, som legat kal före 1905.

Av tabellen, vilken fogats såsom bilaga I till betänkandet, framgår, att å skogar under skogsvårdslagen med oförmälda undantag i samband med skogsvårdsstyrelsernas verksamhet skogsodlats i medeltal per år under envar av nedanangivna perioder följande arealer i hektar:

	1905—1909 (5 år)	1910—1914 (5 år)	1915—1919 (5 år)	1920—1925 (6 år)	1926—1928 (3 år)	Summa skogso dla d areal 1905—1928
Gammal kal skogsmark	7,682	4,410	5,764	2,424	2,164	104,824
Annan skogsmark	6,408	11,712	15,531	15,689	8,192	286,454
Summa	14,090	16,122	21,295	18,113	10,356	391,278

Å de under skogsvårdslagen lydande skogar med nämnda undantag hava sålunda under åren 1905—1928 i berörda ordning skogsodlats sammanlagt 104,824 hektar gammal kal skogsmark samt 286,454 hektar annan skogsmark.

För ett bedömande, i vad mån skogsvårdsstyrelsernas skogsodlingsverksam-

het under den i tabellen avsedda tiden tenderat att ökas eller minskas, har kommittén funnit lämpligast att jämföra de i tabellerna upptagna arealsiffrorna för perioderna 1910—1914 och 1926—1928. En dylik jämförelse visade — framhåller kommittén — att under den senare perioden skogsodlingsverksamheten varit avsevärt mindre än under den förra samt att denna nedgång vore särskilt framträdande beträffande gruppen gammal kal skogsmark. Den totala areal sådan mark, som skogsodlats i medeltal per år under perioden 1926—1928, uppginge sålunda ej ens till hälften av motsvarande areal för perioden 1910—1914. Även i fråga om gruppen annan skogsmark vore nedgången betydande. Den väsentliga orsaken till berörda nedgång i skogsodlingsverksamhetens omfattning vore utan tvivel att söka däri, att skogsvårdsstyrelserna under perioden 1926—1928 ej haft samma möjligheter att ekonomiskt understödja hithörande arbeten som under den tidigare perioden.

Beträffande de två övriga grupperna skogsvårdsarbeten, vartill understöd lämnats av allmänna medel har kommittén framhållit, att någon uppgift rörande totala arealen skogsmark, som genom skogsvårdsstyrelsernas medverkan blivit föremål för röjningshuggningar och vårå förnygring genom kultur eller självsådd därigenom möjliggjorts, ej stått att vinna. Av skogsvårdsstyrelsernas yttranden i ärendet framginge emellertid, att styrelsernas intresse för dylika huggningar under senare år allt mera ökat i samband med en stegrad insikt om deras skogligena och ekonomiska betydelse. Särskilt gällde detta de delar av Sverige, där dimensionsavverkade skogar förefunnes i större utsträckning och möjligheterna till erhållande av naturlig förnygring i allmänhet vore goda. Vad anginge gallringar i överslutna bestånd hade understöd därtill utgått huvudsakligen i de norra länen, där dylika bestånd förekomme i betydande omfattning.

Beträffande resultatet av de skogsvårdsåtgärder, som på sätt förut nämnts utförts under skogsvårdsstyrelsernas medverkan, har kommittén anfört:

Resultatet av ifrågavarande åtgärder hade enligt skogsvårdsstyrelsernas yttranden varierat såväl beträffande olika slag av åtgärder som inom skilda län. Skogsodlingen hade sålunda inom flertalet län i stort sett medfört ett gott resultat även å gamla kalmarker, och hade detta särskilt varit fallet, då odlingen skett i form av plantering. Sådder å dylika marker hade däremot å vissa trakter lämnat ojämnt resultat. Ett par skogsvårdsstyrelser hade dock gjort gällande, att skogsodling i stor skala å ljungmarker lämpligast borde ske genom sådd. I vissa fall hade emellertid även genom plantering verkställda skogsodlingar misslyckats eller slagit mindre väl ut. I regel hade orsaken härtill varit, att betesdjur inkommit å kulturfälten och förstört eller skadat plantorna genom bett eller tramp. Inom de län, där skogsbetning allmänt förekomme, hade nämnda skadegörelse ofta varit ganska omfattande. Förutom genom kreatursbetning hade kulturfälten skadats, ehuru i mindre omfattning, genom angrepp av svampar (särskilt snöskyttesvampen), insektshärjningar, otjänlig väderlek, exponerat läge m. m. Ytterligare orsaker till ogynnsamma resultat hade i fråga om vissa äldre odlingar varit, att frö av olämplig proveniens kommit till användning, samt att man begagnat uteslutande tallfrö i fall, då blandat tall- och granfrö bort användas. — Röjningshuggningar i glesa och oväxtliga bestånd för erhållande av naturlig förnygring samt gallringar i överslutna bestånd hade i allmänhet medfört gynnsamma resultat. Särskilt hade röjningar i s. k. stavagranbestånd å vissa trakter lett till en synnerligen stark

tillväxtökning hos bestånden. Plantskog, som efter verkställda röjningar uppkommit genom självsädd, hade dock, liksom kulturfälten, varit utsatt för skadegörelse genom betning, svampangrepp m. m.

Med avseende å behovet av statsåtgärder för iståndsättande av marker med otillfredsställande skogstillstånd har kommittén framhållit, att trots den betydande verksamhet i detta syfte, som med understöd från det allmännas sida sedan länge ägt rum, synnerligen omfattande arealer dylika marker i landet, såsom av förenämnda av kommittén lämnade redogörelse framginge, alltjämt förefunnes. Tydligt vore, att, därest man inom rimlig tid ville ernå nöjaktig skogsproduktion å ifrågavarande marker, nyssangivna verksamhet måste väsentligt utvidgas. Ett fullföljande av denna i dess nuvarande omfattning komme att hava till följd, att under oöverskådlig tid framåt stora för skogsbörd tjänliga och välbelägna markarealer komme att ligga kala eller bibehållas vid en alltför ringa och mindervärdig produktion. Från nationalekonomisk synpunkt vore det emellertid uppenbarligen av största betydelse, att ifrågavarande marker snarast möjligt sattes i det skogsproduktiva skick, som betingades av de i varje särskilt fall förefintliga skogsbiologiska förhållanden och avsättningsmöjligheter. En verksamhet i detta syfte komme ej blott att medföra en väsentlig ökning av landets värdetillgångar med därav följande stegring av statens inkomster och utveckling av exporten av skogsprodukter utan jämväl att skapa vidgade existensmöjligheter och rikare arbetstillfällen för vår befolkning. En dylik åtgärd komme sålunda även att innebära större möjligheter att förebygga eller förhindra arbetslöshet i landet. Enligt kommitténs mening föreläge sålunda synnerligen vägande nationalekonomiska och sociala skäl för att staten efter förmåga på lämpligt sätt sökte verksamt främja åstadkommande av en tillfredsställande skogsproduktion å förenämnda marker. En förutsättning för statens ingripande borde emellertid vara, att de åtgärder, vilkas utförande staten sökte främja, från skogsproduktiv synpunkt kunde antagas medföra så gynnsamma resultat, att de måste anses ekonomiskt berättigade.

Beträffande det sätt, varpå staten borde vara verksam för skogsproduktionens höjande å ifrågavarande marker, har kommittén gjort gällande, att denna verksamhet borde inriktas på främjande och utvecklande av de enskilda markägarnas självverksamhet i förevarande syfte. Till stöd för denna ståndpunkt har kommittén anfört:

Endast genom befordrande av en dylik verksamhet torde arbetet för anskaffande av tillfredsställande skogsväxt å hithörande marker kunna erhålla önskvärd omfattning utan att kostnaden därför bleve allt för betungande för det allmänna. Det vore uppenbarligen jämväl av största betydelse, att verksamheten anordnades på sådant sätt, att den utvecklade och befordrade markägarnas intresse för skogsvärd i allmänhet, och torde förverkligandet av detta önskemål förutsätta, att verksamheten i största möjliga utsträckning byggde på frivillighetens grund. Enligt kommitténs åsikt borde sålunda ägarna av här avsedda marker ej genom lagbestämmelser tvingas att — utöver vad i gällande skogsvårdslagstiftning i detta avseende föreskrevs — vare sig själva med eller utan bidrag från det allmänna vidtaga åtgärder för skapande å markerna av ändamålsenlig skogsväxt eller tåla, att dylika åtgärder utfördes genom det allmän-

Behovet av statsåtgärder för ifrågavarande ändamål.

nas försorg. Kommittén funne desto mindre anledning till tvekan i detta avseende, som en dylik lagstiftning skulle innebära, att ägare av skogsmark i skogsvårdens intresse ålades betydelsefulla skyldigheter utöver dem, som upp- toges i 1923 års skogsvårdslag, oaktat denna lag ännu ägt tillämpning blott under ett fåtal år och knappast hunnit fullständigt tränga igenom i den all- männa uppfattningen. Vad särskilt anginge större kalmarkskomplex, vari flera ägde del, kunde visserligen ej förnekas, att vissa praktiska skäl talade för att tvinga delägarna i komplexet att i ett sammanhang verkställa skogsod- ling av detta eller att tåla utförandet av sådan odling, men vore enligt kom- mitténs uppfattning ej uteslutet, att även i dylika fall tillfredsställande resul- tat kunde nås på frivillighetens väg. I varje händelse syntes verkningarna av den statliga understödsverksamhet, som kommittén ämnade föreslå, böra av- vaktas, innan man skrede till införande av någon ny tvångslagstiftning på före- varande område.

Rörande beskaffenheten av de åtgärder, som staten borde vidtaga i föreva- rande syfte, har kommittén vidare framhållit, att utvecklingen av markägarnas självverksamhet ej torde kunna vinnas, utan att staten lämnade denna ett effektivt ekonomiskt stöd. Erfarenheten från skogsvårdsstyrelsernas tidigare arbete i förevarande syfte visade, att intresset för skogsodling och andra här avsedda åtgärder vore i hög grad beroende därav, i vilken utsträckning pen- ningbidrag från det allmännas sida lämnades till desamma. Detta vore desto mera naturligt, som utförandet av åtgärderna i många fall krävde betydande kostnader, för vilkas bestridande markägarna ofta saknade erforderliga medel. Därjämte borde uppmärksammas, att med hänsyn till klimatiska och andra för- hållanden ej obetydliga risker föreläge för att åtgärderna misslyckades eller ej medförde avsett resultat. Härtill komme, att, om åtgärderna lyckades, det huvudsakliga ekonomiska utbytet av dessa i regel erhöles först efter så lång tids förlopp, att den, som vidtog åtgärderna, ej kunde hoppas att själv få till- godogöra sig detta utbyte. I enlighet med vad sålunda anförts ansåge kommit- tén sig böra principiellt tillstyrka, att staten i mån av tillgång på medel effek- tivt understödde frivilliga åtgärder för vinnande av nöjaktig skogsproduktion å därtill tjänliga skogsmarker, som låge kala eller varå skogstillståndet eljest vore otillfredsställande.

I anslutning till den allmänna ståndpunkt, som kommittén intagit till frå- gan om sättet för utövande av en statlig verksamhet i förevarande syfte, har kommittén ansett, att denna verksamhet åtminstone tillsvidare ej borde till nå- gon del bedrivas i form av nödhjälsarbete för bekämpande av arbetslöshet.

Yttranden.

I de avgivna yttrandena har behovet av statens ingripande för iståndsättan- de inom rimlig tid av ifrågavarande marker i allmänhet med skärpa under- strukits, och har det övervägande flertalet av de hörda myndigheterna jämväl instämt i kommitténs uttalanden rörande beskaffenheten av de åtgärder, som från statens sida borde vidtagas i förevarande syfte.

Från vissa håll hava dock uttalanden i annan riktning framkommit.

Skogsvårdsstyrelsen i Södermanlands län har sålunda framhållit, att ett iståndsättande av de inom länet belägna marker med otillfredsställande skogs- tillstånd kunde beräknas komma att ske allenast steg för steg i den mån som

skogsägarna allmänt genomfört en rationell uppdelning mellan skogs- och betesbruk samt en sålunda genomförd reform fått tillfälle att verka under en ganska lång följd av år. De för nämnda markers produktivgörande erforderliga åtgärderna vore dock i regel ej förenade med större svårigheter, enär erfarenheten visade, att, om sådan mark helt fredades för betesdjur, återväxt i allmänhet ganska snabbt erhöles genom naturlig föryngring. En statlig understödsverksamhet i förevarande syfte kunde därför enligt styrelsens mening ej bliva av någon större betydelse för länet.

Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län har uttalat, att med hänsyn till den inom länet pågående omläggningen av betesbruket samt den omfattande nybildning av fastigheter, som därstädes årligen ägde rum, skogsodling av de av ålder kala markerna därstädes ej borde forceras utan ske med stor försiktighet.

Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län har ifrågasatt, huruvida ej behovet av statsunderstöd för ifrågavarande ändamål av kommittén överskattats, samt härvid framhållit, att enligt styrelsens erfarenhet behovet av dylikt understöd ej bleve så framträdande, sedan markägarnas skogsvårdsintresse på lämpligt sätt — genom förmåner in natura eller penningbidrag — blivit väckt. Styrelsen har dock härvid betonat, att dess uppfattning härutinnan möjligen alltför starkt påverkats av skogsförhållandena i Värmland, vilka av såväl biologiska som skogshistoriska anledningar måhända vore gynnsammare än i flertalet andra landsdelar. Styrelsen har därjämte framhållit, att det kunde befaras, att den av kommittén föreslagna anordningen med statsunderstöd till i och för sig ekonomiskt bäriga företag skulle medföra, att det nu otvivelaktigt på många håll förefintliga och manifesterade intresset för att företaga dylika arbeten rent av motverkades, i det att många skogsvårdsåtgärder, som eljest, utan annan medverkan från det allmännas sida än råd och anvisning av skogsvårdsstyrelsens personal, skulle komma till utförande under en nära framtid, i stället bleve uppskjutna på obestämd tid i avvaktan på erhållande av statsbidrag. Styrelsen kunde sålunda icke annat än ställa sig något tveksam till en alltför utsträckt understödsverksamhet.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har framhållit olägenheten därav, att enskilda markägare kunde ställa sig helt oförstående till den nationella uppgiften att produktivgöra ifrågavarande marker och därigenom åstadkomma olämpliga avbrott vid odlingen av större sammanhängande kalmarker. Huru mycket än frivillighet vore att föredraga framför lagtvång, syntes dock sagda olägenhet vara så beaktansvärd, att tanken på att genom lagstiftning framtvinga sådan odling i vissa fall förtjänade ett grundligare övervägande än det principiella avvisande, som kommit den till del från kommitténs sida.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Malmöhus län har påpekat, att enligt dess åsikt ett statligt understödjande av frivilliga åtgärder i förevarande syfte från markägarnas sida icke bleve tillräckligt för att få alla för skogskultur lämpliga kalmarker försatta i skogbärande skick. Sedan den föreslagna understödsverksamheten under någon tid tillämpats, torde det bliva uppenbart, att strängare åtgärder behöfde företagas. Det torde därvid icke behöva möta betänkligheter, att dylika försummade kalmarkers plantering omhänder-

toges av det allmänna, varvid givetvis det överskott som i framtiden kunde uppstå utöver planterings- och skötselkostnader borde redovisas till respektive jordägare.

Departement-
schefen.

Såsom framgår av utredningen i ärendet, förefinnas å de enskilda skogarna i landet mycket omfattande arealer såväl av ålder kala marker som marker, vilka äro bevuxna med mycket glesa och mindervärdiga bestånd eller varå skogstillståndet eljest är otillfredsställande. Från nationalekonomiska och sociala synpunkter är det uppenbarligen synnerligen önskvärt, att dessa marker snarast möjligt försättas i ändamålsenligt skogsproduktivt skick. En verksamhet i detta syfte kommer sålunda att medföra en avsevärd ökning av landets skogskapital, varigenom stegrade inkomster tillföras det allmänna samt rikare arbetstillfällen skapas för befolkningen. En dylik åtgärd är jämväl av stor betydelse för tillgodoseende av landets och särskilt trävaruindustriens virkesbehov samt för utvecklingen av exporten av skogsprodukter. Iståndsättandet av ifrågavarande marker drager emellertid i många fall så betydande kostnader, att de enskilda markägarna ofta ej äro i stånd att ensamma bestrida dem. Därjämte är att märka, att det huvudsakliga ekonomiska utbytet av de härför erforderliga arbetena i regel erhålles först efter så lång tids förlopp, att den, som utför dylikt arbete, ej kan räkna på att själv få tillgodogöra sig detta utbyte. Med hänsyn härtill kan det ej förväntas, att ifrågavarande arbeten inom överskådlig tid skola komma till utförande genom markägarnas eget föranstaltande. Detta vinner stöd även därav, att det otillfredsställande skogstillståndet å dessa marker merendels ägt bestånd sedan lång tid tillbaka, utan att något åtgjorts från ägarnas sida för markernas produktivgörande. Ett förverkligande av förenämnda önskemål torde därför ej kunna ske, med mindre staten på lämpligt sätt därtill lämnar sin medverkan.

I fråga om formen för denna medverkan delar jag kommitténs uppfattning, att statens ingripande i främsta rummet bör äsyfta ett utvecklande av markägarnas självverksamhet för ändamålet. Endast härigenom kan arbetet för anskaffande av tillfredsställande skogsväxt å ifrågavarande marker erhålla önskvärd omfattning, utan att kostnaden därför bliver alltför betungande. Härtill kommer, att en dylik verksamhet är ägnad att väcka och vidmakthålla ett ökat skogsvårdsintresse hos markägarna och sålunda främja skogsskötselns utveckling i landet. En nödvändig förutsättning för åstadkommande av en frivillig verksamhet i förevarande syfte från markägarnas sida är emellertid, att staten lämnar verksamheten ett effektivt ekonomiskt stöd. Jag finner mig förty, lika med kommittén och det övervägande flertalet av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, böra principiellt tillstyrka, att staten i ökad omfattning understödjer en dylik verksamhet.

Vad angår de av skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län uttalade farhågorna, att beredande av ekonomisk hjälp från statens sida för iståndsättande av ifrågavarande marker skulle kunna hava till följd, att det nu på många håll förefintliga intresset för utförande utan särskilt understöd av dylika arbeten skulle minskas, finner jag dessa farhågor ogrundade, därest den ifrågasatta statliga

understödsverksamheten begränsas på lämpligt sätt. Till spørsmålet härom återkommer jag i det följande.

Frågan om stadgande av skyldighet för ägare av mark, som här avses, att utöver vad honom enligt gällande skogsvårdslagstiftning åligger vidtaga åtgärder för markens produktivgörande eller fåla, att dylika åtgärder utföras genom det allmänna, torde ej i detta sammanhang böra upptagas till behandling. Med hänsyn till den korta tid, varunder 1923 års skogsvårdslag ägt tillämpning, synes en skärpning av denna lag ej redan nu böra ifrågasättas, och torde i varje fall verkningarna av den föreslagna statliga understödsverksamheten böra avvaktas, innan spørsmålet om en dylik skärpning göres till föremål för närmare övervägande.

Kommittén har framhållit, att en statlig understödsverksamhet i förevarande syfte borde kunna få stor betydelse för höjande av skogsproduktionen å ifrågavarande marker utan hinder därav, att frågan om revision av gällande lagstiftning om ägofred och stängselskyldighet, varom särskilda sakkunniga den 3 oktober 1928 avgivit förslag, ännu ej blivit löst. Kommittén har i detta avseende vidare anfört:

*Frågan om
ny ägofredslag-
stiftning.*
Kommittén.

Ägare av ohägnad skogsmark vore visserligen enligt nämnda lagstiftning ej skyddad däremot, att främmande betesdjur inkomme å marken och tilläventyrs skadade därå växande skog, men vore han dock, om ej annat särskilt avtalats, städse oförhindrad att genom uppförande av hägnad omkring marken utestänga andras kreatur från denna. I regel ägde han därjämte rätt att kräva grannens deltagande i hägnaden. Markägaren hade sålunda möjlighet att genom hägnad skydda en av honom å marken verkställd skogskultur mot skadegörelse av främmande betesdjur. Därest skogskulturen utförts med understöd av allmänna medel, borde markägaren uppenbarligen vara pliktig att vid behov ombesörja erforderlig hägnad omkring kulturfältet. Med hänsyn till nu angivna förhållanden funne kommittén tillräckliga skäl ej föreligga att, på sätt vissa skogsvårdsstyrelser yrkat, såsom villkor för anordnande av den ifrågasatta understödsverksamheten föreslå, att en ändamålsenlig ägofredslagstiftning samtidigt genomfördes. Då emellertid en dylik lagstiftning kunde i betydande mån underlätta vidtagande av åtgärder för skogsproduktionens höjande å ifrågavarande marker och sålunda öka vederbörande markägares intresse härför, vore det enligt kommitténs mening synnerligen önskvärt, att en efter skogsbrukets utveckling lämpad ny ägofredslagstiftning snarast möjligt komme till stånd.

Ett flertal myndigheter och sammanslutningar, däribland domänstyrelsen, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, svenska skogsvårdsföreningen, Norrlands skogsvårdsförbund och Sveriges skogsägareförbund, har uttalat, att en statlig understödsverksamhet i förevarande syfte skulle väsentligt underlätas och bliva avsevärt mera effektiv, om nu gällande otidsenliga förordning om stängselskyldighet och ägors fredande mot skada av hemdjur ersattes med en modern, efter skogsbrukets behov lämpad lagstiftning i ämnet, varigenom kulturfält bereddes skydd mot främmande betesdjur och ett rationellt särskiljande av skogsbruk och betesdrift befrämjades. En dylik lagstiftningsåtgärd skulle särskilt få betydelse därutinnan, att en väsentlig reduktion skulle möj-

Yttranden.

liggöras av de stora kostnader, som iståndsättandet av här avsedda marker enligt kommitténs förslag komme att draga. Dels skulle nämligen härigenom utgifterna för kulturfältens inhägnande kunna avsevärt nedbringas, dels ock skulle vid tillämpande av betesfred i många fall förekommande smärre kalfläckor och luckor på naturlig väg kunna förses med skogsåterväxt och statsunderstöd för utförande av skogsodling å dessa sålunda ej behöva utgå. Det hade därför varit i hög grad önskvärt, att en ny ägofredslagstiftning kunnat genomföras i samband med anordnandet av den nu ifrågasatta understödsverksamheten. I varje fall vore det för denna verksamhet av synnerlig vikt, att en tillfredsställande lösning av nämnda lagstiftningsfråga snarast möjligt komme till stånd.

Departement-
schefen.

Det torde vara obestriddigt, att understödsverksamheten skulle i betydande mån underlättas, därest en ny lagstiftning om ägofred genomfördes, varigenom den nu medgivna vidsträckta rätten till bete å ohägnad skogsmark inskränktes eller upphävdes. Å andra sidan finner jag, med hänsyn till vad kommittén därutinnan anført, vara uppenbart, att även under nu gällande lagstiftning i ämnet berörda verksamhet kan bliva av stor betydelse för höjande av skogsproduktionen å ifrågavarande marker. På grund härav och då genomförande av en ny, efter de skilda betesförhållandena i landets olika delar avpassad ägofredslagstiftning är ett synnerligen grannliga spörsmål, vars lösning kan taga avsevärd tid i anspråk, synes ifrågavarande understödsverksamhet böra anordnas oberoende av nämnda lagstiftningsfrågas behandling. För en gynnsam utveckling av sagda verksamhet är det emellertid av vikt, att en reviderad ägofredslagstiftning snarast möjligt kommer till stånd. Det synes därför önskvärt, att utredningen härom utan uppskov fullföljes.

Understöd
till betesför-
bättring.

Jag övergår nu till spörsmålet, vilka åtgärder i förevarande syfte böra bliva föremål för statsunderstöd.

Vid övervägande av detta spörsmål har kommittén i första rummet ägnat uppmärksamhet åt frågan om understödjande från statens sida av betesförbättringsåtgärder.

Statens
nuvarande
verksamhet
för
ändamålet.

Innan jag redogör för kommitténs ståndpunkt i denna fråga, må erinras, att staten redan nu i betydande omfattning lämnar ekonomiskt stöd för anordnande av rationell beteskultur å icke odlad jord. Dylikt understöd utgår dels i form av lån från allmänna och norrländska nyodlingsfonderna, dels ock genom bidrag utan återbetalningsskyldighet från anslaget till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk. En kortfattad översikt av denna understödsverksamhet torde här böra lämnas.

Från envar av nyssnämnda två nyodlingsfonder hava enligt riksdagens medgivande, beträffande den förra fonden från och med budgetåret 1925/1926 och beträffande den senare från och med budgetåret 1926/1927, ett belopp av 300,000 kronor årligen kunnat utlämnas såsom lån i förevarande syfte. Länen från norrländska nyodlingsfonden avse understödjande av betesför-

bättringsföretag inom Norrland och Dalarna, länen från allmänna nyodlingsfonden understödjande av dylika företag inom övriga delar av landet. Gällande villkor för ifrågavarande lån upptagas i kungörelserna den 21 augusti 1925 (nr 396) och den 11 juni 1926 (nr 204). Enligt dessa villkor får lån till betesförbättringsföretag ej överstiga 50 procent av den beräknade kostnaden för företaget. Lånet får innehavas räntefritt och utan amortering under två år; därefter skall under vart och ett av de följande fem åren dels återbetalas en femtedel och dels gäldas ränta efter 4 procent.

De belopp, som riksdagen sålunda ställt till förfogande för utlämnande såsom lån för befordrande av rationell beteskultur å icke odlad jord, hava emellertid ej utnyttjats för ändamålet. Från allmänna nyodlingsfonden hava under åren 1926—1929 i medeltal per år utlämnats lån för nämnda ändamål å tillhoppa 58,000 kronor, motsvarande cirka 19 procent av det tillgängliga beloppet. Länen från norrländska nyodlingsfonden hava under åren 1927—1929 i medeltal per år uppgått allenast till sammanlagt cirka 8,200 kronor, motsvarande blott cirka 2.7 procent av det tillgängliga beloppet.

Beträffande beviljande av bidrag från anslaget till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, vilket anslag anvisats från och med budgetåret 1927/1928, gäller kungörelsen den 20 maj 1927 (nr 206). Enligt denna avser anslaget åstadkommande av förbättring och ändamålsenlig utveckling av sådana ofullständiga jordbruk, som på grund av ringa areal åker eller kultiverad betesmark icke giva brukaren erforderlig utkomst av jordbruket. Till dylika jordbruk äro enligt kungörelsen att räkna allenast sådana, vilkas areal åker, inberäknat den areal, vars uppodling till åker medelst bidrag från anslaget ifrågasättes, ej överstiger 10 hektar, dock under förutsättning att jordbruket icke brukas gemensamt med annat jordbruk av den storlek, att de gemensamt brukade jordbrukens tillhopatagna areal av åker och jord, som genom bidraget är avsedd att uppodlas, överstiger 10 hektar.

Från anslaget utgår bidrag, förutom för befrämjande av uppodling till åker och därför lämplig odlingsbar jord, även för befordrande av rationell beteskultur å icke odlad jord. Bidrag till sistangivna ändamål må kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden för företaget, dock icke till mera än 125 kronor per hektar av den till förbättring avsedda arealen och ej till högre belopp för varje bidragstagare än 500 kronor.

Ifrågavarande anslag har utgått för budgetåret 1927/1928 med 400,000 kronor och för budgetåret 1928/1929 med 800,000 kronor. För budgetåret 1929/1930 har för ändamålet anvisats 1,000,000 kronor, och har enahanda belopp äskats för nästkommande budgetår. Enligt riksdagens beslut må intill en fjärdedel av anslagets belopp användas till utlämnande av statsbidrag till betesförbättring, dock med rättighet för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning, för sistnämnda ändamål taga i anspråk större belopp av ifrågavarande anslag. Under de år, som anslaget utgått, hava bidrag därifrån sökts till väsentligt högre belopp än som kunnat täckas genom anslaget.

Kommittén. Rörande spörsmålet om understödjande från statens sida av betesförbättringsåtgärder har kommittén anfört:

Bland de åtgärder, som vore av betydelse för höjande av skogsproduktionen å landets till skogsbörd tjänliga marker, intogs otvivelaktigt betesbrukets omläggning efter rationella grunder ett framträdande rum. Den nu allmänt tillämpade skogsbetningen medförde obestriddigen stor skada å skogsväxten och vore, enligt vad i skogsvårdsstyrelsernas yttranden allmänt framhållits, en av huvudorsakerna till den betydande förekomsten inom stora delar av landet av vanhävdade skogar med glesa och oväxtliga bestånd. Därast dessa skogar fredades från betesdjur, skulle i många fall en tillfredsställande återväxt genom naturlig förnygring inställa sig och någon vidare åtgärd för skogarnas försättande i produktivt skick ej erfordras.

Till följd av de betydande belopp, som staten under senare åren anvisat för främjande av betesbrukets utveckling i landet, hade jordbrukarnas intresse för genomförande av rationell beteskultur i hög grad stimulerats. Särskilt hade anslaget till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk föranlett en omfattande verksamhet i förevarande syfte, vilken verksamhet sannolikt komme att ytterligare utvecklas, därest ökade medel för ändamålet ställdes till förfogande. Att de betesförbättringslån, som enligt riksdagens medgivande finge utlämnas från allmänna och norrländska nyodlingsfonderna, ej tillvunnit sig så stort intresse som önskvärt varit, torde åtminstone delvis bero därpå, att kännedomen om dessa lån ännu ej hunnit att bli tillräckligt spridd bland landets jordbrukare. I varje fall syntes någon tids ytterligare erfarenhet rörande ifrågavarande låneverksamhet böra avvaktas, innan man skrede till revision av de därför stadgade villkor. Med hänsyn till vad nu anförts och då ytterligare åtgärder från statens sida för understödjande av betesförbättringsåtgärder — utöver den höjning av anslaget till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, som med hänsyn till inkomna framställningar om bidrag från anslaget kunde föranledas — för närvarande ej syntes påkallade, funne sig kommittén ej hava skäl att upptaga detta spörsmål till närmare undersökning eller att därutinnan framställa något förslag.

Kommittén ville emellertid i detta sammanhang framhålla önskvärdheten därav, att vid upprättande av planer till sådana betesförbättringsföretag, var till lån eller bidrag utginge från förenämnda fonder eller anslag, för vederbörande fastigheter, där så lämpligen kunde ske, verkställdes fullständig uppdelning mellan mark, som vore avsedd att användas till bete, och mark, som borde disponeras för skogsbruk. Utan genomförande av en dylik uppdelning medförde sådant företag ej den planmässighet i fråga om brukningen av fastigheternas ägor, som från nationalekonomisk synpunkt vore påkallad. Med det alltmera stegrade intresse för tillämpande av intensiv drift inom både jord- och skogsbruk, som den ekonomiska utvecklingen under senare tid medfört, torde det emellertid kunna förväntas, att de tjänstemän hos hushållningssällskapen och andra personer, som hade att upprätta planer till berörda företag, komme att skänka vederbörligt beaktande åt nyssangivna önskemål.

Yttranden. Med anledning av vad kommittén i förevarande avseende anfört har *Sveriges skogsägareförbund* yttrat, bland annat:

Den möjlighet, som enligt villkoren för allmänna och norrländska nyodlingsfonderna föreläge att erhålla lån till betesförbättring, hade ej på minsta vis stimulerat intresset för sådana arbeten. Skogsägarna syntes ej vilja be-

lasta sig med lån för nämnda syften. Vad däremot anginge anslaget till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, hade detta allmänt tagits i anspråk. Nyttan för skogsbruket av nämnda anslag vore emellertid relativt begränsad. Först vore att märka, att huvudparten av anslaget utnyttjades för nyodling av åkerjord och sålunda ej komme skogsbruket till godo. Än vidare gällde, att fastigheter med en åkerareal av över 10 har ej alls kunde få del av anslaget. Därmed hade den stora mängden skogsbruk, vid vilka betesfrågans lösande vore mest trängande, ställts utanför. Vid de minsta jordbruken vore skogsarealen ofta så liten, att den ej inrymde områden, tjämliga för anordnande av kulturbeten. Å dem torde skogsbetet aldrig kunna helt fränkommas. Annat vore förhållandet å de medelstora jordbruken d. v. s. den stora mängden bondehemman med mellan 10 och 30 har åker. Till dessa hörde ofta tämligen stora skogar, å vilka ett avsättande av särskilda betesområden med fördel skulle kunna äga rum. Här stode stora värden i ökad skogsproduktion att vinna. Några anslag, avsedda att väcka jordägarnas intresse, funnes emellertid nu ej att tillgå utöver de knappa medel, som några av de ekonomiskt bäst situerade skogsvårdsstyrelserna kunde disponera för ändamålet.

Förbundet hade velat framhålla vikten av, att beteskulturintresset genom anvisande av statsbidrag för betesförbättring även till fastigheter med mer än 10 har åkerareal framdreves vid sidan av de skogsvårdsåtgärder på andra områden, som nu planerades.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har i förevarande avseende framhållit, att anläggningar av permanenta betesvallar vore av största gagn för skogsbruket, då därigenom stora skogsområden kunde befrias från beteskreatur, samt att dylika anläggningar därför från nationalekonomisk synpunkt vore värda understöd likaväl som andra av kommittén till bidrag föreslagna åtgärder. Centralrådet ville erinra, att ett stort antal skogsvårdsstyrelser under de senaste åren ansett sig skyldiga att direkt arbeta för åstadkommande av betesregleringar och betesanläggningar. Dylika arbetens understödjande syntes i detta sammanhang värda särskilt beaktande, då deras utförande skänkte gynnsammare förutsättningar för goda resultat av statens uppoffringar till skogsodlingens befrämjande.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Malmöhus län har ifrågasatt, att villkoren för lån till betesförbättringsföretag från allmänna och norrländska nyodlingsfonderna ändrades i vissa avseenden i syfte att göra jordägarna mera intresserade för dessa lån. Förvaltningsutskottet har härutinnan framhållit, att anledningen till att möjligheterna till erhållande av dylika lån för närvarande utnyttjades i ringa utsträckning torde vara de besvärliga formaliteterna vid dylika låns beviljande, i det att de måste sökas det ena året och kunde disponeras först nästa år. Långt bättre vore, om utlämnandet av beteslån ordnades efter samma grunder, som gällde beträffande täckdikningslån, så att hushållningssällskapen såsom låneförmedlare för varje år erhöle en rund summa lånemedel, över vars användning de sedan hade att avlägga redovisning. Därjämte torde lånemaximum lämpligen böra höjas till hela kostnaden, dock högst 200 kronor pr hektar.

I nära anslutning härtill har *länsstyrelsen i Malmöhus län* gjort gällande, att samtidigt med genomförande av kommitténs förevarande förslag effektiva

statsåtgärder till beteskulturens höjande borde vidtagas samt att i detta avseende det av hushållningssällskapets förvaltningsutskott i länet framlagda förslaget syntes vara förtjänt av beaktande.

Slutligen har *lantbruksstyrelsen* rörande förevarande spörsmål anfört:

Lantbruksstyrelsen, som ansåge betesförbättring såsom en kraftig hävstång till förbättrande av jordbrukets ekonomi och sänkandet av produktionskostnaderna för animala jordbruksprodukter, funne det antagligt, att ytterligare åtgärder till främjande av denna del av lantushållningen skulle visa sig erforderliga. Om också lantbruksstyrelsen för närvarande kunde ansluta sig till kommitténs mening i denna fråga, komme styrelsen dock att ägna frågan fortsatt uppmärksamhet och, då skäl därtill syntes föreligga, avgiva förslag till de åtgärder, som omständigheterna kunde föranleda.

Kommitténs uppfattning angående önskvärldheten att vid betesförbättring fullständig uppdelning i största möjliga utsträckning måtte ske mellan mark, som vore avsedd att användas till bete, och mark, som borde disponeras för skogsbruk, delade lantbruksstyrelsen. I den mån så kunde ske, hade styrelsen också för avsikt att låta denna synpunkt vinna beaktande vid utdelande av lån för verkställande av betesförbättring.

Departement-
schefen.

Frågan om genomförande av ett rationellt betesbruk är otvivelaktigt av synnerligen stor betydelse såväl för skogsskötselns utveckling som för höjande av jordbrukets räntabilitet. För främjande av övergången till en intensiv betesdrift har staten ock, såsom förut framhållits, under de senare åren i betydande omfattning lämnat ekonomiskt understöd till betesförbättringsåtgärder, vilket understöd utgått dels i form av lån från allmänna och norrländska nyodlingsfonderna dels ock såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet från anslaget till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk. Sistnämnda understödsform må dock enligt de för berörda anslag stadgade villkor tillämpas allenast beträffande sådana ofullständiga jordbruk, som på grund av ringa areal åker eller kultiverad betesmark ej giva brukaren erforderlig utkomst av jordbruket.

Beträffande understödjande från statens sida av åtgärder i förevarande syfte är att märka, att, om dylika åtgärder komma till utförande å för ändamålet lämplig mark, de under normala förhållanden inom få år giva god avkastning å det kapital, som därå nedlägges. Detta motiverar, att i allmänhet statsunderstöd till dylika åtgärder lämnas i form av lån. Att undantag härifrån medgivits ifråga om de understöd, som för ändamålet utgå från anslaget till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, är betingat av det sociala syftet med dessa understöd. Liknande hänsyn föreligga ej, då fråga är om vidtagande av betesförbättringsåtgärder å medelstora och större jordbruk. För dessa torde låneformen därför böra bibehållas.

På sätt kommittén framhållit, hava emellertid de betesförbättringslån, som enligt riksdagens medgivande må utlämnas från allmänna och norrländska nyodlingsfonderna, ej tillvunnit sig så stort intresse från jordbrukarnas sida som varit önskvärt. Kommittén har antagit, att detta åtminstone delvis berott därpå, att kännedomen om dessa lån ännu ej hunnit att bliva tillräckligt spridd

bland jordbrukarna. Enligt kommitténs mening borde någon tids ytterligare erfarenhet rörande ifrågavarande låneverksamhet avvaktas, innan man skrede till revision av de därför stadgade villkor. Lantbruksstyrelsen har anslutit sig till denna kommitténs mening men samtidigt förklarat, att styrelsen komme att ägna ifrågavarande spörsmål fortsatt uppmärksamhet samt, då skäl därtill syntes föreligga, avgiva förslag till de åtgärder, som omständigheterna kunde föranleda.

Med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen sålunda anfört och i betraktande av den jämförelsevis korta tid, varunder ifrågavarande låneverksamhet utövats, finner jag mig ej nu böra ifrågasätta någon ändring i de för verksamheten gällande villkoren. På grund härav och då frågan om storleken av de belopp, som böra äskas till understödjande av betesförbättringsåtgärder för nästkommande budgetår, redan prövats av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till årets riksdag, finner jag vad i ärendet förekommit rörande förevarande spörsmål ej för närvarande böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I betänkandet har kommittén jämväl berört frågan om statsunderstöd till utdikning av skogsmark.

*Understöd
till skogs-
dikning.*

Med utseende å denna fråga må erinras, att densamma nyligen varit föremål för utredning genom särskilda jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 september 1926 tillkallade sakkunniga samt att dessa den 26 november samma år avgivit betänkande i ämnet. Sedan Kungl. Maj:t på grundval av denna utredning i proposition nr 156 till 1927 års riksdag framlagt förslag i frågan, har riksdagen i huvudsaklig överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t föreslagit dels godkänt vissa grunder för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av torrlägningsföretag, som avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd, dels ock till sådant understödjande anvisat ett anslag, benämnt statens skogsutdikningsanslag, å 200,000 kronor för budgetåret 1927/1928. Beträffande villkoren för statsbidrag från nämnda anslag har Kungl. Maj:t sedermera den 27 juni 1927 (nr 270) utfärdat kungörelse. Enligt denna kungörelse kan dylikt bidrag anvisas till utförande av sådant torrlägningsföretag, som nyss sagts, allenast inom område, varå 1923 års skogsvårdslag äger tillämpning, och må bidrag utgå till högst 40 procent av kostnaden för företaget. På grund av det stora intresse, som vederbörande skogsägare visat ifrågavarande anslag, har dess belopp sedermera höjts, för budgetåret 1928/1929 till 300,000 kronor och för budgetåret 1929/1930 till 500,000 kronor.

Efter omnämnande, att enligt de av Kungl. Maj:t godkända direktiven för kommitténs arbete denna ej hade att verkställa någon mera ingående undersökning rörande de förutsättningar, varunder statsunderstöd borde utgå till utdikning av skogsmark, har kommittén uttalat, att med hänsyn till den korta tid, varunder statsanslag för ändamålet utgått, frågan om ändring i

Kommittén.

de för anslaget stadgade villkoren ej för närvarande torde böra upptagas till behandling, samt att kommittén ej heller eljest funnit anledning att med avseende å ifrågavarande anslag framställa något förslag.

Yttranden. Med anledning av kommitténs berörda uttalanden har *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* påpekat, att skogsdikningen i allmänhet gäve bättre ekonomiskt resultat än skogsodlingen. Då centralrådet hävdade den grundsatsen, att statens medel i första hand borde användas till de skogsvårdsåtgärder, som gäve bästa ekonomiska utbyte, hade det varit önskvärt, om kommittén vid behandling av skogsbrukets anslagsfrågor jämväl till prövning upptagit anslagsbehovet för skogsdikning, varigenom en lämplig avvägning av erforderliga anslag till olika skogsvårdsåtgärder kunnat åstadkommas. En dylik prövning av ifrågavarande spörsmål kunde emellertid ske framdeles, och behövde dessa centralrådets synpunkter på intet vis stå hindrande i vägen för ett omedelbart genomförande av vad kommittén föreslagit till höjande av skogarnas avkastningsförmåga.

Även *Sveriges skogsägareförbund* har framhållit såsom ett önskemål, att statsmakterna ej behandlade skogsdikningsanslaget och det av kommittén föreslagna skogsodlingsanslaget såsom två från varandra skilda ärenden. Även om av praktiska skäl formen av två skilda anslag måste väljas, borde avvägningen dem emellan ske i ett sammanhang, så att icke av tillfälliga orsaker den mer betydelsefulla verksamheten erhöle det svagare stödet.

Departementschefen.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att för nästkommande budgetår till statsbidrag för utdikning av skogsmark anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor. Med den ståndpunkt Kungl. Maj:t sålunda intagit till spörsmålet om anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål torde anledning saknas att nu ingå på detta spörsmål.

På grund av den korta tid, varunder förevarande anslag utgått, finner jag, lika med kommittén, att ej heller frågan om ändring i de för anslaget gällande villkoren för närvarande bör upptagas till behandling.

Understöd till andra åtgärder för skogsproduktion än skogsdikning.

Jag övergår nu till den fråga, som utgjort huvudföremålet för kommitténs utredning eller huruvida och i vad mån staten bör — utöver vad nu äger rum — beträffande skogsmarker, som ligga kala eller vara skogstillståndet eljest är otillfredsställande, lämna understöd till andra åtgärder för skogsproduktionens förbättrande än skogsdikning.

Kommittén.

Kommittén — vilken såsom förut nämnts principiellt tillstyrkt, att staten i mån av tillgång på medel effektivt understödde frivilliga åtgärder för vinnande av nöjaktig skogsproduktion å nyssangivna marker, under förutsättning att åtgärderna från skogsproduktiv synpunkt kunde anses ekonomiskt berättigade — har framhållit, att, då gagnet av ifrågavarande åtgärder direkt komme de enskilda markägarna till godo och det allmänna allenast

indirekt i form av ökade skatter, stegrad omsättning, rikare arbetstillfällen med mera därav bereddes förmån, statens ifrågavarande understödsverksamhet borde underkastas vissa begränsningar utöver den nyss angivna. Kommittén har i detta avseende vidare anfört:

I första rummet borde åtgärder, vilka den enskilde enligt gällande skogsvårdslag vore pliktig vidtaga, principiellt undantagas från rätt till understöd. En dylik inskränkning vore av mindre betydelse vid skogsdikning, enär sådan dikning enligt sagda lagstiftning torde kunna påfordras allenast i undantagsfall, men ägde avsevärd räckvidd, då fråga vore om andra åtgärder för främjande av skogsväxt. Såväl skogsodling som markberedning och röjning med mera vore att hänföra till åtgärder, som normalt inbegreps under den i 9 och 10 §§ skogsvårdslagen stadgade reproduktionsskyldigheten och som markägaren sålunda under i nämnda lagrum angivna förutsättningar vore pliktig att utföra. Förevarande princip torde dock ej böra äga obegränsad tillämpning utan torde, såsom senare skulle utvecklas, vissa undantag därifrån böra medgivas.

En annan inskränkning i den ifrågasatta understödsverksamheten betingades därav, att det tydligen ej låge i statens intresse att ekonomiskt understödja åtgärder, som de enskilda markägarna kunde antagas komma att utföra inom rimlig tid utan sådant understöd. Då det närmast ankomme å dem att själva sörja för en god skogsproduktion å dem tillhöriga marker, borde statens uppoffring begränsas till sådana fall, då vidtagandet av åtgärder i detta syfte med säkerhet ej komme till stånd genom markägarens egen försorg. Endast med en dylik begränsning syntes den här avsedda understödsverksamheten vara förenlig med sunda nationalekonomiska principer.

Med ledning av nu angivna allmänna utgångspunkter har kommittén sökt att närmare uppdraga gränserna för ifrågavarande understödsverksamhet, så vitt anginge andra åtgärder för skogsproduktion än skogsdikning. Kommittén har därvid funnit, att en dylik begränsning lämpligast borde ske på det sätt, att statsunderstöd fastställdes att utgå i fråga om vissa typer skogsmarker, med avseende varå åtgärder i förevarande syfte genom markägarens egen försorg ej kunde antagas bliva vidtagna inom skälig tid. Beträffande dessa typer borde enligt kommitténs mening understöd utgå till varje åtgärd — med undantag av skogsdikning — som från en rationell skogsvårds synpunkt kunde anses lämplig att vidtaga för markens försättande i tillfredsställande skogsproduktivt skick. Något företräde för vissa åtgärder i detta syfte borde sålunda ej givas, utan borde det ankomma å den myndighet, åt vilken handhavandet av ifrågavarande understödsverksamhet uppdroges, att i varje särskilt fall pröva, vilka åtgärder skulle för ändamålet vidtagas och till vilka understöd sålunda skulle utgå.

Vad angår den mark, varå den ifrågasatta understödsverksamheten skulle hava avseende, har kommittén uttalat, att statsunderstöd borde utgå allenast i fråga om skogsmark, samt att detta begrepp lämpligen borde givas samma innebörd som i 1923 års skogsvårdslag och sålunda i stort sett anses omfatta all mark, som ej användes till annat kulturändamål än skogsproduktion, under förutsättning att marken ej vore otjänlig till skogsbruk.

Vid urvalet av de typer skogsmark, som borde bliva föremål för under-

stöd, har kommittén i första rummet förordat, att understöd medgäves i fråga om dylik mark, som låge kal. Till kal skogsmark borde härvid enligt kommitténs mening hänföras ej allenast sådan mark, som vore bevuxen endast med buskar eller eljest helt saknade trädvegetation, utan även mark, varå visserligen träd förekomme men blott såsom enstaka individ. Sistnämnda mark vore nämligen — framhåller kommittén — i fråga om åtgärder för dess försättande i skogsproduktivt skick i allmänhet att likställa med ren kalmark. I varje fall gällde detta, då marken av ålder haft dylik gles trädvegetation. I anslutning härtill borde enligt kommitténs åsikt begreppet kal skogsmark i förevarande sammanhang anses innefatta, förutom helt kal sådan mark, även mark, bevuxen med bestånd, vilka hade en slutenhetsgrad av högst 0.2 eller, med andra ord, hade så ringa slutenhet, att den ej kunde anses uppgå till mera än högst $\frac{2}{10}$ av den slutenhet, som vid ett fullt utnyttjande av markens produktionsförmåga skulle föreligga.

Kommittén har i detta sammanhang påpekat, att i fråga om rätt till understöd företräde ej borde givas för större sammanhängande komplex av kala skogsmarker. Ett huvudsyfte för ifrågavarande verksamhet borde nämligen vara att i vidast möjliga kretsar bland landets skogsägare skapa intresse för försättande av ifrågavarande marker i nöjaktigt produktivt skick, och härmed vore tydligen ej förenligt att i fråga om understöd särskilt gynna ägarna av dylika komplex.

Kommittén har vidare föreslagit, att rätt till statsunderstöd skulle medgivas även i fråga om vanhävdade skogsmarker, där skogsbeståndet vore av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknade utvecklingsmöjligheter. Såsom särskild förutsättning för rätten till understöd i detta fall skulle dock enligt kommitténs förslag gälla, att avsättningsvärdet å det virke, som borde avverkas å marken för erhållande av nöjaktig förnygring, understege kostnaden för de åtgärder, som för sådant ändamål borde utföras.

Till stöd för förslaget i denna del har kommittén anfört:

Såsom framginge av kommitténs redogörelse för skogstillståndet å de enskilda skogarna funnes i landet mycket betydande arealer skogsmark, som varit föremål för olämpliga avverkningar och där trädvegetationen vore av synnerligen otillfredsställande slutenhet (d. v. s. hade en slutenhetsgrad av allenast 0.3 eller 0.4) samt tillika i stort sett saknade utvecklingsmöjligheter. Hit hörde bland annat skogar, varå hårda dimensionsavverkningar företogs, ävensom hagmarker, som varit föremål för olämpliga plockhuggningar och varå naturlig förnygring hindrats genom intensiv betning. För åstadkommande av tillfredsställande skogsväxt å dylika marker erfordrades, att den oväxtliga skogen genom rensningshuggning och röjning borttoges, samt, i vissa fall, särskilt i södra och mellersta Sverige, därjämte särskilda markerberednings- eller kulturåtgärder. I norra Sverige kunde efter verkställande av röjning å ifrågavarande marker i regel naturlig förnygring påräknas.

Därest den skog, som måste avverkas för erhållande av förnygring å nyss angivna marker, hade ett avsättningsvärde, som överstege eller motsvarade kostnaderna för de erforderliga förnygringsåtgärderna (varunder här inbegreps såväl nödig avverkning och röjning som eventuellt erforderliga mark-

berednings- eller kulturåtgärder), borde uppenbarligen understöd till utförandet av nämnda åtgärder ej utgå. Markägaren hade i dylikt fall ett så påtagligt ekonomiskt intresse av åtgärdernas vidtagande, att det i regel måste förutsättas, att han komme att utföra dem, även om understöd ej lämnades. Annorlunda vore däremot förhållandet, om det avverkade virkets avsättningsvärde understeg kostnaderna för sagda åtgärder. För sådan händelse måste markägaren vidkännas en direkt utgift för dessa, och härtill torde han oftest ej vara villig. I många fall torde han ej heller äga nödiga medel för ändamålet.

Då ifrågakvarande marker ofta vore av relativt god bonitet och nöjaktig förnygring å desamma mången gång kunde erhållas på naturlig väg samt i de fall, då kulturåtgärder erfordrades för vinnande av återväxt, tillfredsställande resultat av dessa i allmänhet kunde påräknas, talade uppenbarligen starka skäl för medgivande av statsunderstöd för dessa markers försättande i ändamålsenligt skogsproduktivt skick. De farhågor, som av vissa skogsvårdsstyrelser uttalats, att ett utsträckande av understödsverksamheten till marker med glesa och oväxtliga bestånd skulle kunna medföra, att allt för stora anspråk komme att ställas å det allmänna, syntes näppeligen vara grundade, därest verksamheten begränsades till sådana marker, där röjningsvirkets avsättningsvärde vore så ringa, som förut sagts.

Vad angår andra marker med otillfredsställande skogstillstånd än omförmälda kala och vanhävdade marker har kommittén ansett, att rätt till understöd beträffande dessa i allmänhet ej borde äga rum. Kommittén har härvid framhållit, att dessa markers försättande i nöjaktig produktion oftest kunde ske för relativt ringa kostnad och tillika medförde så påtagliga ekonomiska fördelar för markägarna, att dessa i regel måste antagas komma att inom rimlig tid vidtaga åtgärder i sådant syfte, även om understöd ej utginge.

Kommittén har i detta sammanhang särskilt diskuterat, huruvida understöd borde medgivas i fråga om gallringar i rena plant- och ungskogar, och därvid uttalat, att värdet av gallringsvirket visserligen mången gång ej täckte kostnaderna för gallringarnas utförande men att dylika gallringar å andra sidan vore av så stor ekonomisk betydelse för markägaren, att han näppeligen i längden torde försumma att utföra dem. Det borde jämväl uppmärksammas, att vid tillämpande av ett rationellt skogsbruk gallringar i plant- och ungskogar vore att anse såsom en normal, regelbundet återkommande skogsvårdsåtgärd, vadan dylika gallringar med skogsskötselns utveckling i landet komme att bliva mycket vanliga. Skulle ett statligt ingripande ske för befordrande av sådana gallringar, torde detta närmast böra få karaktären av lagstiftningsåtgärder. Frågan härom torde emellertid ej böra upptagas i förevarande sammanhang. Det torde kunna antagas, att i den mån ett mera allmänt behov av dylika gallringar bleve aktuellt, spørsmålet att i lagstiftningsväg framtvinga sådana, om behovet ej tillgodosåges på frivillighetens väg, bleve föremål för övervägande. Av nu angivna grunder syntes statsunderstöd till nyssangivna gallringar ej böra utgå.

Från regeln, att statsunderstöd ej skulle utgå beträffande nyssberörda marker med otillfredsställande skogstillstånd, har kommittén ansett visst undantag böra medgivas. Kommittén har sålunda föreslagit, att marker, be vuxna

med s. k. stavaskogsbestånd, i fråga om rätt till understöd skulle likställas med förenämnda kala och vanhävdade marker. Till stöd härför har kommittén anfört:

I Norrland och Dalarna förekomme i ej obetydlig omfattning skogsmarker, som vore bevuxna med överslutna, likåldriga och förhållandevis gamla bestånd, vilkas tillväxt för huvudparten av träden nästan helt avslutats vid en mycket låg brösthöjdsdiameter och trädhöjd men vilka, om de gjordes till föremål för röjningsgallring, oftast ägde utvecklingsmöjligheter. Ifrågasvarande bestånd, som inom skogsmannakretsar vanligen benämndes stavaskogar, bildade stundom ganska stora sammanhängande komplex och kännetecknades, bland annat, därigenom, att träden hade i stort sett samma höjd, vadan den övre sidan av kronvalvet bildade en nästan jämn horisontal yta. Dessa bestånd hade vanligen uppkommit efter skogseldar och uppvuxit i tätasnrår, där träden förlorat sin skiktningförmåga. Huvudsakligen utgjordes de av gran. För beståndens utveckling borde vid röjningsgallringar 60 å 80 procent av träden borttagas.

Kommittén hade approximativt uppskattat arealen av de marker, som i Norrland och Dalarna å skogar under skogsvårdslagen vore bevuxna med bestånd av nyssangivna beskaffenhet, till cirka 350,000 hektar. Såvitt för kommittén vore känt, förekomme ej dylika bestånd inom övriga delar av riket i nämnvärd omfattning.

Skogsvårdsstyrelserna i Norrland och Dalarna hade i allmänhet av vederbörande skogsvårdskassors medel lämnat understöd till gallringar i nu angivna bestånd, och hade flera av dessa styrelser framhållit såsom synnerligen önskvärt, att de sattes i tillfälle att bedriva denna verksamhet i ökad omfattning. Enligt kommitténs mening föreläge obestriddigen vägande skäl för denna uppfattning. Då bestånden — i motsats till andra överslutna bestånd — på grund av vissa ogynnsamma markbiologiska förhållanden nästan fullständigt saknade förmågan att skikta sig, upphörde deras tillväxt, sedan beståndsslutenheten nått sin höjdpunkt. Enär detta förhållande i allmänhet inträdde, redan innan beståndet hunnit utväxa till avverkningsbara dimensioner, hade markägaren ej något omedelbart ekonomiskt intresse att företaga gallring eller annan avverkningsåtgärd i skogen. Följden bleve, att dylik åtgärd ej utfördes.

Enär de marker, som vore bevuxna med stavaskogar, i fråga om improduktivitet väsentligen vore att likställa med kal skogsmark samt erforderliga åtgärder för åstadkommande av tillfredsställande skogsväxt å ifrågasvarande marker med säkerhet ej komme till utförande inom rimlig tid, med mindre understöd därtill lämnades, hade kommittén ansett sig böra tillstyrka, att även dessa marker inbegreps under den ifrågasatta understödsverksamheten. Kommittén hade funnit desto mera skäl härtill föreligga, som nyssangivna åtgärder i allmänhet kunde inskränkas till röjningsgallringar och alltså droge förhållandevis ringa kostnader. Där i undantagsfall stavaskogsbeståndet i dess helhet måste borttagas och kulturåtgärder utföras för markens försättning i produktivt skick, borde dock understöd även till dessa åtgärder kunna utgå.

Yttranden.

Vad kommittén i nu angivna avseenden föreslagit rörande den ifrågasatta understödsverksamhetens omfattning har i de angivna yttrandena i allmänhet tillstyrkts. Från vissa håll hava dock erinringar däremot framställts.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har sålunda framhållit, att den ifrågasatta understödsverksamheten ej torde böra begränsas att hava

avseende allenast å skogsmark i den mening detta begrepp användes i 1923 års skogsvårdslag, utan att understöd borde kunna utgå till skogsodling även av sådan åkerjord, som från jordbrukssynpunkt ej gäve tillfredsställande avkastning. På Öland hade ex. de av vederbörande skogsvårdsstyrelse under senaste år utförda skogsodlingar i ej oväsentlig omfattning verkställt å dylik mager åkerjord, och sådana skogsodlingar torde ej vara sällsynta även i andra delar av landet.

Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län har i nära anslutning till centralrådets berörda uttalande hävdadt, att under begreppet skogsmark borde inrymmas jämväl mark, som tidigare nyttjats för annat ändamål än skogsbruk men som på grund av ändrade förhållanden lämpligen borde användas för sådant bruk.

Länsstyrelsen i Uppsala län har ansett det vara tvivelaktigt, huruvida alla de kalmarker, som avsåges eller borde avses med de av kommittén föreslagna bestämmelserna kunde innefattas under uttrycket skogsmark.

En del myndigheter hava vidare gjort gällande, att statsunderstöd borde utgå allenast till skogsodling av kala skogsmarker eller att i varje fall dylika marker borde givas visst företräde i fråga om rätt till understöd.

Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län har i detta avseende anfört, att det enligt styrelsens åsikt funnes skäl för vissa betänkligheter mot kommitténs förslag, att rätt till statsbidrag redan nu skulle medgivas i fråga om vanhävdade marker med glesa och oväxtliga bestånd i samma omfattning som beträffande kalmarkerna. Det torde vara ändamålsenligast, att sistnämnda marker i första hand gjordes skogbärande samt att först sedan arbetet på dessa slutförts marker av förstangivna slag komme i åtnjutande av statsbidrag för här avsett ändamål.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västernorrlands län har framhållit, att det vore mindre lyckligt att, på sätt i kommitténs betänkande skett, i fråga om anslagsbeviljande likställa, å ena sidan, skogsodling å kalmarker och, å andra sidan, beståndsvårdande åtgärder, som icke vore förbundna med direkt skogsodling. Åstadkommandet av skogsproduktion å egentliga kalmarker vore ett företag på mycket lång sikt samt med svårbestämbar räntabilitet. Vid dylika företag syntes de statliga synpunkterna vara av avgörande betydelse, medan vidtagandet av beståndsvårdande åtgärder vitsordades vara mera räntabla samt medföra så pass snar värdetillväxt å skogen, att det närmast berodde på okunnighet eller kapitalbrist, att åtgärderna ej utan ingripande från det allmännas sida vidtoges. Från nationalekonomisk synpunkt vore det följaktligen fördelaktigast att på upplysningens väg samt genom lämpligen avpassade anslag söka få de beståndsvårdande arbetena utförda, varvid anslag endast borde ifrågakomma i sådana fall, där de enskilda markägarna ej utan statens understöd kunde förväntas inom rimlig tid vidtaga dylika åtgärder. Med hänsyn härtill torde rätten till bidrag i fråga om sådana åtgärder normalt böra begränsas till mindre skogsägare, dock att en viss frihet borde medgivas att undantagsvis lämna bidrag i fråga om berörda åtgärder även

till större skogsägare. — *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har anslutit sig till vad hushållningssällskapets förvaltningsutskott i länet i förevarande avseende anfört.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har gjort gällande, att skogsodling av gamla kalmarker borde understödjas genom ett särskilt anslag, varifrån bidrag borde kunna utgå jämväl till sådana skogsvårdande åtgärder, som vore direkt jämförbara med kalmarksodling. Vad anginge understödjande av andra skogsvårdsåtgärder, som gäve skogsägaren mera omedelbara fördelar, borde arbetet härmed jämföras med skogsvårdsstyrelsernas övriga uppgifter och tillgodoses genom att ökade medel ställdes till styrelsernas förfogande. Länsstyrelsen har därjämte framhållit, att vid understödjande från statens sida av skogsodling å kalmarker uppmärksamheten i första hand borde riktas på större sammanhängande områden av sådana marker.

Domänstyrelsen har förklarat sig ej vilja avstyrka, att statsbidrag i förevarande syfte, på sätt kommittén föreslagit, utginge beträffande sådana vanhävdade marker, där skogsbeståndet vore av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknade utvecklingsmöjligheter, eller till marker, be vuxna med stavaskogsbestånd, men framhållit såsom önskvärt, att förefintliga av ålder kala skogsmarker i främsta rummet ifrågakomme vid beviljande av statsbidrag. Domänstyrelsen har tillagt, att styrelsen förutsatte, att statsunderstöd i fråga om marker, be vuxna med stavaskogar, komme att lämnas endast i fall, då det ej kunde förväntas, att skogsägaren vore benägen att på egen bekostnad verkställa erforderlig röjning i dylika starkt överslutna, trögväxande bestånd med hänsyn till den långa tid, som komme att förflyta, innan med röjningen avsett resultat kunde stå att vinna, ävensom att bidrag icke finge utgå, därest det röjda virkets rotvärde i något fall skulle överstiga eller motsvara kostnaderna för röjningen.

Sveriges skogsägareförbund har uttalat, att förbundet funne kommitténs förslag om statsbidrag för produktivgörande av gamla kalmarker välbetänkt såvitt anginge landets södra delar, men att förbundet ansåge sig böra påpeka, att den föreslagna understödsverksamheten i fråga om Norrland, där de gamla kalmarksområdena i betydande omfattning låge å höjdlägen (mera än 300 meter över havet), varest föryngringsförhållandena vore synnerligen vanskliga, ej finge avse experimentartade skogsodlingar å dylika svårföryngrade marker. Beträffande sådana marker borde statsbidraget med fördel kunna användas till röjningar, markberedningar samt beredande av betesfred genom hägnad omkring föryngringsytor å ohägnade, gemensamma mulbetesmarker. Förbundet har vidare förklarat sig biträda kommitténs förslag om statsbidrag för iståndsättande av förenämnda vanhävdade marker och marker, be vuxna med stavaskogsbestånd, vad angår förstnämnda marker dock allenast med stor tvekan.

Skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län har framhållit, att kommitténs förslag om statsunderstöd för iståndsättande av vanhävdade marker med glesa och oväxtliga bestånd vore av särskild betydelse för länet samt att erfarenheten visat, att man ej vare sig med tillhjälp av skogsvårdslagen eller på upp-

lysningens väg kunde åstadkomma en önskvärd omläggning av skogstillståndet å ifrågavarande marker. Det allmänna borde därför här träda emellan med något slag av bidrag.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har gjort gällande, att kommitténs nyssangivna förslag vore av stor betydelse för Västerbottens och Norrbottens läns kustland samt möjligen även för vissa andra delar av Norrland. Centralrådet har därjämte uttalat, att centralrådet jämväl funne kommitténs förslag om statsunderstöd för produktivgörande av de med stavaskogsbestånd bevuxna markerna välmotiverat.

Vissa erinringar hava även framställts mot den av kommittén föreslagna bestämmelsen, att statsunderstöd skulle kunna utgå beträffande förenämnda vanhävdade marker allenast under förutsättning, att avsättningsvärdet å det virke, som borde avverkas å marken för erhållande av nöjaktig föryngring, understege kostnaden för de åtgärder, som för sådant ändamål borde utföras.

Länsstyrelsen och hushållningssällskapetets förvaltningsutskott i Gotlands län hava sålunda funnit denna bestämmelse mindre lämplig samt föreslagit, att densamma skulle ersättas med ett stadgande av innehåll, att vid bidrags tillmätande beträffande ifrågavarande marker viss hänsyn skulle tagas till å marken befintligt virke samt att det skulle ankomma å skogsvårdsstyrelsen att i varje fall pröva vad som kunde anses vara skäligt och lämpligt bidragsbelopp. Till stöd för detta förslag har förvaltningsutskottet anfört:

Förvaltningsutskottet ville ej bestrida, att värdet av det virke, som borde avverkas å ifrågavarande vanhävdade marker för erhållande av nöjaktig föryngring, finge inverka på bidragets beräkning, men ansåge, att den av kommittén föreslagna bestämmelsen vore för sträng och säkerligen ägnad att i verkligheten hindra eller onödigt fördröja de åsyftade hjälpåtgärderna beträffande en mycket stor del av de marker, som på grund av jämförelsevis god jordmån främst vore förtjänta och lämpliga för kulturåtgärder. Dels komme nämligen avstängningen från eller beskärningen av bidrag att synas markägaren orättvis och minska hans intresse, dels vore ifrågavarande marker i länet bevuxna med gräs, som lämnade ett av ägaren ganska högt skattat kreatursbete. Ur såväl skoglig som jordbrukssynpunkt måste tvivelsutan anses lämpligast, att huvudparten av sådana marker bleve föremål för skogsodling, medan en del inlades till kultiverad betesmark, men dylika åtgärder skulle genom nämnda bestämmelse röna föga uppmuntran. Bestämmelsen syntes därför utskottet vara för stel, i praktiken ej alltid rättvis och ofta ledande till att de för skogskultur allra tacksammaste områdena uteslötes från ifrågavarande hjälpåtgärder.

Skogsvårdsstyrelsen i Gotlands län har framfört väsentligen enahanda synpunkter som nyssnämnda två myndigheter samt särskilt framhållit, att ifrågavarande bestämmelse vore av speciell betydelse för Gotland, där skogstillgångarna vore små och även skräpskogen för ägaren hade sitt värde, vare sig till avsalu eller till husbehov. De svagt skogbevuxna marker, som i länet kommit i vanhävd före 1908 års skogslag genom dimensionshuggning, representerade den ojämförligt viktigaste av de typer, som kunde komma i fråga för statsunderstöd.

I nära överensstämmelse med berörda myndigheter i Gotlands län har *skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs län* gjort gällande, att det knappast kunde vara rättvist, att en markägare, som röjt och skogsodlat ett otillfredsställande bevuxet område, icke alls finge något statsbidrag, såvida det avverkade virkets värde täckte kostnaderna, under det att en markägare med helt kal mark i bidrag finge 50 procent av skogsodlingskostnaden. Slutresultatet ifråga om markens utnyttjande bleve i båda fallen detsamma, men den förstnämnde markägaren hade blivit av med det på marken förut befintliga virket jämte dess tillväxt och komme således i ett ogynnsammare läge än den andre, vilket säkerligen icke skulle sporra markägarna till de glesbevuxna områdenas försättande i tillfredsställande skick. En ändring av bestämmelserna härvidlag torde därför vara nödvändig.

I olikhet med den av förenämnda myndigheter hävdade uppfattningen hava *skogsvårdsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län* — under erinran att kommitténs förslag i denna del syntes avse bestånd, som genom åtgärd före 1903 års skogsvårdslags ikraftträdande försatts eller varit i sådant dåligt tillstånd, att det nu ansåges böra ersättas med ett annat — framhållit, att dylika bestånd borde enligt styrelsernas mening jämföras med gammal kalmark med den skillnad, att icke blott värdet av den del av beståndet, som för föryngringen borttröjdes, utan jämväl värdet av den del, som eventuellt tillsvidare lämnades såsom ett nyttigt skärbestånd eller att inväxa i den blivande föryngringen, skulle beaktas vid bestämmande av understöd för åtgärden.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har i förevarande avseende uttalat, att det visserligen kunde tänkas, att vid tillämpningen av förevarande bestämmelse i kommitténs förslag svårigheter kunde uppstå, då kostnaderna för föryngringsåtgärderna skulle reduceras med det borttröjda virkets värde, men att dessa svårigheter vid ett klokt handhavande av bestämmelsen dock kunde övervinnas.

Från ett par håll har anmärkts, att tillämpningen av kommitténs förslag om understöd i fråga om marker, bevuxna med stavaskogsbestånd, skulle medföra vissa svårigheter, då det i praktiken vore vanskligt att uppdraga någon bestämd gräns mellan stavaskogsbestånd och annan tät uppvuxen skog.

Domänstyrelsen har sålunda framhållit, att begreppet stavaskog, som vore en mera lokalt använd benämning, torde vara rätt mångtydigt. Styrelsen ansåge sig dock ej böra avstyrka kommitténs förslag i denna del.

Norrlands skogsvårdsförbund har med hänsyn till svårigheten att bestämt avgränsa begreppet stavaskog gjort gällande, att statsunderstöd borde i stället medgivas beträffande all sådan skog, som utan ett gallringsingripande icke kunde komma att utveckla sig, så att träden utväxte till avsättningsbara dimensioner. Såsom villkor borde därvid självfallet stadgas, att vid gallringen utfallande virke väsentligen saknade avsättningsvärde.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har i nära anslutning till den av kommittén lämnade beskrivningen å stavaskogsbestånd uttalat, att med dylika bestånd förstodes sådana trädsmåhällen, där individutvecklingen

redan hämmats på det stadium, då träden trots hög ålder ej uppnått avsättningsbara dimensioner. Dylika beståndstyper med i huvudsak förlorad spridningsförmåga förekomme i kargt klimat och där särskilt på kalla lermarker. Bestånden i fråga vore biologiskt skarpt skilda från ungskogsbestånd med normal spridningsförmåga, som oftast även utan gallringar gäve försäljningsbart gagnvirke, även om värdetillväxten och räntabiliteten genom gallringarnas uteblivande förminskades.

Slutligen hava *vissa ortsmyndigheter i Stockholms och Västmanlands län* hemställt, att rätt till understöd måtte medgivas, förutom i fråga om de i kommitténs förslag angivna marktyperna, jämväl beträffande plant- och ungskogar i syfte att främja röjningsgallringar i dessa skogar. *Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län* har i detta avseende anfört, att med hänsyn till den stora betydelsen av gallringar i nämnda skogar, därvid i främsta rummet »vargtyper» utsloges till åtnåd för de bättre trädindividens utveckling, understöd till dylika gallringar syntes väl befogat under förutsättning, att röjningsvirket ej vore avsättningsbart vare sig till avsalu eller till husbehovsförbrukning. Enligt styrelsens erfarenhet kunde dylika gallringar utan större men uppskjutas till det äldre plantstadiet (12—15 år), då beståndets skiktning klart framträdde och valet av utgallringsobjekt lätt träffades. Kostnaderna bleve i detta skede väsentligt lägre. Att, såsom kommittén ifrågasatt, för åstadkommande av behöfliga gallringar i här avsedda skogar genom lagstiftning underkasta markägarna skyldighet att vidtaga erforderliga åtgärder i detta avseende syntes knappast kunna förordas och torde i varje fall vara ett medel, vars genomförande tillhörde en ganska avlägsen framtid.

På sätt kommittén framhållit, torde vid bestämmandet av den ifrågasatta understödsverksamhetens omfattning såsom allmän princip böra uppställas, att verksamheten bör begränsas att avse allenast sådana marker, beträffande vilka med fog kan antagas, att de ej inom skälig tid komma att försättas i nöjaktigt skogsproduktivt skick genom markägarens egen försorg. I fråga om dylika marker torde understöd böra utgå till varje åtgärd — med undantag av skogsdikning — som lämpligen bör å marken vidtagas för nämnda ändamål.

Departement-
schefen.

Vad angår urvalet av de särskilda marktyper, som med tillämpning av nämnda princip böra bliva föremål för understöd, finner jag även härutinnan kommitténs förslag välgrundat. Att, såsom från visst håll yrkats, från rätt till understöd tillsvidare utesluta förenämnda vanhävdade marker med synnerligen glesa och oväxtliga bestånd, kan jag ej förorda, då härigenom iståndsättandet av dessa marker, vilket från nationalekonomisk synpunkt är högeligen önskvärt, skulle komma att uppskjutas till en obestämd framtid. Ej heller synes tillräcklig anledning föreligga att, på sätt vissa myndigheter föreslagit, i understödsavseende giva kalmarkerna företräde framför förstnämnda marktyp samt marker, bevuxna med stavaskogsbestånd, då behovet av understöd beträffande samtliga ifrågavarande tre markkategorier är väsentligen likartat.

Det bör härvid uppmärksammas, att i fråga om förenämnda vanhävdade marker understödsverksamheten enligt kommitténs förslag skall begränsas till sådana marker, där röjningsverkets avsättningsvärde understiger kostnaderna för erforderliga föryngringsåtgärder, samt att iståndsättandet av dylika marker ofta kräver mycket kännbara uppoffringar från markägarens sida. Det torde visserligen vara riktigt, att de åtgärder, som erfordras för produktivgörande av sistnämnda marker samt de med stavaskog be vuxna markerna, i stort sett lämna något gynnsammare ekonomiskt resultat än skogsodling av marker, som av ålder legat kala, förutsatt att de skogsbiologiska förhållandena, varunder sagda åtgärder utföras, äro lika, men det är att märka, att denna förutsättning beträffande ifrågavarande tre marktyper i regel ej är förhanden. Såsom av kommitténs utredning framgår, ligga kalmarkerna till övervägande del i södra Sverige, under det berörda vanhävdade och med stavaskog be vuxna marker huvudsakligen äro belägna i Norrland och Dalarna. Då iståndsättandet av sistnämnda marker sålunda i allmänhet försvåras till följd av de relativt mindre gynnsamma skogsbiologiska förhållanden, som råda i sagda landsdelar, synas goda skäl föreligga att i fråga om rätt till understöd likställa dessa marker och de av ålder kala skogsmarkerna.

Det av vissa myndigheter framställda förslaget, att understöd skulle bestämmas att utgå jämväl till röjningsgallringar i plant- och ungskogar, finner jag mig ej kunna biträda. De av kommittén anförda skälen mot understödjande från statens sida av dylika åtgärder synas mig övertygande.

Ej heller anser jag mig böra tillstyrka, att, såsom i vissa yttranden ifrågasatts, rätt till understöd medgives i fråga om sådan mark, som ej är att hänföra till skogsmark, men som finnes lämpligen böra användas för skogsproduktion. En dylik utsträckning av understödsrätten skulle innebära, att, där ägare av odlad jord önskade omlägga denna till skogsmark och för sådant ändamål skogsodla jorden, han skulle kunna erhålla ekonomisk hjälp från staten för utförande av sagda arbete. Då emellertid jorden i dylikt fall redan före omläggningen utnyttjas för viss produktion, låt vara att denna från ägarens synpunkt är mindre lönande, har staten tydligen ej samma intresse att ekonomiskt bispringa ägaren som då fråga är om iståndsättande av förenämnda skogsmarker, vilka före utförandet av denna åtgärd äro väsentligen improduktiva. På grund härav och då begreppet skogsmark i förevarande sammanhang bör, såsom kommittén framhållit, anses omfatta all mark, som ej disponeras för annat kulturändamål än skogsproduktion, förutsatt att marken ej är otjänlig till skogsbruk, finner jag verksamheten principiellt böra begränsas till skogsmark.

Då understödsverksamheten bör åsyfta att beträffande alla här avsedda marker uppväcka ägarnas intresse för markernas produktivgörande, är ej lämpligt att, såsom länsstyrelsen i Älvsborgs län synes hava avsett, med understöd särskilt gynna ägarna av större kalmarkscomplex. Därest medel för ifrågavarande ändamål komma att anvisas av riksdagen, torde det emellertid ligga i sakens natur, att i de trakter, där dylika complex äro belägna, vederbörande myndigheter i främsta rummet komma att inrikta verksamheten på skogsodling av dessa complex.

De av Sveriges skogsägareförbund uttalade farhågorna, att understödsverksamheten beträffande Norrland kunde komma att avse experimentartade skogsodlingar å svårföryngrade marker, torde vara ogrundade, därest verksamhetens handhavande uppdrages åt skogsvårdsstyrelserna och skogssällskapet. Det bör för övrigt uppmärksammas, att planläggningen av de företag, vartill understöd må beviljas, enligt kommitténs förslag är avsedd att underkastas viss granskning från Kungl. Maj:ts sida i samband med anvisande av anslag till vederbörande myndigheter för ifrågavarande ändamål och att sålunda, vid genomförande av kommitténs förslag i denna del, garantier komma att skapas för understödsverksamhetens handhavande på ett ändamålsenligt sätt.

Såsom villkor för lämnande av understöd beträffande förenämnda vanhävdade skogsmarker bör gälla, att avsättningsvärdet å det virke, som bör avverkas å marken för erhållande av nöjaktig föryngring, understiger kostnaden för de åtgärder, som för detta ändamål böra utföras. En dylik bestämmelse synes påkallad dels för att förebygga att understöd beviljas även i andra fall än då detta verkligen är behöfligt och dels för att i möjligaste mån klart avgränsa hithörande marker från andra marktyper och sålunda underlätta verksamhetens handhavande. Därest i vissa trakter behov av understöd skulle föreligga även i fråga om sådana vanhävdade marker med gles och oväxtlig skog, där röjningsvirkets värde uppgår till eller överstiger kostnaden för erforderliga föryngringsåtgärder, synes detta behov böra tillgodoses genom de medel, som för understödjande av skogsvårdsåtgärder i allmänhet stå till skogsvårdsstyrelsernas förfogande.

Den beskrivning å begreppet stavaskog, som lämnats av kommittén och som i vissa avseenden kompletterats i centralrådets yttrande, synes vara så fullständig och klagörande, att större svårighet ej torde möta att i särskilda fall avgöra, vilka skogar böra därunder inbegripas. På grund härav och då Norrlands skogsvårdsförbunds förslag, att understödsrätten skulle fastställas att i stället för stavaskogar avse alla skogar, som ej utan gallring kunde utveckla sig till avsättningsbara dimensioner, ej synes kunna förordas med hänsyn till det alltför obestämda innehåll, som rätten därigenom skulle erhålla, anser jag, att kommitténs förslag jämväl i denna del bör oförändrat godkännas.

I anslutning till den principiella ståndpunkt, som kommittén, på sätt förut nämnts, intagit beträffande understödsverksamhetens omfattning, har kommittén föreslagit, att understöd i regel ej skulle utgå till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag vore pliktig vidtaga.

Till stöd för stadgande av en dylik inskränkning i understödsverksamheten såvitt angår omförmälda vanhävdade marker med gles och oväxtlig skog har kommittén anfört:

En särskild förutsättning för medgivande av statsunderstöd i fråga om nämnda vanhävdade marker vore självfallet, att det otillfredsställande skogstillståndet å marken ej uppkommit genom någon orsak, som enligt gällande eller äldre skogsvårdslag medförde skyldighet för markägaren eller annan att sörja

Fråga om understöd till åtgärd, som någon enligt skogsvårdslagen är pliktig att utföra.

för nöjaktig återväxt å marken. Om så vore fallet, borde de för sagda ändamål erforderliga åtgärderna uppenbarligen i laga ordning framtvingsas. Det nu anförda innebure, att från rätt till understöd skulle beträffande skogar under skogsvårdslagen väsentligen uteslutas alla marker, som varit föremål för dimensions- eller andra olämpliga avverkningar efter den 1 januari 1905 eller, beträffande Gotlands län, efter den 15 november 1908 eller, i fråga om Västerbottens och Norrbottens läns kustland, efter den 1 januari 1925. I allmänhet torde å dylika marker på grund av 1903 eller 1923 års skogsvårdslag erforderliga återväxtåtgärder redan utförts, vadan behov av åtgärder i förevarande syfte med avseende å dem i regel ej föreläge.

Från berörda regel, att understöd ej må utgå till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag är pliktig vidtaga, skall enligt kommitténs förslag undantag i visst fall äga rum. Kommittén har i detta avseende hemställt, att understöd skulle kunna lämnas till utförande av erforderliga återväxtåtgärder efter avverkning, som verkställts för erhållande av nöjaktig förnygring å sådan vanhävdad mark med gles och oväxtlig skog, som förut sagts, eller å mark, bevuxen med stavaskog.

Såsom motivering för denna undantagsbestämmelse i vad den avsåge dylik vanhävdad mark har kommittén anført:

Med sträng tillämpning av principen, att statsunderstöd ej borde utgå till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag vore pliktig vidtaga, skulle understöd beträffande förenämnda vanhävdade marker ej kunna ifrågakomma till andra åtgärder än de för förnygringen nödvändiga rensnings- och röjningsavverkningarna. I och med företagandet av dylik avverkning iklädde sig nämligen markägaren skyldighet enligt skogsvårdslagen att vidtaga vederbörliga återväxtåtgärder, till vilka understöd följaktligen ej skulle kunna utgå. Ett begränsande av understödsverksamheten till själva rensnings- och röjningsavverkningarna skulle emellertid hava till följd, att verksamheten bleve utan praktisk betydelse i fråga om stora delar av södra och mellersta Sverige, där kulturåtgärder i allmänhet erfordrades för erhållande av tillfredsställande återväxt å ifrågavarande marker. De områden av dessa, vilkas försättande i fullt produktivt skick från nationalekonomisk synpunkt torde vara mest önskvärt, skulle sålunda med en dylik begränsning komma att bibehållas vid sin nuvarande obetydliga och mindervärdiga produktion. En sådan anordning vore uppenbarligen föga rationell. Härtill komme, att skyldigheten för ägare av här avsedd mark att efter avverkning därå vidtaga behöfliga återväxtåtgärder även i det fall, att det avverkade virkets värde understege kostnaderna för dessa åtgärder, obestriddligen, på sätt ock under förarbetena till skogsvårdslagen framhållits, måste betecknas såsom en betydande stränghet i lagen. Vid nu angivna förhållanden syntes näppeligen böra möta betänklighet, att staten till fullgörande av denna skyldighet i någon mån lämnade understöd.

Yttranden.

Vad kommittén i förevarande avseenden föreslagit har föranlett erinringar och uttalanden från vissa av de i ärendet hörda myndigheterna och sammanlutningarna.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har sålunda beträffande förslaget i denna del anført:

Den av kommittén föreslagna bestämmelsen, att understöd ej finge utgå till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag vore pliktig ut-

föra, medförde, där denna gäves sådan innebörd, som kommittén angivit, att åtminstone i södra och mellersta Sverige, där skogsvårdslag gällt sedan den 1 januari 1905, endast obetydliga arealer av förenämnda vanhävdade marker kunde komma i fråga för statsanslag. I de flesta fall torde nämligen, även om det otillfredsställande skogstillståndet redan förefunnits vid sagda lags ikraftträdande, sedan denna tid upprepade avverkningar å dessa marker ägt rum, vilka varje gång de utförts måhända varit av så obetydlig omfattning, att de ej föranlett skogsvårdsstyrelserna att ingripa och framtinga radikala föryngringsåtgärder. Men dessa upprepade, olämpliga, om än svaga huggningar, till följd varav markerna enligt kommitténs förslag skulle vara uteslutna från rätt till understöd, hade förvisso, då markerna i de flesta fall samtidigt betats, i många fall varit anledningen till att skogstillståndet ej förbättrats. Det torde sålunda i angivna delar av landet vara ytterst få områden, som dimensionshuggits före år 1905 och sedan varit fredade för yxan. För övrigt torde det bliva synnerligen svårt att nu avgöra, huruvida en avverkning ägt rum före eller efter 1905. För bidrags erhållande borde rätteligen vederbörande markägare styrka, att avverkning ej skett efter detta år.

I anslutning till vad sålunda anförts har centralrådet gjort gällande, att kommitténs förslag i denna del ej borde oförändrat genomföras, utan hemställt att, om skogsbeståndet redan vid ikraftträdandet av 1903 års skogsvårdslag befunnit sig i sådant otillfredsställande tillstånd, som här avsåges, samt beståndet efter nämnda tidpunkt ej i nämnvärd grad ändrats eller förbättrats, statsbidrag skulle kunna utgå för beståndets iståndsättande, om i övrigt förutsättningar härför funnes. Därest å ifrågavarande vanhävdade marker efter berörda tidpunkt avverkningar företagits, som ej varit ursprungliga orsaken till skogens otillfredsställande tillstånd, och som, varje gång de utförts, varit av så obetydlig omfattning, att de ej skäligen kunnat föranleda skogsvårdsstyrelsens ingripande med fordran å radikala åtgärder till skogens förbättring, borde avverkningarna alltså ej utgöra hinder för statsbidrags beviljande till nu avsedda ändamål.

Skogsvårdsstyrelserna i Kronobergs och Värmlands län samt Kalmar läns norra del hava beträffande kommitténs förslag i förevarande avseende framfört väsentligen samma synpunkter som centralrådet.

Domänstyrelsen har påpekat, att i de delar av landet, varest 1903 års lag om enskildes skogar gällt och där alltså tidpunkten för reproduktionsskyldighetens inträdande låge långt tillbaka, det ofta torde bliva i hög grad vanskligt att, vid en praktisk tillämpning av de av kommittén angivna grunder, avgöra, huruvida bidrag kunde utgå eller icke. Fall, svåra att bedöma, skulle helt visst ofta yppa sig. Det vore ej osannolikt, att bidrag stundom kunde komma att beviljas i fall, där vanhävden bottnade i bristande efterföljd av gällande lag.

Skogsvårdsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län hava med anledning av kommitténs förevarande förslag framhållit, att sådana *efter* ikraftträdandet av 1903 års skogsvårdslag hårt dimensionshuggna eller eljest hårt uthuggna bestånd, i vilka naturlig föryngring bort kunna inställa sig och därför eller av annan anledning ej påkallat skogsvårdsstyrelsens ingripande, men

där föryngring på grund av betning eller andra omständigheter uteblivit, borde enligt styrelsernas uppfattning icke bliva föremål för statsunderstöd.

Departementschefen.

I likhet med kommittén anser jag, att statsunderstöd principiellt ej må utgå till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag är pliktig utföra. Från denna regel bör dock, jämväl i överensstämmelse med vad kommittén föreslagit, sådant undantag stadgas, att statsunderstöd må lämnas till utförande av erforderliga återväxtåtgärder efter avverkning, som verkställts för erhållande av nöjaktig föryngring å sådan vanhävdad mark med gles och oväxtlig skog, som förut sagts, samt å mark, be vuxen med stavaskog.

Vissa myndigheter hava förutsatt, att berörda förbud mot beviljande av understöd till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag är pliktig utföra, innebure, att från rätt till understöd skulle beträffande 1903 års skogsvårdslags tillämpningsområde uteslutas alla vanhävdade marker med gles och oväxtlig skog, varå avverkning ägt rum efter den 1 januari 1905, då sagda skogsvårdslag trädde i kraft. Enligt vad myndigheterna antagit, skulle nämligen markerna i dylikt fall vara underkastade reproduktionsplikt enligt sagda lag eller 1923 års skogsvårdslag. Då det övervägande flertalet av dessa marker varit föremål för avverkning efter nämnda tidpunkt, skulle enligt myndigheternas uppfattning den föreslagna understödsverksamheten bliva av relativt ringa betydelse i fråga om dem. Myndigheterna hava även framhållit, att vid tillämpningen av ifrågavarande bestämmelse stor svårighet skulle möta att i särskilda fall avgöra, huruvida viss avverkning ägt rum före eller efter den 1 januari 1905.

Med anledning av vad sålunda anförts vill jag erinra, att reproduktionsplikt ingalunda inträtt efter varje avverkning, som verkställts efter den 1 januari 1905 å vanhävdade marker med gles och oväxtlig skog, belägna inom 1903 års lags giltighetsområde. Sagda lag stadgade reproduktionsskyldighet efter avverkning, allenast därest denna varit av den art, att återväxten däri genom *uppenbarligen* äventyrats, och framgår av den utredning rörande lags tillämpning, som lämnats i 1911 års skogslagstiftningskommittés betänkande (sid. 92—97), att denna bestämmelse tolkats restriktivt. De avverkningar, som efter den 1 januari 1905 verkställts å nämnda marker, hava, såsom yttrandena utvisa, i allmänhet utgjorts av upprepade mindre plockhuggningar, vilka ej medfört reproduktionsskyldighet enligt 1903 års lag. Däremot hava dessa avverkningar, där de företagits efter ikraftträdandet av 1923 års skogsvårdslag, principiellt grundat reproduktionsplikt enligt denna lag, men torde sistnämnda lags större stränghet i förevarande avseende hava medfört, att dylika huggningar allenast i mindre omfattning kommit till utförande efter sistberörda tidpunkt. I de undantagsfall, då ifrågavarande marker varit föremål för kalavverkningar eller andra mycket hårda avverkningar efter den 1 januari 1905, torde stadgad reproduktionsplikt i regel hava utkrävts och markerna sålunda i allmänhet blivit föremål för vederbörliga återväxtåtgärder.

Med hänsyn till det nu anförda torde kunna förutsättas, att berörda förbud mot lämnande av understöd till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag är pliktig vidtaga, ej kommer att i större utsträckning från rätt till understöd utesluta här avsedda vanhävdade marker med gles och oväxtlig skog samt ej heller medföra större svårigheter vid tillämpningen. Det bör för övrigt uppmärksammas, att den prövning, som enligt förbudet ankommer å vederbörande myndighet, är av samma art som uppgiften att enligt skogsvårdslagen bedöma, huruvida reproduktionsskyldighet i visst fall föreligger och ingripande mot vederbörande på grund härav skall äga rum. Då sistnämnda uppgift kunnat av skogsvårdsstyrelserna fullgöras på ett tillfredsställande sätt, torde även tillämpningen av nämnda förbud kunna utan olägenhet anföras åt dem.

Jag övergår nu till frågan, huruvida understödsverksamheten bör avse alla enskilda skogar eller begränsas till viss eller vissa grupper av dessa.

Kommittén har föreslagit, att verksamheten skulle omfatta allenast skogar, som lyda under 1923 års skogsvårdslag. Från rätt till understöd skulle sålunda uteslutas skogar under lappmarks-, husbehovsskogs- och skyddsskogs-lagarna. Med skogar under sistnämnda lag borde enligt kommitténs mening likställas de skogar å flygsandsfälten i Hallands län, som omförmälas i kungl. brev den 16 juni 1847 och den 27 juli 1860.

I fråga om skogarna under 1923 års skogsvårdslag har kommittén ansett, att understödsverksamheten borde avse samtliga dessa skogar.

Till stöd för undantagande från rätten till understöd av skogar under lappmarkslagen har kommittén anför, bland annat:

Då arealen av ålder kal mark å dessa skogar enligt kommitténs beräkning uppginge allenast til 5,000 hektar, skulle den ifrågasatta understödsverksamheten beträffande dessa skogar väsentligen få betydelse allenast beträffande vissa därå förefintliga dimensionsavverkade marker och stavaskogsbestånd. Det vore emellertid att märka, att den för ifrågavarande skogar gällande lagstiftning direkt åsyftade, att avverkningen å dem under skogsstatens medverkan bedreves på sådant sätt, att en tillfredsställande skogsväxt erhöles. En effektiv tillämpning av denna lagstiftning skulle sålunda medföra, att berörda dimensionsavverkade marker och stavaskogsbestånd utan särskilda åtgärder i förevarande syfte så småningom komme att förses med nöjaktig skog. Sedan flera år tillbaka hade emellertid frågan om revision av lappmarkslagen varit aktuell. För närvarande vore denna fråga föremål för utredning genom särskilda jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 september 1927 tillkallade sakkunniga. Enligt de av Kungl. Maj:t godkända direktiven för nämnda utredning skulle denna avse undersökning, såväl huruvida ändring i lagens avverkningsregler vore påkallade samt lagen borde kompletteras med bestämmelser om skyldighet att efter avverkning sörja för återväxt, som huruvida den nuvarande organisationen för lagens handhavande borde bibehållas eller en ny form härför skapas. Med hänsyn till den genomgripande nygestaltning av denna lagstiftning, som sålunda vore ifrågasatt, syntes ej lämpligt att ålägga de organ, åt vilka lagstiftningens tillämpning för närvarande i huvudsak vore anförtrödd, nya och betungande uppgifter beträffande skötseln av

*Vilka
enskilda
skogar bör
understöds-
verksam-
heten avse?*
Kommittén.

de under densamma lydande skogar. Anordnandet av en statlig understödsverksamhet i förut angivet syfte i fråga om dessa skogar torde därför böra anstå, till dess frågan om införande av ny lagstiftning för dem blivit avgjord.

Beträffande skogarna under husbehovsskogslagen har kommittén framhållit, att frågan om statsunderstöd till dessa skogar borde prövas i samband med spörsmålet om dylikt understöd till skogarna under lappmarkslagen.

Vad slutligen angår skyddsskogarna har kommittén på grund av de ogynnsamma skogsbiologiska förhållanden, som i allmänhet rådde å skyddsskogarna, ej ansett sig kunna förorda, att dessa skogar för närvarande inbegreps under den ifrågasatta understödsverksamheten. Nationalekonomiska hänsyn krävde, att de medel, som kunde komma att ställas till förfogande för här avsett ändamål, ej nedlades å skogar, med avseende varå enligt hittills vunnen erfarenhet tvekan oftast måste råda, huruvida utförande av skogsvårdsåtgärder vore ekonomiskt berättigat. I varje fall borde enligt kommitténs mening resultatet av den utredning som begärts av 1923 års riksdag i skrivelse nr 283 om införande av reproduktionsskyldighet för skyddsskogarna böra avvaktas, innan ökade medel anvisades för främjande av skogsproduktion å dessa skogar.

Yttranden.

Även i denna del har kommitténs förslag i allmänhet tillstyrkts i de avgivna yttrandena. Från några håll hava dock vissa erinringar med anledning av förslaget framställts.

Ortsmyndigheterna i Norrbottens län hava sålunda ifrågasatt, huruvida ej å enskilda tillhöriga skogar inom lappmarkerna marker av här avsedd beskaffenhet — stavaskogar, brännland och restskogsbestånd — förekomme i tillräcklig omfattning för att motivera statsunderstöd för deras försättande i produktivt skick. Myndigheterna hava emellertid framhållit, att det torde kunna förväntas, att frågan härom komme upp i samband med ändrad lagstiftning för dessa skogar.

Norrlands skogsvårdsförbund har anslutit sig till kommitténs ståndpunkt i förevarande avseende men uttalat, att de inom lappmarkerna förekommande betydande markområden av ifrågavarande beskaffenhet borde komma i åtnjutande av de i kommitténs förslag avsedda förmåner, så snart lagstiftningen för lappmarksskogarna definitivt ordnats. I liknande riktning har *Sveriges skogsägareförbund* yttrat sig.

Även *domänstyrelsen* har förklarat sig ej hava någon erinran mot kommitténs förslag i denna del men gjort gällande, att skogarna under lappmarkslagen vore i behov av avsevärt större bidrag av allmänna medel till skogsvårdsåtgärder än det anslag å 20,000 kronor, som nu utginge för detta ändamål. Styrelsen föreställde sig emellertid, att denna anslagsfråga skulle finna en tillfredsställande lösning i samband med genomförande av en ny lagstiftning för dessa skogar.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Jämtlands län har gjort gällande, att även å skogarna under skyddsskogslagen funnes marker, där åt-

gärder för en ökad skogsproduktion vore fullt befogade, samt uttalat såsom önskvärt, att den av 1923 års riksdag begärda utredningen om införande av reproduktionsskyldighet för dessa skogar måtte verkställas snarast möjligt och därigenom möjlighet vinnas för understödande från statens sida av dylika åtgärder å sagda marker.

Skogsvårdsstyrelsen i Hallands län har erinrat, att av de skogar å flygsandsfält inom länet, som omförmäldes i berörda kungl. brev den 16 juni 1847 och den 27 juli 1860, vissa stode under länsstyrelsens uppsikt, under det andra ej vore underkastade denna myndighets tillsyn. Då kommitténs mening torde vara, att endast den förra kategorien av ifrågavarande skogar skulle undantagas från rätt till understöd, borde detta tydligt utsägas i de blivande bestämmelserna i ämnet.

Jag tillstyrker, att samtliga skogar under 1923 års skogsvårdslag principiellt inbegripas under den föreslagna understödsverksamheten. Skogarna under lappmarks-, husbehovsskogs- och skyddsskogslagarna böra sålunda för närvarande undantagas från denna verksamhet. Därest dessa skogar framdeles komma att underkastas ändrad lagstiftning, däri skyldighet kommer att stadgas för ägarna av dessa att sörja för återväxtens betryggande, torde emellertid frågan om statsunderstöd för främjande av skogsproduktionen å dessa skogar böra tagas under förnyat övervägande.

Departementschefen.

Vad angår de skogar å flygsandsfälten i Hallands län, som omförmälas i Kungl. Maj:ts brev den 16 juni 1847 och den 27 juli 1860, äro dessa enligt 2 § 1 mom. i 1923 års skogsvårdslag undantagna från tillämpningen av sagda lag. Vid sådant förhållande torde i fråga om berörda skogar motsvarande undantag böra göras från rätten till understöd.

I enlighet med vad sålunda anförts torde understödsverksamheten för närvarande böra begränsas att avse skogarna under 1923 års skogsvårdslag.

Vad angår formen för här avsett statsunderstöd har kommittén föreslagit, att understödet skulle lämnas såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet.

Formen för statsunderstödet.

Beträffande denna fråga må till en början erinras, att enligt kungörelsen den 27 juni 1927 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag understöd till torrläggning av mark i ändamål av skogsbörd skall utgå i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet. I det betänkande angående statsbidrag till nämnda ändamål, som avgavs av särskilda sakkunniga den 26 november 1926 och som ligger till grund för de i sagda kungörelse stadgade bidragsvillkor, lämnades en utförlig redogörelse för de skäl, som talade för att understöd till dylika torrlägningsföretag utginge i nyssangivna form. Då denna redogörelse är av intresse jämväl för bedömande

1926 års skogsdiknings-sakkunniga.

av nu föreliggande spørsmål, tillåter jag mig att här i vissa delar återgiva densamma.

Efter det nämnda sakkunniga i betänkanDET omnämnt, att man i fråga om statsunderstöd till berörda torrlägningsföretag hade att välja mellan bidrag utan återbetalningsskyldighet och lån samt en kombination av båda dessa former anförde de sakkunniga i förevarande avseende:

I betraktande av att de utdikningar, som med utredningen avsåges, när de vore rätt planlagda och utförda, i allmänhet måste anses vara ekonomiskt räntabla och fördelaktiga, skulle det kunna synas naturligtast att välja formen av lån. Härvid vore emellertid åtskilliga omständigheter att beakta.

En princip för statens låneverksamhet på närliggande områden, såväl vad statens avdikningslånefond (förut odlingslånefonden) som vad allmänna och norrländska nyodlingsfonderna anginge, torde vara, att det arbete, som genom lånet utfördes, förutsattes komma att stegra markens alstringskraft i sådan grad och inom sådan tid, att ökningen i avkastningen förmådde motsvara ränta och amortering å lånet under den tid, då detta skulle förräntas och återbetalas. Vid marks torrläggning för användning såsom åker eller vid nyodling eller betesförbättring kunde denna avkastningsökning med någorlunda säkerhet bedömas. Helt annorlunda vore förhållandena vid skogsdikning. Allt efter som marken, som utdikades, vore bevuxen med ett äldre eller yngre, bättre eller sämre skogsbestånd eller utgjordes av mer eller mindre fullständig kalmare, som kanske måste skogsodlas, växlade inträdet av den tidpunkt, då den av utdikningen föranledda förbättringen beredde möjlighet att uttaga ökad avkastning, inom mycket vida gränser. Härtill komme att, då skogen icke liksom åkern och betesmarken gäve årlig skörd utan i stället en följd av år måste förflyta mellan de tillfällen, då man återkomme med avverkningsåtgärder i samma bestånd, dessa periodiska tillfällen, då skogens avkastning uttoges, icke motiverade en regelbunden årlig annuitet. Det torde då befinnas, att en lånerörelse för skogsutdikning ej gärna kunde grundas på ovannämnda princip, när den i så fall måste konstrueras med växlande amorteringstider och periodiska inbetalningar allt efter de olika sätt, på vilka den genom utdikningen vunna förbättringen kunde antagas komma att giva avkastning vid avverkning av skog å området.

Härmed vore visserligen icke sagt, att tanken på låneformen fördenskill måste övergivas. Oberoende av nyssberörda låneteoretiska princip vore det uppenbart, att det för en markägare kunde vara förmånligt att till ett utdikningsföretag erhålla lån mot billig ränta och i övrigt goda villkor och således fördela utgiften på en följd av år i stället för att nödgas på en gång av egna medel bekosta hela arbetet. Såge man frågan ur denna mera enkla opportunitetssynpunkt, kunde man ordna lånerörelsen och reglera återbetalningstiden mera fritt, allt efter som man ansåge lämpligast. En undersökning hade därför ansetts böra göras angående de lånesystem, som skulle kunna ifrågakomma.

De statslånefonder, som förut omnämnts, tillhörde två olika typer. Den ena representerades av statens avdikningslånefond, från vilken staten utlämnade lånen direkt till de enskilda lantagarna och som säkerhet erhöles, sedan lånet blivit genom utslag fäst vid vissa fastigheter, tyst förmånsrätt framför in-teckningar. Att utsträcka detta från äldre tider härstammande förmånsrättsinstitut till skogsutdikningslån torde icke vara tänkbart. Icke heller syntes en statens direkta långivning mot annat slag av säkerhet vara att tänka på, bland annat med hänsyn till den vidlyftiga organisation, som då för statens räkning säkerligen bleve oundviklig.

Den andra typen, representerad av nyodlingsfonderna, begagnade sig av låneförmedlare. Ifall denna typ skulle användas för skogsutdikningslån, borde låneförmedlingen uppenbarligen ske genom skogsvårdsstyrelserna. Allvarliga betänkligheter kunde emellertid göras gällande häremot. Skogsvårdsstyrelsernas ställning såsom officiella organ, tillsatta av Kungl. Maj:t, landsting och hushållningssällskap, syntes göra dem föga lämpliga såsom ansvariga låntagare gentemot staten. Deras ekonomi vore blott i begränsad omfattning beroende av deras egna åtgöranden. Utgifterna föranleddes till stor del av deras lagliga skyldighet att öva tillsyn över skogsvårdslagens efterlevnad, och härtill måste under alla förhållanden medel finnas tillgängliga. Deras inkomster vore mycket oberäknliga. Skogsvårdsstyrelserna syntes sålunda icke hava vare sig den fria ställning eller den tryggade ekonomiska grundval, som borde krävas av en organisation, som vore direkt ansvarig låntagare gentemot staten.

Anordnandet av en statlig lånerörelse för främjande av skogsutdikning syntes sålunda möta stora svårigheter. En dylik lånerörelse skulle säkerligen bliva av ganska ringa omfattning och den hjälp, som därigenom skulle beredas skogsdikningsverksamheten, skulle bliva skäligen obetydlig i förhållande till det stora arbete, som vore att utföra.

Det kunde ifrågasättas att vid skogsutdikning anordna en kombination mellan bidrag och lån i analogi med vad som beträffande torrläggning för odlingsändamål skedde mellan bidrag från statens avdikningsanslag och lån ur allmänna eller norrländska nyodlingsfonden. (Ett lånesystem i likhet med allmänna avdikningslånefondens torde av förut framhållna skäl icke kunna ifrågakomma.) På grund av de allvarliga svårigheter och olägenheter, som, på sätt förut visats, vore förbundna med anlitande av skogsvårdsstyrelserna såsom låneförmedlare, borde emellertid enligt de sakkunnigas åsikt en dylik lånerörelse icke heller kombinationsvis anordnas, därest den icke vore av trängande behov påkallad. Något sådant behov kunde dock enligt de sakkunnigas mening icke anses för närvarande föreligga. De sakkunniga hade därför ansett tanken på en statlig lånerörelse för nu ifrågavarande ändamål böra för närvarande övergivvas.

I motiveringen till sitt förslag i denna del har kommittén framhållit, att såsom lämpliga anordningar för understödjande från statens sida av de åtgärder, som här avsåges, ifrågasatts lån, bidrag utan återbetalningsskyldighet samt en kombination av nyssnämnda två former. Härförutom hade i motionen II: 45 vid 1928 års riksdag föreslagits, att staten skulle tillskjuta erforderligt kapital för utförande av åtgärd, varom här är fråga, mot det att det framtida ekonomiska utbytet av åtgärden efter viss grund fördelades mellan staten och markägaren. Kommittén.

Beträffande sistnämnda förslag har kommittén påpekat, att ett genomförande därav torde förutsätta, att ett bolags- eller samäganderättsförhållande, gällande för viss eller obegränsad tid, anordnades mellan staten och markägaren. En dylik reglering torde visserligen enligt kommitténs mening vara juridiskt möjlig men skulle uppenbarligen medföra stora praktiska svårigheter vid tillämpningen. Särskilt skulle vansklighet möta med avseende å fixerande och uttagande av statens del i avkastningen från det stora antal små och spridda områden, vartill statsbidrag för ifrågavarande ändamål torde komma att utgå, och skulle organisationen av en dylik verksamhet med nödvändighet draga

stora kostnader, som helt eller i huvudsak måste bäras av staten. Härtill komme, att den avsevärda inskränkning i markägarens förfoganderätt över skogen å dylikt område, som en reglering i angivet syfte måste medföra, tydligen ej vore ägnat att skapa något allmännare intresse bland landets jordägare för ett anlåtande av en dylik understödsform. Med hänsyn härtill funne sig kommittén ej kunna förorda en lösning enligt detta förslag.

I fråga om övriga ifrågasatta understödsformer har kommittén till ledning för bedömandet av frågan i denna del sökt beräkna den årliga ränteavkastning, som vid skogsodling å kal, för ändamålet tjänlig, medelgod skogsmark i södra eller mellersta Sverige kunde vinnas å det i odlingen nedlagda kapitalet, och har kommittén därvid funnit, att sagda avkastning kunde — under förutsättning att beräkningen grundades å nu gällande virkespriser och arbetslöner samt att den kala skogsmarken ej upptoges till något värde — uppskattas till cirka 4 procent. Efter framhållande, att den årliga ränteavkastningen vid skogsodling i norra Sverige under angivna förutsättningar bleve något lägre än 4 procent samt att ränteavkastningen å kapital, som nedlades å åtgärder för försättande i produktivt skick av skogar med mycket glesa och oväxtliga bestånd, generellt bleve gynnsammare än vid skogsodling å kal skogsmark, men att förskjutningen i avkastningen till förmån för nyssnämnda skogar torde bliva skäligen obetydlig, därest, såsom kommittén förutsatt, hänsyn toges allenast till sådana skogar av nyssangivna beskaffenhet, där röjningsvirkets avsättningsvärde ej täckte kostnaderna för erforderliga föryngringsåtgärders vidtagande, har kommittén uttalat, att ränteavkastningen å kapital, som investerades i åtgärder, varom här vore fråga, under nu rådande konjunkturer i genomsnitt kunde antagas uppgå till cirka 4 procent.

Beträffande ifrågavarande understödsformer har kommittén vidare anfört:

Tydligt vore, att, därest statsunderstöd skulle lämnas till här avsedda åtgärder i form av lån, räntefoten för dylika lån måste, om lånen över huvud skulle bliva föremål för något intresse från skogsägarnas sida, sättas avsevärt lägre än nyss angivna ränteavkastning. Detta följde redan därav, att de för nämnda ränteavkastning bestämmande faktorerna avsevärt växlade under olika tidsperioder samt att skogsägaren därför vid sökande av statslån måste taga i beräkning, att ränteavkastningen kunde nedgå under den tid lånet löpte. Härtill hade han desto mera anledning, som sagda tid borde bestämmas i förhållande till skogens omloppstid och sålunda bleve av betydande längd.

På grund härav torde, om staten skulle understödja ifrågavarande åtgärder genom lån, räntefoten för dylika lån i genomsnitt ej kunna sättas högre än cirka $2\frac{1}{2}$ procent. Då den ränta, som staten vid upptagande av lån själv måste betala, för närvarande uppginge till cirka $4\frac{1}{2}$ procent, skulle, under förutsättning att sagda upplåningsränta komme att förbli oförändrad, anordnande av en statlig låneverksamhet för ifrågavarande ändamål med förstnämnda räntesats i verkligheten innebära, att staten för varje lån finge under lånetiden vidkännas en årlig förlust, motsvarande cirka 2 procent å lånebeloppet.

Även med en räntesats av nyss angivna blygsamma storlek torde emellertid enligt kommitténs uppfattning en dylik låneverksamhet ej komma att medföra någon mera omfattande verksamhet för vidtagande av åtgärder i före-

varande syfte. Den övertvägande delen av de marker, med avseende varå statsunderstöd enligt kommitténs förslag skulle utgå, innehades av bönder och andra mindre skogsägare, vilka i regel ännu ej genomfört ekonomiska principer i fråga om skötseln av dem tillhöriga skogar och därför måste antagas obenäga att upptaga lån för ifrågavarande ändamål. Denna uppfattning vunne stöd även därav, att såvitt för kommittén vore känt den av skogsvårdsstyrelserna hittills bedrivna verksamheten för främjande av skogsväxt å ifrågavarande marker ej i något fall skett i form av tillhandahållande av lån för ändamålet. Därest bland skogsägarna något mera påtagligt intresse förefunnits för upptagande av sådana lån, hade otvivelaktigt under den långa tid skogsvårdsstyrelserna utövat sagda verksamhet frågan om användande av denna understödsform blivit aktuell.

Mot ett utlämnande av ifrågavarande understöd såsom lån talade även de skäl, som 1926 års skogsdikningssakkunniga anförde mot understödjande i denna form av skogsdikningsföretag och vilka skäl enligt kommitténs uppfattning i allt väsentligt ägde tillämpning även i förevarande fall. Särskilt ville kommittén betona, att därest en låneverksamhet i förevarande syfte skulle anordnas, detta ej lämpligen torde kunna ske på annat sätt än att skogsvårdsstyrelserna bekläddes med uppgiften att vara låneförmedlare. Att emellertid styrelserna i sin nuvarande form ej kunde anses lämpade för ett dylikt uppdrag, hade berörda sakkunniga på ett otvetydigt sätt påvisat.

Vad särskilt anginge premielån, torde ett begagnande av denna låneform för understödjande av åtgärder, som här avsåges, därest äsvftad verkan skulle ernås, förutsätta, att lånet gjordes fritt från ränta samt att hela lånebeloppet skulle anses guld, då de åtgärder, till vars understödjande lånet lämnats, blivit av låntagaren behörigen utförda. Förbundets lånet med dessa villkor, komme det emellertid i verkligheten att bliva väsentligen likställt med ett bidrag utan återbetalningsskyldighet. En förutsättning för utbetalning av dylikt bidrag eller, om utbetalning skett, för rätten att behålla detsamma borde nämligen vara, att det arbete bidraget avsåge på behörigt sätt och inom föreskriven tid utfördes. Då statens ekonomiska uppoffring sålunda bleve väsentligen densamma, vare sig understödet gäves i form av premielån eller bidrag utan återbetalningsskyldighet, syntes det senare tillvägagångssättet vara att föredraga. Det torde nämligen böra antagas, att den rena bidragsformen av psykologiska skäl vore ägnad att i högre grad stimulera jordägarnas intresse för här avsedda åtgärder än ett understöd i form av premielån eller en kombination av bidrag och dylikt lån.

Att staten understödde de åtgärder, varom här vore fråga, medelst bidrag utan återbetalningsskyldighet kunde ej anses mindre berättigat än att statsunderstöd i sådan form lämnades till skogsutdikningsföretag eller torrläggningsföretag, som avsåge marks uppodling till åker eller betesförbättring. I samtliga dessa fall stegrades värdet av landets naturtillgångar, vilket på många sätt komme befolkningen i dess helhet till godo. I detta sammanhang finge även framhållas, att, då den ränteavkastning, som här avsedda åtgärder enligt förut gjorda beräkningar lämnade å däri investerat kapital, kunde antagas komma att utgå under obegränsad framtid, denna avkastning i och för sig måste anses tillfredsställande. På sätt förut berörts, medförde emellertid sagda åtgärder såväl för staten som för den enskilde betydande indirekta fördelar av olika slag.

Med hänsyn till vad sålunda anförts hade kommittén ansett sig böra föreslå, att statens understöd till de åtgärder, varom nu vore fråga, uteslutande lämnades såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet. Därest framdeles en statlig lånerörelse i förevarande syfte skulle finnas vara tillfyllest för åstad-

kommande av en tillräckligt omfattande verksamhet i detta avseende, mötte ju ej hinder att då upptaga frågan till förnyad prövning.

Yttranden.

Kommitténs förslag i denna del har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *samtliga* i ärendet hörda *myndigheter* och *sammanslutningar* med undantag av *länsstyrelsen i Örebro län*. Denna har ifrågasatt, huruvida ej statens understöd till ifrågavarande åtgärder borde till hälften lämnas såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet samt återstående hälften tillhandahållas såsom lån att inestå räntefritt under förslagsvis 20—25 år samt att därefter återbetalas genom amortering under viss tid. Sådant lån borde enligt länsstyrelsens mening kunna utan olägenhet förbindas med samma säkerhet, som tillkomme statslån till odlingsföretag eller vattenavtappingar. Det kunde knappast anses skäligt, att staten skulle till enskild nytta helt bortskänka belopp av den storlek, varom här vore fråga. I anslutning till den av länsstyrelsen sålunda hävdade uppfattning har länsstyrelsen förordat verkställande av utredning rörande lämpligheten av sådan ändring i kommitténs förslag, som av länsstyrelsen ifrågasatts.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har bestämt avstyrkt, att ifrågavarande statsunderstöd lämnades i form av lån. Det torde enligt länsstyrelsens mening icke vara möjligt att verkställa någon exakt beräkning av räntabiliteten för de kostnader, vilka kunde nedläggas för skogsvården, då man saknade kännedom om såväl det framtida virkespriset som den blivande räntefoten och då det gällde en så lång period som skogens tillväxttid från den produktiva åtgärden till dess den bleve avverkningsbar. Vid sådant förhållande vore uppenbart, att den enskilda skogsägaren skulle vara föga benägen att belasta sin fastighet för lång tid framåt med lån för dylikt ändamål. En låneförmedling av detta slag torde också komma att medföra tunga och dyrbara administrativa former, vilka skulle öka statens utgifter och minska lockelsen för de enskilda skogsägarna.

Departementetschefen.

På sätt länsstyrelsen i Jämtlands län framhållit, torde det ej vara möjligt att exakt beräkna räntabiliteten för de kostnader, som nedläggas å skogsodling av kal skogsmark eller andra här avsedda åtgärder. Med hänsyn härtill och då dessa åtgärder i allmänhet först efter mycket lång tids förlopp giva någon avkastning av betydelse, torde det ej kunna antagas, att ägarna av ifrågavarande marker i någon större utsträckning äro villiga att för bestridande av sagda kostnader upptaga lån, förenade med förräntnings- och amorteringsskyldighet. Anordnande av en låneverksamhet i förevarande syfte skulle därför, vare sig den tillämpades såsom ensam understödsform eller kombinerades med en därefter avpassad bidragsverksamhet, säkerligen ej komma att uppväcka något större intresse för iståndsättande av ifrågavarande marker. Å andra sidan skulle en dylik verksamhet med nödvändighet draga högst betydande förvaltningskostnader, som i huvudsak måste bestridas av staten. Avsevärda svårigheter skulle ock möta att bereda staten betryggande säkerhet för utlämnade lån, då det ej torde kunna ifrågasättas att bereda dessa lån samma

förmånsrätt som statslån till odlings- eller avdikningsföretag. På grund härav och under återopande i övrigt av de skäl, som kommittén i förevarande avseende anfört, tillstyrker jag, i likhet med kommittén och i anslutning till en nästan enhällig mening bland de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, att här avsett statsunderstöd bestämmes att helt utgå i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet.

Jag torde nu få övergå till spørsmålet om bidragsverksamhetens organisation.

Kommittén har föreslagit, att bidragsverksamheten i regel skall handhavas av skogsvårdsstyrelserna, av varje styrelse såvitt angår de under dess tillsyn stående skogar. Kommittén har härvid framhållit, att med den ingående kännedom om skogstillståndet å de skogar, som bidragsverksamheten enligt kommitténs förslag skulle avse, och det förtroende, som skogsvårdsstyrelserna åtnjöte bland ägarna av dessa skogar, styrelserna måste anses väl lämpade för en dylik uppgift.

Från berörda regel skall enligt kommitténs förslag undantag äga rum, såvitt angår sådana under skogsvårdslagen lydande skogar, som ägas av skogssällskapet eller vilkas vård och förvaltning utövas under sällskapets medverkan och tillsyn. Beträffande dylika skogar skall bidragsverksamheten enligt förslaget handhavas av skogssällskapet. Till stöd härför har kommittén erinrat om stadgandet i 2 § 3 mom. skogsvårdslagen, enligt vilket stadgande Kungl. Maj:t äger att på ansökan av skogssällskapet beträffande nyssnämnda skogar medgiva befrielse från tillämpningen av skogsvårdslagens bestämmelser, samt framhållit, att på grund av den särställning, som de till sällskapet anslutna skogar under skogsvårdslagen sålunda intoge, ävensom med hänsyn till det sätt, varpå skogssällskapet vore organiserat, och det allmännyttiga ändamålet med dess verksamhet den ifrågasatta bidragsverksamheten beträffande dessa skogar ej borde handhavas av vederbörande skogsvårdsstyrelser utan uppdragas åt sällskapet. Härför talade även den omständigheten, att sällskapet beträffande nämnda skogar handhade den statliga understödsverksamheten i fråga om skogsdikning samt att sällskapet, såvitt känt vore, fullgjort denna uppgift på ett tillfredsställande sätt.

Enligt kommitténs förslag skola skogsvårdsstyrelserna och skogssällskapet äga att självständigt pröva och avgöra frågor om beviljande av statsbidrag till åtgärder, varom här är fråga. De markägare, som önska erhålla bidrag, hava att därom göra ansökan hos vederbörande skogsvårdsstyrelse eller, vad angår till skogssällskapet anslutna skogar, hos detta.

Förslaget upptager vidare bestämmelser därom, att de medel, som riksdagen må komma att anvisa till ifrågavarande ändamål, skola fördelas mellan de bidragsbeviljande myndigheterna av Kungl. Maj:t efter hörande av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund. Till ledning för fördelningen skall bidragsbeviljande myndighet årligen till Kungl. Maj:t göra framställning om erhållande av anslag för ändamålet, och skall dylik framställning åtföljas av

Huvudgrunderna för bidragsverksamhetens organisation.

Kommittén.

förteckning över sådana till myndigheterna inkomna ansökningar om statsbidrag, som myndigheten funnit vara av beskaffenhet att böra beviljas. Formulär till dylik förteckning skall fastställas av Kungl. Maj:t.

De medel, som Kungl. Maj:t för ändamålet tilldelat bidragsbeviljande myndighet, skola av statskontoret i viss ordning ställas till myndighetens förfogande. Medlen skola av myndigheten särskilt bokföras och redovisas och skall därå upplupen ränta tillgodogöras samma medel.

Beträffande planläggningen av här avsett företag har kommittén föreslagit, att, sedan ansökan om bidrag inkommit till vederbörande bidragsbeviljande myndighet, denna skall, där ej ansökningen omedelbart finnes böra avslås, föranalta om upprättande av förslag till utförande av det företag, vartill statsbidrag sökes, samt att dylikt förslag skall uppgöras i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

Enligt kommittéförslaget åligger det även bidragsbeviljande myndighet att fastställa arbetsplan beträffande företag, vartill bidrag lämnas, ävensom att upprätta skriftligt kontrakt med bidragstagaren angående företaget. I kontraktet skall bidragstagaren förbinda sig, bland annat, att inom bestämd tid fullborda i företaget ingående arbete i överensstämmelse med den fastställda planen samt att bestrida vad till fullbordande av detta arbete må erfordras utöver beviljat bidrag. Myndigheten skall utöva tillsyn därå, att arbete, varom kontrakt blivit upprättat, utföres på ändamålsenligt sätt, samt meddela slutligt godkännande av arbetet.

Slutligen skall det åligga bidragsbeviljande myndighet att årligen till Kungl. Maj:t avgiva redogörelse för verksamheten under nästföregående år enligt föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t.

I motiveringen till förslaget rörande bidragsverksamhetens organisation har kommittén diskuterat de grunder, enligt vilka för ändamålet anvisade medel borde fördelas mellan de bidragsbeviljande myndigheterna, och har kommittén i detta avseende anfört:

Med avseende å fördelningen av nämnda medel kunde väsentligen två olika tillvägagångssätt komma i fråga. Det ena innebure, att fördelningen verkställdes med hänsyn till vissa skogliga faktorer av stadigvarande natur, som kunde anses utgöra en mätare på behovet av bidrag inom vederbörande skogs-vårdsstyrelses (respektive skogssällskapets) verksamhetsområde, exempelvis arealen av den skogsmark inom området, med avseende varå bidrag för vinnande av ökad skogsproduktion finge utgå, samt beskaffenheten av de åtgärder, som i detta syfte borde vidtagas; den andra åsyftade, att de inom dylikt område gjorda ansökningar om bidrag betraktades såsom ett giltigt uttryck för bidragsbehovet inom området samt att fördelningen sålunda skedde i proportion till summan av de vid varje tillfälle inom området sökta bidragen. Tydligt vore, att den förra metoden principiellt gäve ett mindre exakt uttryck för bidragsbehovet än den senare, men vore å andra sidan obestriddigt, att förstnämnda metod ägde vissa praktiska företräden. I detta avseende finge särskilt framhållas, att denna metod lämnade möjlighet för den bidragsbeviljande myndigheten att, där totala beloppet av ifrågavarande medel vore känt, på förhand med någon säkerhet beräkna storleken av det anslag, som av dessa medel komme att tilldelas myndigheten, vilket uppenbarligen vore till fördel för

bedömande av den omfattning, vari planer till här avsedda företag borde av myndigheten uppgöras, ävensom omöjliggjorde försök från annan sådan myndighets sida att genom anskaffande av talrika ansökningar om bidrag å stora belopp öva inflytande å fördelningen till förmån för skogsägarna inom det egna verksamhetsområdet.

Kommittén ville erinra, att fördelningen av det å nionde huvudtiteln utgående anslaget till skogsvårdens befrämjande, vilket Kungl. Maj:t enligt riksdagens beslut hade att fördela mellan vederbörande skogsvårdsstyrelser efter förefallande behov, i viss mån ägde rum efter förstnämnda metod. Däremot skedde fördelningen av statens skogsutdikningsanslag, varmed ett blivande anslag för här avsett ändamål närmast torde vara att jämföra, enligt den andra metoden.

En förutsättning för tillämpande i förevarande fall av en på skogliga faktorer grundad fördelningsmetod vore tydligen, att arealen av den skogsmark, med avseende varå bidrag för här avsett ändamål finge utgå, vore i någon mån exakt känd. Detta vore emellertid ej fallet. De beräkningar, som kommittén med ledning av tillgängliga uppgifter i detta avseende kunnat verkställa, vore samtliga approximativa och kunde ej lämpligen läggas till grund för en fördelning av ett blivande anslag till statsbidrag i förevarande syfte. Särskilt finge framhållas, att arealen av de vanhävdade marker med glesa och oväxtliga bestånd, som enligt kommitténs förslag skulle vara bidragsberättigade, vore ytterligt vanskelig att angiva, då i sagda areal skulle ingå allenast sådana marker av berörda beskaffenhet, för vilka röjningsvirkets avsättningsvärde ej täckte kostnaden för erforderliga föryngringsåtgärder. Det vore vidare tydligt, att vid ett tillämpande i förevarande fall av sistnämnda metod hänsyn borde tagas ej allenast till arealen av den skogsmark, varom här vore fråga, utan även till arten av de olika åtgärder, som erfordrades för försättande av denna areal i tillfredsställande produktivt skick. Där dessa åtgärder huvudsakligen bestode i skogsodling, krävdes uppenbarligen i allmänhet ett högre statsbidrag, än där åtgärderna utgjordes av enbart röjningshuggningar eller gallringar. Nu angivna förhållande försvårade ytterligare användandet av berörda metod vid ifrågavarande fördelning.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén förordat, att i likhet med vad som gällde i fråga om statens skogsutdikningsanslag fördelningen av det nu ifrågasatta anslaget principiellt verkställdes med hänsyn till de vid varje tillfälle inom respektive bidragsbeviljande myndigheters verksamhetsområden gjorda ansökningar om bidrag. Kommittén har emellertid härvid förutsatt, att under den fortsatta utövningen av den föreslagna bidragsverksamheten närmare kännedom komme att vinnas om de skogliga faktorer, som kunde anses lämpade att läggas till grund för en fördelning av statsanslaget till denna verksamhet samt att, då så skett, frågan om anslagets fördelning med hänsyn till dessa faktorer upptoges till förnyad prövning.

Beträffande tillämpningen av berörda av kommittén föreslagna fördelningsmetod har kommittén anført:

Allenast sådan ansökan om bidrag, som upprättats i behörig ordning och godkänts av vederbörande bidragsbeviljande myndighet, borde komma i betraktande vid fördelningen. En dylik anordning syntes nödvändig för att förbygga, att mindre väl grundade ansökningar vid fördelningen tillerkändes inflytande. För tillgodoseende av detta önskemål borde det åligga varje bidragsbeviljande myndighet att årligen före viss dag göra framställning om erhåll-

lande av visst anslagsbelopp för ifrågavarande ändamål samt därvid foga en av myndigheten upprättad förteckning över de till denna inkomna ansökningar om bidrag, som av myndigheten godkänts.

I likhet med vad som gällde i motsvarande avseende beträffande statens skogsutdikningsanslag torde fördelningen av det ifrågasatta anslaget böra verkställas av Kungl. Maj:t.

Ehuru fördelningen, på sätt kommittén förutsatt, principiellt borde ske i förhållande till summorna av de bidrag, som sökts hos respektive bidragsbeviljande myndigheter, borde det ankomma å Kungl. Maj:t att, då skäl därtill förelåge, vidtaga jämkningar i denna grundsats och sålunda pröva, huru fördelningen lämpligast skulle äga rum, så att bidragsbehovet inom de särskilda myndigheternas verksamhetsområden på möjligast rättvisa sätt tillgodosåges.

Slutligen har kommittén i fråga om planläggningen av företag, till vilka statsbidrag sökts, framhållit, att, då det vore av synnerlig vikt, att planer till dylika företag uppgjordes på ett från skoglig synpunkt ändamålsenligt sätt, det borde ankomma å vederbörande skogsvårdsstyrelse respektive skogssällskapet att genom hos styrelsen eller sällskapet anställd, skogligt utbildad personal föranstalta om planernas upprättande. Behörighet i sådant avseende torde böra tillkomma ej allenast skogsvårdsstyrelsernas och skogssällskapets tjänstemän med högre skoglig utbildning utan även länsskogvaktarna och med dem likställd personal, sistnämnda befattningshavare dock under villkor, att av dem upprättade planer granskades och godkändes av tjänsteman med högre skoglig utbildning. Plan, som här avsåges, borde upptaga, förutom erforderliga uppgifter om själva företaget och dess utförande, en fullständig och specificerad beräkning över kostnaderna för detsamma. Erforderliga föreskrifter rörande ordningen för upprättande av dylik plan torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Yttranden. Kommitténs förslag, att bidragsverksamhetens handhavande skulle uppdragas åt skogsvårdsstyrelserna eller, vad angår till skogssällskapet anslutna skogar under skogsvårdslagen, åt sällskapet, har i yttrandena tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har dock framhållit, att, då skogsvårdsstyrelserna enligt kommitténs förslag finge till sitt förfogande stora belopp anslagsmedel, det kunde ifrågasättas, om ej deras organisation borde i viss mån förstärkas, med beredande av ökad garanti för statsintressets beaktande.

Beträffande grunderna för fördelningen mellan skogsvårdsstyrelserna och skogssällskapet av de medel, som må komma att anvisas till ifrågavarande ändamål, har *skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län* ifrågasatt, huruvida ej en kombination av den av kommittén i detta avseende föreslagna metoden och en på skogliga faktorer grundad fördelningsmetod borde tillgripas, varigenom en begränsning av bidrag enligt »gjorda ansökningar» kunde vinnas efter exempelvis omfattningen av den produktiva skogsmarken inom respektive skogsvårdsmyndigheters verksamhetsområden.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har betonat, att centralrådet med de erfarenheter, som vunnits från fördelningen av statens skogsutdiknings-

anslag, ej kunde finna den av kommittén föreslagna fördelningsmetoden i alla avseenden rationell. Med hänsyn till rådande, av kommittén anförda svårigheter att för de olika verksamhetsområdena med tillfredsställande noggrannhet beräkna arealen bidragsberättigade marker syntes emellertid för närvarande ej finnas möjlighet att grunda fördelningen på annan metod, än den av kommittén föreslagna. Visade det sig, att omförmälda svårigheter kunde övervinnas, funnes ju intet som hindrade, att andra fördelningsnormer senare kunde vinna tillämpning.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västernorrlands län har i förevarande avseende gjort gällande, att anvisande av medel för understödjande av skogsodling å kalmarker borde ske efter en för hela landet upprättad generalplan, vid vars utarbetande hänsyn borde tagas till räntabiliteten av de olika grupperna av skogsodlingsföretag. Sedan så skett, borde hinder ej föreligga att i huvudsak använda de av kommittén föreslagna bestämmelserna för sagda anslagsgivning, enär därigenom en gagnelig konkurrens uppstode de olika skogsvårdsstyrelserna emellan om de anslag, som utginge för skogsodling å de olika grupperna av kalmarker.

Jämväl vad kommittén föreslagit rörande planläggningen av här avsedda företag samt verksamhetens organisation i övrigt har från vissa håll föranlett erinringar.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västernorrlands län har sålunda uttalat, att kommitténs förslag i förevarande avseende kunde i huvudsak anses lämpat att komma till användning i fråga om bidrag till skogsodling å egentliga kalmarker. Vad anginge bidrag till övriga av kommittén föreslagna åtgärder borde däremot verksamheten i denna del regleras på sådant sätt, att vederbörande skogsvårdsstyrelse tillförsäkrades största möjliga handlingsfrihet, samt att åtgärdernas handhavande kunde inrangeras bland skogsvårdsstyrelsernas ordinarie uppgifter. Vid denna reglering syntes författningarna angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk samt det system, som staten i övrigt använde vid utdelande av bidrag till jordbrukets befrämjande, kunna i viss mån tjäna såsom förebild.

Länsjägmästaren i Kalmar läns södra del har i avgiven reservation till skogsvårdsstyrelsens i sagda länsdel yttrande gjort gällande, att de av kommittén i förevarande avseende föreslagna bestämmelserna i alltför hög grad inkräktade på de fria former, varunder skogsvårdsstyrelserna måste arbeta för att kunna snabbt och effektivt vara skogsägarna till hjälp och nytta. Länsjägmästaren har därför föreslagit, att bidragsverksamheten skulle ordnas på det sätt, att varje skogsvårdsstyrelse årligen erhöle ett efter dess verksamhet lämpat anslag, baserat på de rekvisitioner, som föregående år inkommit till styrelsen, samt att detta anslag finge av styrelsen användas för här avsett ändamål på bästa och lämpligaste sätt. Redovisning över användandet skulle lämnas i den vanliga årsberättelsen och underställas skogsvårdsstyrelsens revisorer. — *Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län* har uttalat sig i liknande riktning.

Skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län har ansett, att det borde överlämnas åt de bidragsbeviljande myndigheterna att avgöra, beträffande vilka företag de av kommittén föreslagna bestämmelserna i förevarande avseende skulle äga tillämpning, eller att bestämmelserna i varje fall skulle begränsas att gälla allenast större företag. Skogsvårdsstyrelsen har i detta avseende anfört:

Därest fullständig plan skulle upprättas över hyggesrensnings- och röjningsarbeten, innan dessa finge komma till utförande, skulle organisationskostnaderna i allmänhet ställa sig oskäligt höga, ja, beträffande småföretag i svårtillgängliga trakter, mången gång överskrida de direkta arbetskostnaderna. Styrelsen ansåge det fördenskull vara en praktisk nödvändighet, att vissa dylika företag, som utfördes genom styrelsens försorg, kunde understödjas av statsmedel, även om plan icke upprättats och godkänts före arbetets utförande.

Styrelsen kunde ej heller biträda kommitténs förslag, att arbetsplan skulle upprättas och fastställas beträffande varje företag, vartill statsbidrag beviljats, utan ansåge, att frågan härom borde överlämnas till den bidragsbeviljande myndighetens avgörande.

Då bidraget för mindre skogsvårdsföretag ofta belöpte sig till allenast ett eller annat tiotal kronor, ansåge styrelsen vidare det vara alltför betungande för både den bidragsbeviljande myndigheten och bidragstagaren att i sådana fall upprätta kontrakt rörande arbetets utförande, så mycket hellre som arbetet enligt styrelsens mening borde kunna utföras utan planläggning på papperet. Därest frågan om upprättande av kontrakt icke ansåges kunna helt överlätas åt den bidragsbeviljande myndigheten, syntes tillämpningen av bestämmelserna härom böra i allmänhet gälla allenast större företag, exempelvis sådana, som beviljats större bidrag än 100 kronor.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län har gjort gällande, att upprättande av kontrakt beträffande ifrågavarande företag överhuvud ej vore behöfligt, samt förmenat, att erforderliga garantier för behörigt utförande av dessa företag lämpligen skulle kunna vinnas genom sådan komplettering av skogsvårdslagen, att bestämmelserna i 3 kap. av lagen utsträcktes att i tillämpliga delar gälla beträffande ifrågavarande företag. Skulle en dylik komplettering av skogsvårdslagen ej anses lämplig, borde en överenskommelse, tecknad å själva arbetsplanen och innehållande de viktigaste kontraktsbestämmelserna, vara tillfyllest. Det vore enligt styrelsens mening betydelsefullt, att den föreslagna bidragsverksamheten anförtroddes skogsvårdsstyrelserna och skogssällskapet utan alltför snäva bestämmelser, så att styrelserna och sällskapet så smidigt som möjligt kunde infläta denna nya verksamhetsgren bland de övriga.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västmanlands län har ansett, att arbetsplan och kontrakt jämte erforderlig säkerhetsförbindelse för kontraktets fullgörande borde kunna sammanföras till en enda handling, som lämpligen borde benämnas kontrakt.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar läns södra del har hemställt, att kontrakt rörande ifrågavarande företag i vissa fall skulle kunna upprättas byvis, så att delägare i en och samma by undertecknade ett gemensamt kontrakt. Styrelsen har till stöd härför åberopat förhållandena på Öland, där kalmarkerna i flertalet fall utgjordes av mindre områden, som legat kala sedan tusentals

år, och beträffande vilka samtliga ägare borde vara berättigade till statsbidrag. Styrelsen har tillika uttalat såsom önskvärt, att bestämmelserna rörande bidragsverksamheten gjordes så smidiga som möjligt samt att detaljerna vid utfärdande av cirkulär och specialbestämmelser i största möjliga utsträckning överlämnades åt skogsvårdsstyrelserna.

Jämväl *vissa andra ortsmyndigheter* hava understrukit vikten därav, att bestämmelserna angående bidragsverksamhetens organisation till undvikande av onödigt höga kostnader gjordes så enkla som möjligt.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har förklarat sig ej hava något att erinra mot kommitténs förslag, att fullständig plan skulle upprättas rörande varje företag, vartill bidrag söktes. Centralrådet har vidare i detta avseende anfört:

Med hänsyn till nödvändigheten, att bidragsverksamheten bedreves efter sunda ekonomiska linjer, måste emellertid plantvånget i kombination med de av kommittén föreslagna fördelningsgrunderna medföra, att smärre företag i regel måste uteslutas ur ansökningarna om bidrag från ifrågavarande anslag. För dessa småföretag komme nämligen berörda tvång att hava till följd, att de bidragsbeviljande myndigheternas förvaltningskostnader bleve så stora, att de ej stode i rimlig proportion till företagens omfattning och båtnad.

Centralrådet hölle före, att dylika småföretag med större fördel borde tillgodoses med medel ur skogsvårdskassorna, där dessas tillgångar det medgäve.

Slutligen har *Norrlands skogsvårdsförbund* ifrågasatt, huruvida länsskogvaktare, såsom kommittén syntes hava ansett, i allmänhet besutte tillräckliga förutsättningar för utarbetande av de båtnadsberäkningar och ekonomiska kalkyler, som erfordrades för upprättande av plan till här avsett företag, samt framhållit angelägenheten därav, att ifrågavarande förberedande arbeten i allmänhet anförtroddes åt personer med högre skoglig utbildning. Förbundet har därjämte påpekat önskvärdheten av att sådana arbeten, för vilka anslag beviljats, i möjligaste mån koncentrerades, vilket torde kunna ske genom att markägare med intill varandra liggande marker enades om att samtidigt vidtaga erforderliga åtgärder.

På sätt kommittén föreslagit och de i ärendet hörda myndigheterna och samslutningarna utan meningsskiljaktighet tillstyrkt, torde handhavandet av den ifrågasatta bidragsverksamheten böra uppdragas åt skogsvårdsstyrelserna eller, vad angår till skogssällskapet anslutna skogar under skogsvårdslagen, åt sällskapet. Vid fullgörande av detta uppdrag torde styrelserna och sällskapet böra äga befogenhet att självständigt pröva och avgöra frågor om beviljande av bidrag till företag, varom här är fråga.

Tillräckliga skäl torde ej föreligga att, på sätt länsstyrelsen i Uppsala län ifrågasatt, i samband med anordnandet av förevarande bidragsverksamhet vidtaga ändring i skogsvårdsstyrelsernas organisation i syfte att bereda ökad garanti för statsintressets beaktande i styrelsernas verksamhetsutövning. Jag

Departementschefen.

erinrar härvid, att sådan garanti i stegrad utsträckning vunnits genom den centrala organisation för skogsvårdsstyrelserna, som bildats år 1925 under namn av skogsvårdsstyrelsernas förbund.

Beträffande grunderna för fördelningen mellan skogsvårdsstyrelserna och skogssällskapet av de medel, som må komma att anvisas för ifrågavarande ändamål, samt sättet för dessa medels bokförande och redovisande hos styrelserna och sällskapet, finner jag mig, i likhet med det övervägande flertalet av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, böra tillstyrka kommitténs förslag jämväl i denna del. Därest framdeles närmare kännedom kommer att vinnas om arealerna bidragsberättigade marker inom de särskilda skogsvårdsstyrelsernas (respektive skogssällskapets) verksamhetsområden, torde emellertid, på sätt kommittén förutsatt, frågan om sagda medels fördelande med hänsyn till dessa arealer böra upptagas till förnyad prövning.

Vad angår uppgörande av förslag till företag, varom här är fråga, synes uppenbart, att ett nöjaktigt bedömande av frågan, huruvida statsbidrag bör utgå till visst företag, ej kan ske, med mindre en plan över företaget upprättats, innefattande jämväl uppgift å de kostnader, som företagets utförande beräknas kräva. I likhet med kommittén och flertalet i ärendet hörda myndigheter och sammanslutningar anser jag därför, att vederbörande bidragsbeviljande myndigheter böra åläggas att föranstalta om uppgörande av dylika planer beträffande alla företag, vartill bidrag sökts, förutsatt att gjord ansökning ej finnes böra omedelbart avslås. En dylik bestämmelse kommer visserligen att hava till följd, att bidragsverksamheten måste begränsas till sådana företag, där kostnaderna för planläggningen stå i skäligt förhållande till kostnaderna för företagets utförande, men synes denna omständighet ej böra föranleda uppgivande av fordran på plans upprättande såsom villkor för bidrag. Jag vill härvid erinra, att, då planläggningen av ifrågavarande företag i allmänhet ej torde draga större kostnader, sagda begränsning ej lär bli av någon mera avsevärd betydelse. Vidare är att märka, att de marker, med avseende varå bidrag må utgå, i många fall äro så belägna, att planer rörande åtgärder för deras iståndsättande lämpligen kunna i ett sammanhang uppgöras, varigenom kostnaderna för planerna kunna avsevärt nedbringas. Det torde ock kunna förutsättas, att, där markerna hava dylik belägenhet, de bidragsbeviljande myndigheterna komma att tillse, att de för markernas produktivgörande erforderliga arbetena i möjligaste mån samtidigt planläggas och utföras. Slutligen må framhållas, att i sådana fall, då av kostnadshänsyn plan rörande visst företag ej anses böra upprättas och statsbidrag till företaget sålunda ej kan beviljas, vederbörande skogsvårdsstyrelse är oförhindrad att utan sådan planläggning, varom nu är fråga, av skogsvårds-kassans medel lämna understöd till företaget på det sätt och i den omfattning, som skogsvårdsstyrelsen finner lämplig.

Beträffande den ordning, vari plan till här avsett företag bör upprättas, torde det, på sätt kommittén föreslagit, böra ankomma å Kungl. Maj:t att härutinnan meddela erforderliga bestämmelser. Vid avfattandet av dessa lär Kungl. Maj:t komma att tillse, att planerna i intet fall göras mera omfattande och detaljerade än som för bidragsfrågans behöriga bedömande är nödigt.

I likhet med kommittén anser jag, att behörighet att upprätta ifrågavarande planer bör tillkomma ej allenast skogsvårdsstyrelsernas och skogssällskapets tjänstemän med högre skoglig utbildning utan även länsskogvaktare och med dem likställd personal, sistnämnda befattningshavare dock under villkor, att av dem upprättade planer granskas och godkännas av tjänsteman med högre skoglig utbildning. De av Norrlands skogsvårdsförbund framförda betänkligheterna mot tillerkännande åt länsskogvaktare av behörighet i förevarande avseende synas ej grundade, därest länsskogvaktarnas kompetens härutinnan begränsas på sätt nyss angivits.

Vad härefter angår fastställande av arbetsplan och upprättande av kontrakt rörande företag, som här avses, samt utövande av tillsyn därå, har kommitténs förslag i dessa delar utformats i nära anslutning till vad i motsvarande avseende gäller rörande företag, vartill bidrag utgår från statens skogsutdikningsanslag. Tydligt är, att, därest avsevärda anslag av statsmedel ställas till skogsvårdsstyrelsernas och skogssällskapets förfogande för iståndsättande av här avsedda marker med otillfredsställande skogstillstånd, betryggande garantier måste krävas för att de arbeten, vartill statsbidrag beviljas, behörigen utföras. Vad kommittén i detta avseende föreslagit kan ej anses innefatta strängare föreskrifter, än som skäligen måste fordras. Det torde sålunda vara uppenbart, att vid beviljande av bidrag till ifrågavarande företag vederbörande myndighet bör bestämma, inom vilken tid och på vilket sätt företaget skall utföras, eller, med andra ord, fastställa arbetsplan för detta ävensom genom kontrakt med bidragstagaren tillförbinda denne att fullgöra dessa bestämmelser och att bestrida vad som erfordras för företagets fullbordande utöver statsbidraget. Det må härvid erinras, att, där erforderliga uppgifter om sätt och tid för företagets utförande införts i det vid företagets planläggning upprättade förslaget, hinder ej möter att fastställa detta såsom arbetsplan. Vidare må framhållas, att, då tryckta formulär i allmänhet torde kunna användas för upprättande av arbetsplan (resp. förslag till företag) och kontrakt samt arbetsplanen lämpligen kan fogas såsom bilaga till kontraktet, uppgörandet av dessa handlingar ej kan bliva i nämnvärd grad betungande för de bidragsbeviljande myndigheterna. Jag finner mig förty böra tillstyrka kommitténs förslag i denna del.

Att, såsom skogsvårdsstyrelsen i Kalmar läns södra del synes hava ifrågasatt, medgiva bidragsbeviljande myndighet befogenhet att upprätta gemensamt kontrakt rörande företag, som avse skilda fastigheter med olika ägare, kan jag ej förorda. Däremot möter tydligen ej hinder att upprätta gemensamt kontrakt, då fråga är om företag, som avse skilda fastigheter med samme ägare, eller företag, som angår samfällad mark med flera delägare.

Beträffande slutligen frågan om skyldighet för bidragsbeviljande myndighet att i viss ordning avgiva redogörelse för ifrågavarande bidragsverksamhet finner jag även härutinnan kommitténs förslag böra följas. Jag erinrar härvid, att förslaget i denna del ansluter sig till vad i motsvarande avseende gäller rörande statens verksamhet för understödjande av skogsdikning.

Kostnaderna för bidragsverksamhetens handhavande. I samband med spørsmålet om bidragsverksamhetens organisation har kommittén till behandling upptagit frågan, huru kostnaderna för verksamhetens handhavande skola bestridas.

Kommittén.

Under framhållande, att dessa kostnader ej komme att bliva obetydliga, där-
est verksamheten skulle bedrivas i en mot bidragsbehovet svarande omfattning, har kommittén uttalat, att sagda kostnader uppenbarligen borde bestridas av staten, i den mån gäldandet av kostnaderna ej ansåges böra ankomma å de enskilda bidragstagarna. En förutsättning för att denna verksamhet skulle omfattas med mera allmänt intresse bland landets skogsägare vore emellertid enligt kommitténs mening, att allenast en mycket ringa del av ifrågavarande kostnader lades å bidragstagarna. Kommittén har vidare erinrat, att enligt de för statens skogsutdikningsanslag gällande bestämmelser (kungl. kungörelsen den 27 juni 1927 nr 271 och Kungl. Maj:ts cirkulär samma dag nr 273 till samtliga skogsvårdsstyrelser och skogssällskapet) kostnaden för upprättande av förslag till skogsdikningsföretag skulle gäldas av vederbörande sakägare allenast till 20 procent, där förslaget uppgjorts vid syn enligt vattenlagen, samt att, om förslaget upprättats i annan ordning, den bidragsbeviljande myndigheten ägde att med sakägarna träffa överenskommelse, att dessa skulle gälda dels högst 20 procent av förrättningsmannen tillkommande arvode samt resekostnads- och traktamentsersättning, dels ock därutöver hantlangningskostnad samt övriga kostnader för förslaget upprättande. Kommittén har slutligen framhållit, att i nära anslutning till dessa bestämmelser borde beträffande den nu ifrågasatta bidragsverksamheten gälla, att kostnaderna för handhavandet av denna i hudsak skulle bestridas av staten men att kostnaden för hantlangning vid upprättande av plan till företag, som här avsåges, ävensom viss del, förslagsvis 20 procent, av vederbörande förrättningsman tillkommande arvode samt rese- och traktamentsersättning för planens uppgörande skulle gäldas av vederbörande sakägare. Den bidragsbeviljande myndigheten borde dock vara oförhindrad att, där den så funne lämpligt, av egna medel helt eller delvis gälda de kostnader, som enligt det nyss anförda borde bestridas av vederbörande sakägare. Erforderliga bestämmelser härutinnan torde böra meddelas av Kungl. Maj:t i samband med utfärdandet av föreskrifter rörande upprättande av planer till här avsedda företag.

Yttranden.

Vad kommittén i förevarande avseende anført har föranlett erinringar allenast i ett fåtal yttranden.

Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län har med stöd av gjorda erfarenheter från handläggningen av ärenden angående planläggning av skogsdikningsföretag förordat, att planläggningen av nu ifrågavarande arbeten måtte lämnas markägarna kostnadsfritt — dock med undantag för erforderlig hantlangning — under förutsättning, att arbetet verkligen komme till utförande, sedan bidrag därtill beviljats. Därest arbetet ej utfördes enligt fastställd plan, borde markägaren å andra sidan vara pliktig att ersätta skogsvårdsstyrelsens självkostnad för planläggningen. — *Hushållningssällskapetets förvaltningsutskott i Jämtlands län* har uttalat sig i väsentligen samma riktning.

Sveriges skogsägareförbund har anmärkt, att det syntes onödigt, att skogsvårdsstyrelserna i något fall skulle påtaga sig även hantlangningskostnaderna vid arbetenas planläggning. Denna hantlangning utförde jordägaren oftast med eget folk och utan kontanta utlägg.

Då giltig anledning ej synes föreligga att ifråga om gäldande av kostnaderna för den föreslagna bidragsverksamhetens handhavande fastställa andra grunder än dem, som gälla i motsvarande avseende beträffande den statliga understödsverksamheten för främjande av skogsdikning, ansluter jag mig till kommitténs förslag i förevarande avseende. Enär detta innebär, att den bidragsbeviljande myndigheten skall vara oförhindrad att av egna medel helt eller delvis gälda de kostnader, som i normala fall skola bestridas av vederbörande sakägare, förefinnes enligt förslaget, där i särskilda fall beredande av helt kostnadsfri planläggning utgör en nödvändig förutsättning för väckande av vederbörande markägares intresse för ifrågavarande verksamhet, möjlighet att taga vederbörlig hänsyn till dessa fall. Att, såsom *Sveriges skogsägareförbund* synes hava ifrågasatt, direkt förbjuda bidragsbeviljande myndighet att bestrida även kostnad för erforderlig hantlangning vid planläggningen, synes ej påkallat. Det kan med säkerhet antagas, att myndigheten ej kommer att gälda sådan kostnad, om ej giltiga skäl därtill föreligga.

Departement-
schefen.

Vidkommande den av skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län väckta frågan om stadgande av skyldighet för markägare att till vederbörande myndighet utgiva ersättning för den kostnad, som myndigheten fått vidkännas för planläggning av här avsett företag, därest företaget ej av honom utföres enligt fastställd plan, torde sådan skyldighet visserligen följa av allmänna avtalsregler, men lär i tydlighetens intresse en uttrycklig föreskrift härom böra meddelas.

I fråga om sättet för statsbidragets utgående och bidragets storlek har kommittén föreslagit, att bidrag må kunna beviljas till högst femtio procent av den av skogsvårdsstyrelsen eller skogssällskapet godkända kostnaden för företaget samt att i denna kostnad må, där skogsvårdsstyrelsen finner erforderligt, att det område, som företaget avser, inhägnas eller att annan hägnadsåtgärd för områdets fredande mot betesdjur vidtages, inräknas ersättning för åtgärdens utförande. Bidraget skall enligt förslaget i viss ordning tillhandahållas bidragstagaren, mot det att denne åtager sig utförande av det företag, bidraget avser.

Sättet för
statsbidra-
gets utgåen-
de och
bidragets
storlek.

Kommittén.

I motiveringen till detta förslag har kommittén till en början diskuterat, i vilken form statsbidraget borde utgå, och i detta hänseende anfört:

Vid bedömandet av denna fråga syntes, såsom allmän utgångspunkt böra fasthållas, att bidragsverksamheten borde anordnas på sådant sätt, att den lämpligen kunde anpassas såväl efter de olika mark- och skogsförhållanden, som vore rådande inom skilda delar av landet, som efter olika skogsägarekategoriers behov. Å andra sidan vore uppenbart, att reglerna rörande verksamheten ej finge givas en så allmän och obestämd avfattning, att de ej erbjöde tillräckliga garantier för verksamhetens handhavande på ett ändamålsenligt sätt.

I anslutning härtill ansågo sig kommittén ej kunna förorda, att statsbidraget

principiellt bestämdes att helt och eller delvis utgå i form av skogsodlingsmaterial eller arbetsledning. En dylik anordning skulle tydligen ej vara lämplig i de fall, då bidragstagarna själva förfogade över fullgott dylikt material eller ägde erforderlig sakkunskap för självständigt utförande av här avsedda arbeten. Med det alltmera stegrade intresse för skogsvård, som skogsskötselns utveckling under senare tid medfört bland landets skogsägare, torde det antal bland dessa, som hade förmåga att på ett betryggande sätt ombesörja arbeten av ifrågavarande art, komma att snabbt nog ökas. Kommittén förutsatte visserligen, att det överlämnades åt vederbörande bidragsbeviljande myndigheter att i varje fall meddela erforderliga bestämmelser såväl angående beskaffenheten av det skogsodlingsmaterial, som finge användas vid företag, vartill statsbidrag utginge, som angående sättet för utförande av dylika företag, men syntes myndigheterna vid utövande av denna bestämmanderätt ej böra bindas av några snävt avfattade föreskrifter.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts syntes böra gälla, att statsbidraget städe skulle fastställas till visst belopp i penningar. Detta innebure dock ej, att bidraget jämväl i alla fall skulle kontant utbetalas till bidragstagaren, utan borde det, såsom redan antytts, ankomma å de bidragsbeviljande myndigheterna att bestämma, i vad mån bidraget skulle kontant erläggas eller tillhandahållas i form av skogsodlingsmaterial, arbetsledning eller annan prestation. I sistangivna fall skulle visst pris åsättas vederbörande material eller prestation, vilket pris avräknades å statsbidraget.

Kommittén har därefter ingått på frågan, enligt vilken grund statsbidraget borde beräknas, och därvid funnit sig böra förorda, att i likhet med vad som i motsvarande avseende gällde i fråga om statens skogsutdikningsanslag statsbidraget bestämdes att utgå med viss del av den beräknade kostnaden för företaget. Kommittén har i detta sammanhang särskilt betonat, att med hänsyn till de betydande skiljaktigheter, som förelåge mellan olika delar av riket såväl beträffande beskaffenheten av de åtgärder, som erfordrades i förevarande syfte, som i fråga om sättet och kostnaderna för deras utförande, det säkerligen vore mindre lämpligt att, såsom från vissa håll föreslagits, bestämma statsbidraget till visst belopp per hektar mark, som företaget avsåge. Huru omsorgsfullt en regel i detta syfte än utformades, skulle den dock ej kunna givas en avfattning, som passade för alla fall. Härtill komme, att vid växlande arbetslöner och priser å skogsodlingsmaterial m. m. en dylik bestämmelse lätt skulle kunna medföra, att statsbidraget bleve antingen för högt eller för lågt.

Kommittén har vidare till behandling upptagit frågan om sättet för beräkning av kostnaden för företaget och i detta hänseende anför:

Kostnaderna för upprättande av planer till ifrågavarande företag, vilka kostnader enligt kommitténs förslag allenast till en mindre del skulle gäldas av vederbörande skogsägare, borde ej till någon del inräknas bland dem, som skulle ligga till grund för statsbidragets beräkning. Ej heller borde bland dessa inbegripas övriga kostnader för bidragsverksamhetens handhavande, vilka kostnader helt borde gäldas av staten. Då vidare speciella bestämmelser borde meddelas i fråga om ansvaret för vidmakthållande av skog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag, samt dessa bestämmelser borde åsyfta, att det skulle åligga vederbörande bidragstagare att vidtagna erforderliga åtgärder i detta avseende, dock i regel med rätt för honom att från den bidragsbeviljande myndigheten kostnadsfritt erhålla skogsodlingsmaterial och arbetsledning, borde uppenbarli-

gen ej heller kostnaderna för dessa åtgärder upptagas bland de utgifter, som skulle tjäna till ledning för statsbidragets beräkning.

Med tillämpning av det anförda torde i allmänhet svårighet ej möta att närmare fastställa sistnämnda utgifter. Till dessa borde sålunda väsentligen hänföras erforderliga arbetskostnader för utförande av den skogsodlings- eller skogsvårdsåtgärd, varom fråga vore, jämte nödiga utgifter för arbetsledning samt, där fråga vore om skogsodling, kostnader för skogsodlingsmaterial och för slitage å erforderliga maskiner eller redskap. Härförutom borde, där den bidragsbeviljande myndigheten funne nödigt att i samband med nämnda åtgärds utförande hägnad uppfördes för fredande av det område, varå åtgärden vidtoges, kostnaden för uppförande av dylik hägnad inräknas i förevarande utgifter. Däremot borde ej i dessa inbegripas stämplingskostnad. I de fall, då stämpling erfordrades, borde denna verkställas redan vid upprättande av plan till företaget och kostnaden för stämplingen sålunda inräknas i plankostnaderna.

Avsåge företaget röjning i skräpskog eller gallring i stavaskogsbestånd eller eljest avverkning av skog, borde det beräknade avsättningsvärdet å det virke, som skulle avverkas, avdragas från summan av kostnaderna för företaget. Allt näst restbeloppet borde sålunda läggas till grund för bidragets beräkning.

Slutligen har kommittén utvecklat de skäl, som enligt kommitténs mening i förevarande fall talade för bidragsandelens bestämmande till 50 procent av den godkända kostnaden för företaget. Kommittén har härvid erinrat, att enligt öfverförda kungörelse den 27 juni 1927 (nr 270) statsbidrag till skogsutdikningsföretag finge beviljas till högst 40 procent av den utav vederbörande myndighet godkända kostnaden för torrlägningsarbetet, samt vidare anført:

Vid bestämmande av bidraget till här avsedda åtgärder borde givetvis tillses, å ena sidan, att bidraget erhöles sådan storlek, att det förmådde uppväcka ett allmänt intresse bland vederbörande markägare för vidtagande av dylika åtgärder samt, å andra sidan, att staten ej för ändamålet gjorde större uppoffring än som verkligen vore behöfligt. Med avseende å tillämpning av den förra synpunkten i förevarande fall vore att märka, att det slutliga ekonomiska resultatet av skogsodling, särskilt sådan å gammal kalmars, torde i regel inträda betydligt senare än då fråga vore om skogsdikning samt att behovet att använda legd arbetskraft vore större med avseende å den förra åtgärden än beträffande den senare. Sistnämnda förhållande ägde, bland annat, samband därmed, att skogsodling lämpligen kunde utföras allenast under kortare tid av året, under det skogsdikning kunde verkställas under alla årstider, blott marken ej vore frusen. Med hänsyn härtill och då kostnaden för skogsodling per hektar i stort sett torde få anses motsvara kostnaden för skogsdikning samt utförande av skogsodling med hjälp av statsbidrag borde medföra förpliktelse att vidmakthålla den skog, som uppkommit genom odlingen, under viss tid, torde välgående skäl föreligga att medgiva högre statsbidrag i fråga om skogsodling än beträffande skogsdikning.

Vad anginge röjning i skräpskogar för erhållande av naturlig förnygring, torde visserligen dylik röjning i regel lämna något bättre ekonomiskt utbyte än skogsodling, men då även i detta fall statsbidraget borde förbindas med skyldighet för markägaren att vidmakthålla den efter röjningen uppkomna plantskogen samt det vore ett nationalekonomiskt intresse av synnerlig vikt, att ifrågavarande röjningar skyndsamt komme till utförande, syntes statsbidrag till dessa böra utgå efter samma grund som statsbidrag till skogsodling. Kommittén ville härvid erinra, att i Västerbottens och Norrbottens län, där ifrågavarande röjningar vore av särskild betydelse, skogsvårdsstyrelserna för närva-

rande beviljade bidrag till dessa åtgärder med belopp, som avsevärt överstege halva kostnaden för arbetenas utförande.

Beträffande slutligen gallringar i stavaskogsbestånd, vilka bestånd, såvitt känt vore, förekomme allenast i Norrland och Dalarna, vore intresset för utförande av dylika gallringar i allmänhet ännu så ringa, att ett verksamt bidrag erfordrades, därest några mera omfattande åtgärder av denna art inom en närliggande framtid skulle komma till stånd. Det vore jämväl att märka, att gallringarna med hänsyn till skogarnas läge och beskaffenhet ofta lämnade mindre gynnsamt ekonomiskt resultat än röjningarna i skräpskogarna. Av dessa skäl ansågo kommittén, att även berörda gallringar i fråga om statsbidrag borde likställas med förenämnda skogsodlingsföretag.

Yttranden.

Kommitténs förslag i förevarande avseende har tillstyrkts av flertalet av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Från en del håll hava dock erinringar framställts mot förslaget.

Beträffande formen för bidragets utgående har *Sveriges skogsägareförbund* sålunda gjort gällande, att kommitténs förslag härutinnan, enligt vilket bidraget principiellt skulle fastställas till visst belopp i penningar och i viss ordning tillhandahållas bidragstagaren mot åtagande från dennes sida att utföra vederbörande företag, ej städse kunde anses lämpligt. I många fall torde ökad arbets-effekt och förbilligad kostnad kunna ernås, om skogsvårdsstyrelsen själv övertog arbetenas utförande i deras helhet. Detta kunde förväntas bliva händelsen särskilt i sådana trakter, där skogskultur skulle utföras å ett stort antal små samt olika ägare tillhörande, men intill varandra liggande fastigheter. Jordägarna kunde i dylika fall tillhandahålla sin anpart av kostnaden i form av arbetskraft under skogsvårdsstyrelsens regi. Förbundet ansågo därför, att skogsvårdsstyrelserna borde berättigas att i lämpliga fall själva verkställa arbetena i deras helhet.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har framfört väsentligen samma synpunkter som skogsägareförbundet samt påpekat, att den av förbundet angivna metoden torde vara den lämpligaste beträffande de större sammanhängande kalmarkerna, där maskinella anordningar för odlingsarbetet vore att förorda.

Länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län hava föreslagit, att, där företag avsågo skogsodling av kalmare, vederbörande skogsvårdsstyrelse skulle berättigas att med markägaren avtala, att styrelsen skulle helt ombesörja skogsodlingen mot det att styrelsen ägde utfå till företaget utgående statsbidrag samt markägaren till styrelsen erlade vad som utöver bidraget erfordrades för företagets utförande. Skogsvårdsstyrelsen borde därvid jämväl äga rätt att medgiva, att markägarens bidrag till företaget finge fördelas å ett flertal år. Skogsvårdsstyrelsen i länet har till stöd för detta förslag anfört:

Skogsvårdsstyrelsen hade bedrivit en i förhållande till storleken av länets utmark rätt så omfattande skogsodlingsverksamhet beträffande av ålder kal mark. Därvidlag hade tillgått på det sätt, att styrelsen ombesörjt hela skogsodlingen och härför av markägaren betingat sig en viss ersättning, vilken vederbörande i enlighet med det mellan styrelsen och honom upprättade kontraktet medgivits rätt att inbetala med lika avgifter utan ränteberäkning under en tid av 20, 10 eller 5 år, allt efter vederbörandes ekonomiska ställning. För markägaren hade

systemet varit till stor fördel, ty därigenom hade han varit i tillfälle att på flera år fördela utgiften för en grundförbättring, som visserligen höjt hemmanets värde, men som i de flesta fall ej medfört någon direkt nytta för honom utan först för hans efterlevande. Om möjlighet ej bereddes markägaren att fördela sin andel i utgiften för skogsodlingen på ett antal år, bleve följden den, att skogsodlingen måhända ej komme till stånd i önskad utsträckning. I alla händelser komme skogsodlingskostnaderna att bliva högre. Om en markägare ägde exempelvis 10 har gammal kalmarsmark, som han önskade skogsodla, så skulle hans utgifter härför bliva c:a 600 kronor. Då denna summa ej vore möjlig för en mindre eller medelstor jordbrukare att åstadkomma, kanske han ginge in för att under 10 års tid begära anslag till 1 har om året. Därigenom bleve utgiften kanske överkomlig för honom och den enda fördelen för honom bleve att på de 10 hektaren få skog av 10 olika åldrar, men givetvis komme skogsodlingen att ställa sig dyrare än om hela arealen skogsodlades på en gång. Hägnadsfrågan bleve i förra fallet betydligt mera svårlöst än i det senare.

Vidare hava i vissa yttranden anmärkningar framställts mot kommitténs uttalanden rörande sättet för beräkning av den kostnad, som skulle ligga till grund för statsbidragets bestämmande.

Länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Norrbottens län hava sålunda föreslagit, att det skulle överlämnas åt skogsvårdsstyrelserna att avgöra, huruvida kostnaden för skogsodlingsmaterial skulle inbegripas bland de utgifter, som skulle tjäna till ledning för statsbidragets beräkning. Därest berörda kostnad, såsom kommittén förordat, ovillkorligen skulle medräknas bland nämnda utgifter, skulle bidragssökanden städse bestrida minst hälften av denna kostnad. Det kunde emellertid antagas, att varje kontant utlägg komme att avhålla många markägare från att utnyttja den erbjudna hjälpen.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund samt skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län hava framhållit, att vid beräkning av kostnaden för hägnad, som erfordrades för företaget, rotvärdet å hägnadsvirke ej borde medtagas, om tillgång å sådant virke funnes å fastigheten.

Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län har gjort gällande, att, där företaget avsåge röjning i skräpskog eller eljest avverkning av skog, vid kostnadsberäkningen avdrag ej borde, såsom kommittén föreslagit, göras för avsättningsvärdet å det virke, som skulle avverkas. Enligt styrelsens mening bleve det dels mången gång dyrbart att vid uppgörande av planer till här avsedda företag nödgas räkna upp skogen i och för värdesättning, dels ofta betungande för den merendels ekonomiskt svagt situerade skogsägaren att göra de kapitalutlägg, som trots det ifrågasatta statsbidraget komme att åligga honom.

Länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Gotlands län hava ifrågasatt sådan ändring i kommitténs förslag i förevarande avseende, att den bidragsbeviljande myndigheten allenast ålades att vid statsbidragets bestämmande taga viss hänsyn till värdet av det virke, som skulle avverkas å marken, men att det överlätes åt myndigheten att för varje fall pröva vad som kunde anses vara skäligt bidragsbelopp.

Slutligen hava från åtskilliga håll erinringar gjorts mot kommitténs förslag i fråga om sättet för bidragsandelens bestämmande.

Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län har sålunda föreslagit, att bidragsandelen skulle fastställas i förhållande till sökandens arealinnehav av skogsmark, så att andelen sattes högre vid mindre arealinnehav än vid större. Styrelsen har framhållit, att behovet av uppmuntran och stöd åt den enskilde skogsägaren med avseende å utförande av ifrågavarande arbeten växlade i mycket påfallande grad samt att detta behov i stort sett vore proportionellt mot arealinnehavet. Styrelsen har gjort gällande, att reglerna för bidragsandelens bestämmande enligt nyss angivna grund borde variera för skilda län samt beträffande Gävleborgs län förordat, att följande bidragsandelar skulle fastställas för nedan angivna arealinnehav:

areal-innehav i hektar	bidragsmedel i procent
— 25	75
26— 50	60
51— 100	50
101— 200	40
201—1 000	30
1 001—	20

Vidare har i vissa yttranden gjorts gällande, att även en mindre bidragsandel än femtio procent skulle vara tillfyllest för vinnande av det med bidragsverksamheten avsedda syftet.

Sveriges skogsägareförbund har, under erinran att flertalet jordägare verkställde ifrågavarande arbeten med eget folk, gjort gällande, att den avsedda effekten skulle säkert nås med en bidragsprocent av 33 eller allra högst 40.

Länsstyrelsen i Uppsala län har förklarat sig ej kunna förorda, att bidragsprocenten i förevarande fall sattes högre än vid skogsdikning. I liknande riktning hava *domänstyrelsen* och *skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län* uttalat sig, därvid sistnämnda myndighet dock förutsatt, att planläggningen av ifrågavarande arbeten i dess helhet skulle bekostas av staten.

Jämväl *länsstyrelserna i Skaraborgs och Värmlands län* hava ansett, att ett tillfredsställande resultat av bidragsverksamheten skulle vinnas även med en mindre bidragsprocent än kommittén föreslagit.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västernorrlands län har ifrågasatt, huruvida ej bidragsandelen borde sättas lägre vid röjningar i skräpskogar och stavaskogsbestånd än vid skogsodling av kala marker, samt gjort gällande, att statsbidraget ifråga om förstnämnda åtgärder i varje fall borde bestämmas till visst maximibelopp per hektar.

I motsats mot förenämnda myndigheter har *länsstyrelsen i Jämtlands län* hävdadt, att bidragets maximibelopp ej borde sättas lägre än femtio procent av den godkända kostnaden och att detta borde gälla även vid gallringar och röjningar. Erfarenheten från skogsvårdsstyrelsens i länet verksamhet syntes hava givit vid handen, att även en sänkning av bidraget med belopp, som kunde förefalla jämförelsevis obetydligt, exempelvis 10 %, åstadkomme avsevärd

minskning i markägarnas skogsvårdande verksamhet, och anledningen härtill vore tydligen den, att ur rent privatekonomisk synpunkt arbetena betraktades såsom utgifter, vilka markägaren för närvarande hade svårt att bära.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Blekinge län har ansett, att ett statsbidrag av den av kommittén föreslagna storleken i och för sig vore otillräckligt, då det för många markägare vore omöjligt att anskaffa de medel, som utöver statsbidraget erfordrades för utförandet av ifrågakvarande arbeten. En förutsättning för att dessa arbeten skulle taga önskad omfattning vore enligt utskottets mening, att markägarna bereddes tillfälle att för ändamålet jämväl erhålla lån på fördelaktiga villkor och med lång amorteringstid.

Skogsvårdsstyrelsen och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kalmar läns norra del* hava gjort gällande, att de mindre jordägarna inom länsdelen i allmänhet ej ägde sådan ekonomisk ställning, att de kunde i den utsträckning som kommittén förutsatt deltaga i kostnaderna för här avsedda arbeten.

Beträffande formen för statsbidragets utgående finner jag mig böra biträda kommitténs förslag, att bidraget principiellt skall fastställas i penningar samt i viss ordning tillhandahållas bidragstagaren mot det att denne förbinder sig att utföra det företag, bidraget avser. Denna form överensstämmer med bidragsverksamhetens allmänna syfte att främja utvecklingen av jordägarnas självverksamhet för iståndsättande av ifrågakvarande marker samt att höja deras intresse för markernas rationella skötsel. Att, såsom från vissa håll föreslagits, vid sidan av nu angivna bidragsform medgiva användandet jämväl av en annan, enligt vilken vederbörande skogsvårdsstyrelse skulle äga att med bidragstagaren avtala, att styrelsen skulle helt ombesörja företagets utförande mot lyftande av därtill beviljat bidrag och utfående från bidragstagaren av vad därutöver erfordrades för företagets fullbordande, kan jag ej tillstyrka. En dylik anordning torde förutsätta, att befogenheten att bevilja bidrag överlämnades åt andra myndigheter än skogsvårdsstyrelserna, då det näppeligen kunde anses lämpligt, att styrelserna skulle äga att utdela bidrag till företag, vilkas utförande styrelserna åtagit sig såsom entreprenörer åt markägarna. Ett överflyttande av sagda befogenhet till andra myndigheter torde emellertid ej böra ifrågasättas. Det bör jämväl uppmärksammas, att av de i ärendet hörda skogsvårdsstyrelserna allenast en gjort gällande, att tillämpandet av sistnämnda bidragsform vore av behovet påkallat. Om det i undantagsfall befinnes önskvärt, att skogsvårdsstyrelsen helt ombesörjer utförande av vederbörande företag, torde därför kostnaden härför, i den mån denna ej bestrides av markägaren, böra utgå av skogsvårdskassans medel. Även må framhållas, att den lättnad, som markägaren vid tillämpandet av nyssnämnda form kan beredas genom fördelning å ett flertal år av de utgifter för företaget, som belöpa å honom, jämväl kan vinnas enligt kommitténs förslag, därest skogsvårdsstyrelsen av skogsvårdskassan till markägaren utlånar erforderligt belopp för bestridande av nämnda utgifter samt medgiver, att detta lån må av markägaren amorteras under vissa år.

Departement-
schefen.

Med avseende å den grund, enligt vilken statsbidraget bör beräknas, anser jag, i överensstämmelse med kommitténs förslag och en nästan enhällig mening bland de i ärendet hörda myndigheterna, att statsbidraget bör, i likhet med vad som gäller i fråga om statsbidrag till skogsdikningsföretag, fastställas att utgå med viss del av den godkända kostnaden för företaget.

Vad härefter angår sättet för beräkning av sistnämnda kostnad, ansluter jag mig även härutinnan till vad kommittén uttalat. I enlighet med vad centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund påpekat, synes dock böra iakttagas, att i kostnaden för hägnad, som erfordras för företaget, ej inräknas rotvärdet av hägnadsvirket, därest tillgång å sådant virke finnes å vederbörande fastighet.

Beträffande slutligen frågan om bidragsandelens bestämmande, torde, i anslutning till reglerna om statsbidrag till skogsdikningsföretag, en generell maximigräns för andelen böra fastställas samt åt de bidragsbeviljande myndigheterna böra överlämnas att inom denna gräns i varje särskilt fall utmäta det bidrag, som skäligen finnes böra beviljas. Jag kan sålunda ej tillstyrka skogsvårdsstyrelsens i Gävleborgs län förslag, att bidraget skulle bestämmas att utgå med växlande storlek, allteftersom bidragstagarnas arealinnehav av skogsmark vore större eller mindre. Bortsett från den stelhet, som skulle vidlåda en dylik anordning, och de svårigheter vid tillämpningen, som denna skulle medföra, är uppenbart, att bidragstagarnas skogsmarksinnehav i många fall ej kan anses utgöra en tillfredsställande mätare å bidragsbehovet.

Vidkommande spörsmålet om bidragsandelens maximistorlek finner jag de skäl, som kommittén anført till stöd för andelens fastställande till högst femtio procent av den godkända kostnaden för företaget, vara övertygande. Särskilt vill jag påpeka, att den av kommittén angivna skyldigheten för bidragstagaren att vidmakthålla den plantskog, som uppdragits med hjälp av beviljat statsbidrag, innefattar ett kännbart onus och utgör ett starkt motiv för bidragsandelens bestämmande på sätt kommittén föreslagit. Därest ett verkligt allmänt intresse för ifrågavarande markers produktivgörande skall genom bidragsverksamheten väckas bland landets jordägare, torde därför bidrag av nämnda storlek böra kunna beviljas för ändamålet. Skulle det visa sig, att en tillräckligt omfattande verksamhet i förevarande syfte kan ernås med lägre bidrag, hava enligt kommitténs förslag vederbörande myndigheter i sin hand att bestämma bidragsandelen lägre än femtio procent. Att, såsom från visst håll föreslagits, bereda ägarna till ifrågavarande marker möjlighet att erhålla förutom bidrag av nyssangivna storlek, jämväl lån på billiga villkor för bestridande av de kostnader, som ägarna själva måste vidkännas för markernas iståndsättande, torde däremot i allmänhet ej vara behöfligt, då dessa kostnader i regel ej komma att innefatta kontanta utlägg utan avse arbeten, som ägarna kunna utföra med eget folk. Där i undantagsfall ägarna skulle behöva understöd utöver statsbidraget, torde sådant understöd kunna beredas genom lån från skogsvårdskassorna.

Kommittén har med avseende å statsbidrags beviljande föreslagit vissa villkor i ändamål att trygga en tillfredsställande användning av hithörande medel eller att eljest skapa garantier för vinnande av det med bidragsverksamheten avsedda syfte. *Allmänna villkor för statsbidrag.*

I förevarande avseende har kommittén till en början föreslagit, att, där den bidragsbeviljande myndigheten funne, att företag, vartill bidrag söks, eller viss del därav anginge mark, som borde användas för vederbörande fastighets eller därmed sambrukad fastighets behov såsom betesmark för ordnat betesbruk eller eljest för annat ändamål än skogsproduktion, bidrag ej finge lämnas till företaget eller sagda del därav. Vid prövning av dylik fråga ägde myndigheten, där sådant av förhållandena påkallades, inhämta utlåtande från i lanthushållning sakkunnig person. *a) Markens lämplighet för skogsproduktion. Kommittén.*

I motiveringen till förslaget i denna del har kommittén anfört:

Bidrag till företag, varom här vore fråga, borde enligt sakens natur kunna beviljas allenast under förutsättning, att den mark, som företaget avsåge, med hänsyn till de i det särskilda fallet föreliggande omständigheterna lämpligen borde användas till skogsproduktion. Det borde härvid ej anses tillfyllest, att de förhandenvarande skogsbiologiska förhållandena vore sådana, att marken vore tjänlig till skogsbörd, utan borde därjämte fordras, att markens användande för skogsproduktion vore förenligt med tillämpande av en rationell hushållning å vederbörande fastighet. Prövningen i detta avseende borde ankomma å vederbörande bidragsbeviljande myndighet. Vid ifrågasvarande prövning torde hänsyn böra tagas till behovet av mark för olika brukningsändamål ej allenast å den fastighet, varå marken vore belägen, utan även å med denna sambrukad fastighet. Till underlättande av en dylik prövning, som i särskilda fall kunde möta betydande svårighet, borde vid upprättande av plan till företag, varom fråga vore, erforderlig utredning i ämnet verkställas. Av särskild betydelse vore, att härvid behovet av betesmark för ordnat betesbruk undersöktes, och torde en dylik undersökning i vissa fall förutsätta, att för vederbörande fastighet eller fastigheter en fullständig uppdelning verkställdes mellan mark, som borde användas för skogsbörd, och mark, som borde brukas till förstnämnda ändamål. Då för bedömande av frågan, till vilket brukningsändamål mark borde användas, understundom speciell sakkunskap i lanthushållning krävdes, syntes den bidragsbeviljande myndigheten böra äga rätt att vid prövning av dylik fråga infordra utlåtande från person med dylik sakkunskap. Kommittén förutsatte, att hushållningssällskapens tjänstemän härvid i första rummet komme att anlitas.

Kommitténs förslag i förevarande avseende har föranlett vissa erinringar och uttalanden i de avgivna yttrandena. *Yttrandena.*

Länsstyrelsen i Malmöhus län har gjort gällande, att såsom villkor för statsbidrag till skogsodling å viss fastighet borde krävas, att å fastigheten en bestämd skillnad mellan skogsmark och betesmark åvägabragtes och upprätthölls. Det finge nämligen ej förbises, att ett kraftigt producerande av skogsbestånd svårligen kunde erhållas å mark, som betades, och att den ska-

degörelse, som åstadkommes av betesdjur, ofta vore avsevärd. Samtidigt vore ett tillgodoseende av betesbehovet, särskilt vad smärre egendomar anginge, av stor vikt. På grund härav torde frågan om skogsproduktion och bete böra behandlas jämsides. Skyldigheten att vidtaga fredningsåtgärder mot betning borde därför enligt länsstyrelsens mening göras obligatorisk.

Skogsvårdsstyrelserna i Västernorrlands län har ifrågasatt, huruvida icke företag, varom här vore fråga, borde gynnas å sådana fastigheter, varest ett ordnat betesbruk redan funnes eller vore under anläggning. Det vore även tänkbart att, där efter inkommen ansökan om bidrag undersökning gäve vid handen, att för visst fall omständigheterna vore gynnsamma för ett åtskiljande av skogs- och betesbruk, ett ändamålsenligt ordnande med statsbidrag av betesbruket uppställdes såsom villkor för erhållande av statsbidrag av här ifrågavarande art.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar läns norra del har påpekat, att vid tillämpningen av kommitténs förevarande förslag tekniska svårigheter torde komma att uppstå, då marker lämpliga och behövliga till betesmarker vore spridda över all skogsmark inom länsdelen och inhägnad av dessa ofta små områden bleve nödvändig. — *Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län* har gjort gällande, att liknande förhållanden föreläge i fråga om de mindre egendomarna inom länet.

Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län har framhållit, att det inom länet mer än en gång inträffat, att av ålder kal mark, som skogsodlats, några år där-efter av en ny ägare eller i samband med jordavsöndring disponerats för annat brukningsändamål, så att den verkställda skogsodlingen visat sig vara ändamålslös. Dessa förhållanden sammanhängde med den omläggning av jordbruket, som försigginge inom länet, varvid en del åker, kalmarker och gamla glest bevuxna hagmarker omvandlades till permanenta betesvallar. Samtidigt härmed skedde en sönderdelning av en del stora och medelstora jordbruk och bildades årligen en stor mängd s. k. egnahem.

Slutligen har *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kristianstads län* påpekat, att det vore av synnerlig vikt, att skogsvårdsstyrelserna och hushållningssällskapen genom sina tjänstemän komme att samarbeta för ordnandet av den betydelsefulla frågan om uppdelning mellan mark, som vore avsedd att användas till bete, och mark, som borde disponeras för skogsbruk. Ett dylikt samarbete skulle enligt utskottets mening verksamt främjas genom sådan ändring av kommitténs förslag i detta ämne, att skyldighet stadgades för skogsvårdsstyrelse att vid prövning av fråga, som i förslaget avsåges, där sådant av förhållandena påkallades, inhämta utlåtande från hos hushållningssällskapet i orten anställd sakkunnig person.

Departement-
schefen.

Då det ligger i sakens natur, att statsbidrag bör utgå allenast beträffande mark, som med hänsyn till de i det särskilda fallet föreliggande omständigheterna anses böra användas till skogsproduktion, biträder jag kommitténs

förslag i förevarande avseende. Jag finner ej heller anledning till erinran mot vad kommittén anfört rörande förslaget praktiska tillämpning. Däremot synes ej vara lämpligt att, såsom hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kristianstads län ifrågasatt, ålägga skogsvårdsstyrelserna att vid infordrande av utlåtanden rörande frågor, för vilket ändamål i företag ingående mark lämpligen bör användas, städe hänvända sig till tjänstemännen hos hushållningssällskapen, utan torde styrelserna böra äga frihet att härför anlita även andra i lantushållning sakkunniga personer. Det torde emellertid med säkerhet kunna antagas, att styrelserna utan särskild föreskrift i regel komma att anförtro dessa uppdrag åt nämnda tjänstemän.

Beträffande det av länsstyrelsen i Malmöhus län framställda yrkandet, att såsom villkor för beviljande av statsbidrag till här avsett företag skulle stadgas, att ordnat betesbruk genomfördes och bibehölles å vederbörande fastighet, vill jag framhålla, att å många fastigheter åtgärder för iståndsättande av mark, varom här är fråga, lämpligen kunna vidtagas, även om ordnat betesbruk därå ej tillämpas. Uppställandet av ett dylikt villkor för statsbidrag synes därför vara ett alltför strängt krav.

I anslutning till sin principiella uppfattning, att statsunderstöd borde lämnas allenast till sådana åtgärder i förevarande syfte, som kunde anses ekonomiskt berättigade, har kommittén i sitt förslag upptagit en bestämmelse av innehåll, att statsbidrag kan av vederbörande myndighet beviljas under förutsättning, att myndigheten finner nyttan av företaget minst motsvara kostnaden därför. Kommittén har därjämte — under erinran, att åtgärder i förevarande syfte först borde komma till utförande beträffande sådana marker, som erbjöde de gynnsammaste förutsättningarna för skogsproduktion — föreslagit, att det skall åligga den bidragsbeviljande myndigheten att tillse, att bidrag främst lämnas till företag, som äro mest förtjänta av understöd.

I motiveringen till den förra bestämmelsen har kommittén framhållit, att med nyttan av företaget avsåges i förevarande sammanhang det gagn, som företaget kunde antagas medföra från skogsproduktiv synpunkt, samt att för bestämmande av detta gagn i allmänhet ej torde erfordras några mera ingående beräkningar angående det värderesultat, som genom företaget åstadkommes, utan torde vara tillfyllest med en uppskattning av företagens bärighet enligt allmänna erfarenhetsgrundsatser. Allenast i de fall, då tvekan i detta avseende rådde, torde närmare kalkyler rörande företagens ekonomiska berättigande böra verkställas.

Beträffande den senare bestämmelsen har kommittén anfört:

Denna bestämmelse borde ej anses innebära, att den bidragsbeviljande myndigheten i varje fall vore pliktig att i första rummet lämna bidrag till de företag, som beräknades giva störst vinst. Med uppställande av en dylik fordran skulle inom vissa skogsvårdsstyrelseområden understöd i allmänhet ej kunna lämnas till skogsodling av lämpliga kalmarker, förrän bidrag enligt därom gjorda ansökningar utgått till rensningar och röjningar av de

b) Företags ekonomiska bärighet samt företräde för företag, som lämna störst vinst. Kommittén.

inom området befintliga skräpskogar, enär de senare åtgärderna i regel torde vara något mera vinstgivande än de förra. Den ifrågasatta bidragsverksamheten hade emellertid till ändamål ej allenast att direkt genom de åtgärder, vartill statsbidrag utginge, åstadkomma en ökad skogsproduktion å vissa marker och därigenom höja avkastningen av landets skogar utan även att skapa och utveckla ett allmänt intresse bland landets enskilda skogsägare för vidtagande av åtgärder i enahanda syfte. Ett förverkligande av sistnämnda önskemål förutsatte, att understöd lämnades till dylika åtgärder i vidast möjliga omfattning och sålunda beträffande samtliga de marktyper, vartill bidrag enligt kommitténs förslag överhuvud kunde utgå. Med denna utgångspunkt kunde innebörden av förevarande bestämmelse sägas vara, att samtliga dessa marktyper borde i fråga om rätt till bidrag anses likställda men att inom varje typ bidrag i första rummet borde lämnas till de företag, som kunde antagas medföra de gynnsammaste ekonomiska resultaten.

Yttranden. Jämväl kommitténs förslag i nu angivna delar har föranlett erinringar och uttalanden i vissa yttranden.

Vad först angår bestämmelsen, att såsom förutsättning för bidrag skall gälla, att nyttan av företaget minst motsvarar kostnaden därför, har *skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län* — under erinran, att det alltid vore synnerligen vanskligt att fastslå, om ett skogsodlingsföretag vore ekonomiskt bärigt eller ej — ifrågasatt, om ej staten åtminstone under de första 10 åren av den planerade verksamheten borde uppställa vissa bestämda minimifordringar på vederbörande marks bonitet och belägenhet, samt påpekat, att detta syntes enklast kunna ske genom ett stadgande, att bidrag för skogsodling ej finge tilldelas sådana marker, vilkas bonitets- och rotprissiffror (enligt senaste allm. fastighetstaxeringar) vid multiplikation lämnade en produkt, som understege exempelvis 8. Man kunde jämväl tänka sig en i stora drag uppgjord skala, som utvisade, vilka maximibidrag finge lämnas för bestämda produkter av bonitet och rotpris. Skogsvårdsstyrelsen har därjämte bestämt avstyrkt, att bidrag finge utgå till mycket små företag, samt till stöd härför framhållit, att smärre arealer om 1 à 2 hektar i allmänhet torde bli skogbärande, om blott de fredades för betning, samt att skogsvårdsstyrelsens förvaltningskostnader för dylika småarealer bleve alldeles för abnormt höga. Till belysning av sist angivna förhållande har skogsvårdsstyrelsen uppgivit, att enligt dess beräkning skogsvårdsstyrelsens förvaltningskostnader även för ett mycket litet företag av ifrågavarande beskaffenhet minst komme att uppgå till 40 à 50 kronor samt att, om man utginge från att skogsodling av en hektar i medeltal kostade 100 kronor, varav hälften utginge i bidrag, samt att skogsvårdsstyrelsen tilldelades 15 procent av bidragssumman i förvaltningsbidrag, statsbidraget följaktligen måste uppgå till minst cirka 300 kronor för att styrelsens självkostnader skulle bli täckta. Härav framginge, att arealer under 6 hektar komme att medföra större kostnader för vederbörande skogsvårdsstyrelse än det denna tilldelade förvaltningsbidraget. Av flera skäl ansåge visserligen styrelsen, att sistnämnda siffra kunde sänkas

något, men ville dock bestämt hävda, att bidrag icke borde utgå till företag under 4 hektar. Undantag härifrån borde dock ske för sådana smärre arealer, som sammanhängde med andra större dylika å grannhemmanen och som kunde skogsodlas och hägnas i sammanhang med dessa.

Önskvärdheten av bidragsverksamhetens begränsande till företag med vissa minimiarealer har understrukits även av *domänstyrelsen*, som i detta avseende anfört:

Understöd för vinnande av skogsproduktion å kal mark bleve för vederbörande skogsvårdsstyrelse förknippat med en rad av tidskrävande åtgärder: upprättande och granskning av plan för skogsodlingen, övervakande av skogsodlingens behöriga utförande jämte, i förekommande fall, av uppförande av hägnad, utövande av tillsyn å den genom odling uppdragna skogens vidmakthållande samt, helt visst ej sällan, övervakande av erforderlig hjälpkultur. Dessa åtgärder kunde från skogsvårdsstyrelsens sida taga i anspråk en lång följd av år, måhända flera decennier, och kunde komma att förorsaka kostnader för det allmänna, som, särskilt då det gällde mindre områden, icke stode i rimligt förhållande till fördelen ur nationalekonomisk synpunkt av att företaget kommit till utförande. Kostnaderna bleve nämligen förhållandevis mycket större för mindre än för större ytenheter. Av detta skäl hade det måhända varit önskvärt, att kommittén, särskilt beträffande bidrag till skogsodling å gammal kalmark, sökt angiva viss arealbegränsning. Därest ifrågavarande bidragsverksamhet komme till stånd, torde emellertid den praktiska erfarenheten snart giva vid handen, att en av lokala förhållanden av skilda slag föranledd begränsning till vissa minimiarealer av understödsverksamheten ofrånkomligen måste genomföras, därest verksamheten skulle kunna utövas med behörig hänsyn tagen till skogligt ekonomiska grundsatser.

Svenska skogsvårdsföreningen har med anledning av kommitténs förslag i förevarande avseende gjort gällande, att varje företag, vartill bidrag utginge, borde vara ekonomiskt kalkylerat, samt anmärkt, att förslaget härutinnan knappast kunde i alla hänseenden anses tillfyllest. Enligt föreningens mening vore det därför önskvärt, att Kungl. Maj:t, om anslag till ifrågavarande ändamål av riksdagen beviljades, i utfärdade tillämpningsföreskrifter förordnade därom, att båtnadsberäkningar skulle göras för de olika företagen och att skogsvårdsstyrelserna vid prövning av inkomna ansökningar jämväl skulle ägna behörig hänsyn till administrationskostnadernas storlek, så att ej sådana småföretag planlades, där dessa kostnader uppginge till i förhållande till båtnaden oskäligen belopp. — Jämväl *Sveriges skogsägareförbund* har understrukit, att plan till företag, som här avsåges, borde innehålla en uppskattning av båtnaden av företaget samt att föreskrift härom borde meddelas. — I motsats mot nyssnämnda två sammanslutningar har *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* uttalat, att med hänsyn till föreliggande svårigheter att verkställa fullständiga båtnadsberäkningar med tillfredsställande exakthet, centralrådet ej anså sig kunna påyrka, att båtnadsberäkningar obligatoriskt skulle utföras.

Länsstyrelsen i Uppsala län har ansett, att den i förevarande bestämmelse angivna förutsättningen för bidrag borde skärpas genom tillägg av »uppenbarligen», »med visshet» eller dylikt, varigenom i någon mån skulle förebyg-

gas ett obehörigt hänsynstagande till osäkra framtida konjunkturen, samt att föreskrift borde meddelas, i vad mån ränta eller ränta på ränta å kostnaden borde beräknas vid jämförelsen med framtidsvärdet.

Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har framhållit, att vid beräkning av den blivande nyttan av ifrågasatt skogsodling hänsyn borde tagas icke allenast till den uppväxande skogens virkesavkastning, utan jämväl till den genom den första trädgenerationen uppkommande markförbättringen och de i övrigt gynnsammare ståndortsförhållandena och betingelserna för en kommande trädgeneration.

Vidkommande härefter den av kommittén föreslagna bestämmelsen, att statsbidrag skall främst lämnas till företag, som äro mest förtjänta av understöd, har *skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län* erinrat om de betydande arealer skogsmarker, som styrelsen fått sig tilldelade genom den under år 1928 beslutade regleringen av skyddsskogsgränsen och som i regel vore svaga och dåligt belägna, men dock värda uppoffringar i produktionshöjande syfte, samt framhållit, att med tillämpning av nämnda bestämmelse sagda marker ej skulle komma i åtnjutande av statsbidrag, vadan länets skogsvårdskassa ensam skulle få svara för skogsvårdens främjande å samma marker. Då kassans medel emellertid ej försloge här till och ägarna av skogar under skogsvårdslagen inom länet med skäl kunde göra anspråk på likställighet i fråga om rätt till understöd för skogsvårdsändamål, kunde styrelsen ej förorda ifrågavarande bestämmelse. I varje fall borde ett lägre statsbidrag kunna tilldelas ägarna av ifrågavarande marker.

Departementschefen.

I likhet med kommittén anser jag, att såsom förutsättning för rätt till bidrag bör gälla, att nyttan av vederbörande företag minst skall motsvara kostnaden därför. Jag erinrar härvid, att en liknande grundsats stadgats med avseende å statsbidrag till skogsdikningsföretag. Att, såsom från visst håll yrkats, beträffande företag, som här avses, skärpa kraven på dessas ekonomiska bärighet och begränsa bidragsrätten till marker av viss högre bonitet och med särskilt gynnsam belägenhet, finner jag ej påkallat. Ej heller synas tillräckliga skäl föreligga, att genom särskilda föreskrifter från rätten till bidrag undantaga företag av ringa omfattning, då det lämpligen torde kunna överlämnas åt de bidragsbeviljande myndigheterna att i varje särskilt fall bedöma, huruvida den för företaget erforderliga administrationskostnaden står i skäligt förhållande till kostnaderna för företagets utförande, och med ledning härav utvälja de företag, till vilka bidrag bör beviljas.

Vad angår frågan, huruvida vid uppgörande av planer till ifrågavarande företag särskilda båtadsuppskattningar böra verkställas, finner jag, med hänsyn till vad centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund i detta avseende anfört, någon skyldighet härutinnan ej böra stadgas för de bidragsbeviljande myndigheterna. Däremot torde vara lämpligt, att i planerna införas uppgifter om vederbörande markers bonitet och belägenhet m. m., så att en jämförelse mellan olika företag i fråga om deras ekonomiska bärighet kan verkställas av de bidragsbeviljande myndigheterna. Närmare föreskrifter härutinnan torde

böra meddelas av Kungl. Maj:ts i samband med utfärdande av bestämmelser rörande ordningen för planernas upprättande.

Beträffande kommitténs förslag, att bidrag skall främst lämnas till företag, som äro mest förtjänta av understöd, finner jag den däri uttalade principen vara riktig och tillstyrker alltså, att densamma lägges till grund för bidrags beviljande. Då tillräckliga skäl ej synas föreligga att, såsom skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län yrkat, i fråga om detta län medgiva undantag från nämnda regel, hemställer jag, att sagda yrkande måtte lämnas utan bifall.

Med avseende å rätten till statsbidrag har kommittén vidare föreslagit, att bidrag ej må utgå till sådant företag, vartill annat statsunderstöd i form av bidrag eller lån eller bidrag från skogsvårdskassa förut utgått eller utgår. Den omständigheten, att till upprättande av förslag till företaget statsunderstöd eller bidrag från skogsvårdskassa utgått eller utgår, utgör dock enligt förslaget icke hinder för bidrags beviljande.

Till stöd för förslaget i denna del har kommittén erinrat, att en liknande bestämmelse meddelats i fråga om statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag, samt framhållit, att de regler, som i förevarande avseende gällde beträffande bidrag från sagda anslag, borde förlänas giltighet även i fråga om bidrag till nu ifrågavarande ändamål. Kommittén har vidare härom anfört:

En konsekvent tillämpning av grundsatsen, att statens kostnader för ifrågavarande ändamål i intet fall borde göras större än som erfordrades för vinnande av det därmed avsedda syftet, förutsatte uppenbarligen, att kumulering ej medgäves vare sig mellan här avsett bidrag och annat statsunderstöd eller mellan dylikt bidrag och understöd från skogsvårdskassa. Vad sistnämnda fall anginge syntes därjämte visst fog böra tilläggas en synpunkt, som framförts i vissa yttranden över 1926 års skogsdikningssakkunnigas betänkande, nämligen att, om kumulering finge äga rum, en i ekonomiskt avseende gynnsamt ställd skogsvårdsstyrelse skulle bliva i tillfälle att bland skogsägarna inom sitt verksamhetsområde skapa ett mycket stort intresse för åtgärder i förevarande syfte och på denna väg, till förfång för fattigare skogsvårdsstyrelser, tillförsäkra sig en större andel av det ifrågasatta anslaget än som eljest kunnat ske.

I likhet med vad som gällde i motsvarande avseende i fråga om statens skogsutdikningsanslag borde dock hinder ej möta, att bidrag från skogsvårdskassa lämnades till upprättande av förslag till sådant företag, varom här vore fråga. Att härutinnan genomföra full likformighet mellan olika skogsvårdsstyrelseområden syntes ej nödigt eller lämpligt.

Den ståndpunkt, som kommittén sålunda intagit med avseende å frågan om rätt att kumulera här avsett bidrag och annat allmänt understöd, innebure ej, att dylikt bidrag ej skulle kunna utgå för verkställande av skogsodling å mark, som tidigare varit föremål för torrläggning med understöd från skogsutdikningsanslaget. Skogsodlingen och torrläggningen vore i detta fall att betrakta såsom två skilda företag och kunde sålunda var för sig självständigt komma i åtnjutande av statsunderstöd.

Kommitténs förevarande förslag har i de avgivna yttrandena i allmänhet tillstyrkts. Från några håll hava dock erinringar däremot framställts.

c) *Fråga om rätt att kumulera här avsett statsbidrag och annat allmänt understöd.*
Kommittén.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har ansett det kunna ifrågasättas, huruvida ej en kumulering av här avsett statsbidrag och bidrag från skogsvårdskassan borde i viss omfattning få äga rum i fråga om de svårföryngrade marker, som genom Kungl. Maj:ts beslut från och med den 1 januari 1929 överförts från skyddsskog till skogsvårdsstyrelsens i länet tillsynsområde, därest detta visade sig nödvändigt för att där åstadkomma intresse för produktiva åtgärder. Länsstyrelsen har härvid framhållit, att, ehuru vissa områden av dessa marker ägde jämförelsevis god bonitet, markerna i regel ej förut hade varit föremål för några skogsvårdande åtgärder. *Skogsvårdsstyrelsen och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Jämtlands län* hava uttalat sig i samma riktning som länsstyrelsen.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har med anledning av kommitténs uttalanden angående beviljande av bidrag för ifrågavarande ändamål beträffande mark, som tidigare varit föremål för torrläggning med understöd från skogsutdikningsanslaget, anfört bland annat:

Vid prövning av frågan om bidrags beviljande i dylikt fall borde de förutsättningar, varunder skogsutdikningsföretaget tillkommit, undersökas. Hade vid plans upprättande rörande ett dikningsföretag förutsatts, att däri ingående kalmarker skulle förses med skog genom självsådd, men detta ej inträffat på grund av åtgärder eller underlåtenhet att vidtaga åtgärder från markägarens sida, syntes bidrag till skogsodlingen från det nu ifrågasatta anslaget ej böra utgå. Hade däremot redan i dikningsplanen förutsatts, att skogsodling måste ske, borde måhända hinder ej möta för bidrags beviljande jämväl till denna åtgärd, om båtnadsberäkningen det tilläte, vilket borde vara fallet, om dikningsplanens båtnadsberäkning vore rätt uppgjord. I ett dylikt fall borde dock rätteligen markägaren i samband med dikningsbidragets beviljande hava tillförbundits att inom viss tid efter torrläggningen utföra skogsodlingen, enär i annat fall dikningen bleve ändamålslös.

Departement-
schefen.

Den ståndpunkt, som kommittén intagit med avseende å spörsmålet om rätt att kumulera bidrag, varom här är fråga, med annat statsunderstöd eller bidrag från skogsvårdskassa och som överensstämmer med vad i motsvarande avseende gäller beträffande bidrag från skogsutdikningsanslaget, finner jag vara välgrundad och förty böra godtagas. Såsom förut framhållits, bör dock *län* med förräntnings- och återbetalningsskyldighet kunna beviljas från skogsvårdskassa till företag, vartill statsbidrag utgår. En dylik anordning torde ej böra möta betänklighet från de synpunkter, som enligt vad kommittén anfört böra ligga till grund för bedömandet av frågan om rätt till sådan kumulering, som nyss sagts.

Vad angår det av ortsmyndigheterna i Jämtlands län framförda förslaget om medgivande av undantag från den av kommittén i förevarande avseende föreslagna regeln, såvitt angår de svårföryngrade marker, vilka genom Kungl. Maj:ts beslut angående skyddsskogsgrensens reglering ställts under skogsvårdsstyrelsens i länet tillsyn, torde erfarenhet böra vinnas rörande verkningarna av förevarande bidragsverksamhet med avseende å nämnda marker, innan frågan om ett dylikt undantag göres till föremål för närmare övervägande. Jag finner mig alltså ej för närvarande kunna tillstyrka sagda förslag.

Vidkommande frågan om beviljande av bidrag för ifrågavarande ändamål beträffande mark, som tidigare varit föremål för torrläggning med understöd från skogsutdikningsanslaget, synes denna fråga bliva av betydelse allenast i det fall, att efter torrläggningens utförande tillfredsställande skogsväxt å det utdikade området ej kan erhållas genom naturlig föryngring utan att för detta ändamål skogsodling måste anlitas. För sådan händelse bör vid beviljande av bidrag till torrläggningsföretaget bidragstagaren tillförbindas att inom viss tid efter företagets slutförande verkställa erforderlig skogsodling å området, och bör bidragstagaren därvid kunna berättigas att erhålla här avsett bidrag till skogsodlingen. Hinder bör sålunda ej möta att göra giltigheten av sagda förbindelse beroende därav, att bidrag, som här avses, beviljas till odlingens utförande.

Enligt kommitténs förslag må statsbidrag ej utgå till aktiebolag.

Med avseende å spörsmålet, huruvida aktiebolagen böra uteslutas från den ifrågasatta bidragsverksamheten, må erinras, att enligt kungörelsen den 27 juni 1927 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag bidrag från detta anslag ej må tilldelas aktiebolag. I det betänkande angående anordnande av en statlig bidragsverksamhet för främjande av skogsdikning (st. off. utredn. 1926:29), som avgavs den 26 november 1926 av särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga och som ligger till grund för bestämmelserna i nämnda kungörelse, framhöllo nämnda sakkunniga, att en omständighet, som i vissa fall kunde finnas föranleda reduktion av bidragsbeloppet eller medföra, att bidrag alldeles vägrades, vore äganderätten till marken. Ehuru väl skogsmarkernas utdikning vore ett stort samhällligt intresse, i vems ägo än marken befunne sig, torde det icke vara lika nödvändigt att med statsunderstöd bispringa alla markägare. De, vilka såsom aktiebolagen vore avsedda att hava en utöver människors livslängd utsträckt fortvaro, borde såväl med hänsyn till det mera stadigvarande och uthålliga intresse de kunde förväntas hava av sina skogsmarkens utveckling och förbättring som ock på grund av sin i regel mer solida ekonomi anses äga förutsättningar att i högre grad än andra enskilda skogsägare av egna medel bekosta utdikningar på sina marker. Aktiebolagen hade också merendels en sakkunnig skogsförvaltning, vilken icke i samma mån som enskilda skogsägare i allmänhet tarvade fackmässigt biträde vid utdikningsföretagens planläggande och vid de ekonomiska kalkylernas uppgörande. Det syntes angeläget, att det understöd, som kunde beviljas, komme i första hand de skogsägare till godo, som vore främst i behov därav.

I den proposition nr 156, vari framställning gjordes till 1927 års riksdag om anvisande av ett statens skogsutdikningsanslag, berörde föredragande departementschefen frågan, huruvida vid beviljande av bidrag från anslaget hänsyn borde tagas till sökandens ekonomiska ställning eller hans egenskap av fysisk eller juridisk person, och framhöll därvid, att departementschefen med hänsyn till de sakkunnigas nyssangivna uttalanden funne bidrag tillsvidare ej böra utgå till aktiebolag. Beträffande övriga skogsägare borde det enligt departe-

d) *Fråga om statsbidrag till aktiebolag.*

mentschefens mening ankomma å den bidragsbeviljande myndigheten, skogsvårdsstyrelsen, att för varje fall fritt pröva, i vad mån nyssangivna omständigheter borde inverka vid bidragstilldelningen.

Kommittén. I motiveringen till kommitténs förslag i denna del har uttalats, att i likhet med vad som gällde i fråga om bidrag från statens skogsutdikningsanslag statsbidrag från det nu ifrågasatta anslaget ej borde utgå till aktiebolag. Det synes böra förutsättas, att aktiebolagen i allmänhet förfogade över tillräckliga medel och erforderlig sakkunskap för att bedriva skötseln av dem tillhöriga skogar efter rationella grunder, och att de sålunda för detta ändamål i regel ej hade behov av statens hjälp.

Yttranden. I de avgivna yttrandena har ett flertal myndigheter och sammanslutningar hemställt, att rätt till bidrag måtte tillkomma även aktiebolag. Denna ståndpunkt har intagits av *domänstyrelsen, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, svenska skogsvårdsföreningen, Norrlands skogsvårdsförbund, Sveriges skogsägareförbund* samt av *länsstyrelserna, skogsvårdsstyrelserna och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Stockholms, Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län, länsstyrelserna och skogsvårdsstyrelserna i Uppsala, Kopparbergs, Jämtlands och Västerbottens län, länsstyrelsen i Älvsborgs län och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i länets norra del, skogsvårdsstyrelserna och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Östergötlands och Örebro län, skogsvårdsstyrelserna i Skaraborgs och Västmanlands län samt hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Södermanlands län.* Länsstyrelsen i Norrbottens län har dock ifrågasatt, huruvida ej bidragsandelen i fråga om aktiebolag lämpligen borde sättas något lägre än femtio procent.

Till stöd för medgivande av rätt till bidrag beträffande aktiebolag har från nyssnämnda myndigheters sida huvudsakligen anförts:

Från statens synpunkt vore det uppenbarligen lika viktigt, att kala skogsmarker och andra marker med otillfredsställande skogstillstånd snarast möjligt försattes i nöjaktigt produktivt skick, vare sig dessa tillhörde aktiebolag eller enskilda personer. Frågan, vem som för tillfället vore ägare till vederbörande skogsmark, vore sålunda av underordnad betydelse för bedömande, huruvida statsbidrag skulle utgå för markens istandsättande. Det vore därför inkonsekvent att i fråga om rätt till bidrag klassificera skogsägarna och från sådan rätt helt utesluta aktiebolagen. Det ägde visserligen sin riktighet, att flertalet av de rena skogsbolagen icke behövde den stimulans, som ifrågavarande statsbidrag avsåge att skänka, för att bedriva skötseln av dem tillhöriga skogar efter rationella grunder men vid sidan av dessa skogsbolag funnes ett stort antal bolag av annan typ och med andra arbetsuppgifter, vilka kunde vara i verkligt behov att få del av här avsedda bidrag för istandsättande av sina skogsmarker. Även många enskilda personer befunno sig i sådan ekonomisk ställning, att de statens hjälp förutan hade råd att vidtaga här avsedda åtgärder. Skulle vederbörandes ekonomi vara avgörande för rätten till bidrag, borde

sålunda från dylik rätt uteslutas ej allenast en del bolag utan jämväl bättre situerade enskilda personer. En dylik begränsning av bidragsverksamheten kunde emellertid av praktiska skäl ej ifrågasättas. Att helt utestänga bolagen från rätten till bidrag kunde under sådana omständigheter desto mindre anses förenligt med billighet och rättvisa, som bolagen i allmänhet skötte sina skogar bättre än andra skogsägare och sålunda gjort sig väl förtjänta av att bliva delaktiga i den föreslagna bidragsverksamheten. Det kunde ifrågasättas, huruvida ej bidrag, som utlämnades till bolag i förevarande syfte, komme att medföra säkrare nytta för staten än bidrag till enskilda personer, då det kunde förutsättas, att bolagen komme att väl sörja för de nyanlagda beståndens utveckling. Det vore i förevarande avseende jämväl att märka, att bolagen i stor utsträckning genom köp eller annorledes fått övertaga av andra förstörda skogar, vilkas produktivgörande vore till gagn för det allmänna. Därest någon begränsning av bidragsrätten ansåges påkallad, syntes denna böra ske »efter viss areal» och ej med hänsyn till ägarnas egenskap av juridisk eller fysisk person.

En grundprincip för ifrågavarande bidragsverksamhet är, såsom förut berörts, att statens kostnader för iståndsättande av här avsedda marker ej böra göras större än vad som verkligen är behöfligt för vinnande av berörda syfte. Av denna princip torde emellertid ej följa, att, på sätt kommittén föreslagit, aktiebolagen helt uteslutas från rätten till statsbidrag. Huvudsyftet med anslaget är, att skogsmark, rörande vilken kan förväntas att den, i händelse bidrag ej lämnas, ej försättes i skogbärande skick, blir föremål för åtgärder i sådant hänseende, oavsett vem som är ägare till marken. Såsom i yttrandena framhållits, synes det visserligen kunna antagas, att de stora, på omfattande industriell verksamhet grundade skogsbolagen i flertalet fall äga såväl tillräckliga resurser för att utan statens bistånd sätta dem tillhöriga skogsmarker i nöjaktigt produktivt skick som erforderligt intresse för uppgiftens genomförande, men lärer ett dylikt antagande ej vara befogat beträffande det ej obetydliga antal andra aktiebolag, som äro skogsägare. I många fall torde dessa senare i fråga om förutsättningar för iståndsättande av här avsedda marker vara att väsentligen likställa med enskilda personer. Att uppdraga någon bestämd gräns mellan de aktiebolag, som enligt det nu anförda äro i behov av bidrag i förevarande syfte, och övriga aktiebolag är emellertid uppenbarligen ej praktiskt möjligt. Vill man öppna möjlighet för den förra kategorien att erhålla statens hjälp för berörda ändamål, torde ej annan utväg stå öppen än att principiellt medgiva rätt till bidrag för alla aktiebolag samt överlämna åt de bidragsbeviljande myndigheterna att i varje särskilt fall, då bidrag sökes av dylikt bolag, pröva, huruvida sådana omständigheter äro för handen, att bidrag bör utgå. Att anförtro denna uppgift åt nämnda myndigheter synes ej böra möta betänklighet, då dessa, var för sitt verksamhetsområde, kunna förutsättas äga god kännedom om vederbörande aktiebolags bidragsbehov samt myndigheterna vid utdelande av bidrag för skogsvårdsändamål i andra fall hava att ut-

Departementschefen.

öva en liknande diskretionär prövning. Jag vill i detta sammanhang erinra, att åtgärder för produktivgörande av sådana skogsmarker, som här avses, i allmänhet torde medföra mindre gynnsamt ekonomiskt resultat än torrläggning av försumpade skogsmarker, vadan bidragsbehovet beträffande de förra åtgärderna är större än i fråga om de senare.

I anslutning till det nu anförda finner jag mig böra föreslå, att rätt till statsbidrag principiellt medgives även aktiebolag, därvid jag förutsätter, att vid tillämpningen av denna regel vederbörande myndigheter komma att tillse, att bidrag beviljas aktiebolag allenast i sådana fall, då bidragsbehov verkligen kan anses föreligga.

Att, på sätt länsstyrelsen i Norrbottens län yrkat, principiellt bestämma bidragsandelen för aktiebolag lägre än vad som föreslagits beträffande andra bidragsberättigade, synes ej tillräckligt motiverat. Även härutinnan torde inom ramen för det maximibelopp för andelen, som må komma att generellt fastställas, fri prövningsrätt böra tillerkännas de bidragsbeviljande myndigheterna.

e) *Skyddande av område, vartill statsbidrag utgår, mot skada genom betning.* Kommittén har jämväl till behandling upptagit frågan om skyddande av område, varå åtgärder i förevarande syfte med hjälp av statsbidrag vidtages, mot skada genom betesdjur och till utveckling av sin principella ståndpunkt i detta avseende anført:

Kommittén. Med hänsyn till de betydande skadegörelser, som betesdjur kunde förorsaka å kulturfält och plantskogar, ansågo kommittén, att det principiellt borde åligga den markägare, som tilldelades statsbidrag till utförande av åtgärder i förevarande syfte, att vidtaga erforderliga anstalter för fredande mot betesdjur av det område, varå nämnda åtgärder vidtagits. Någon åtskillnad borde härvid ej göras mellan skogsodlingar och rensningshuggningar för erhållande av naturlig förnygring, då i båda fallen den uppkomna plantskogen kunde ödeläggas genom betning. Enligt kommitténs mening borde dock ej någon allmän skyldighet att vidtaga fredningsåtgärder med avseende å företag, vartill statsbidrag utginge, stipuleras. I vissa fall ägde över huvud betning ej rum å sådana marker, som kunde bliva föremål för bidrag — detta vore exempelvis händelsen å de orter, där ordnat betesbruk allmänt genomförts — och i andra fall förekomme betning å dylika marker i så obetydlig omfattning, att den genom betningen förorsakade skadan å skogsväxten vore mycket ringa eller ingen. Enligt vad kommittén inhämtat plägade sålunda skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län vid lämnande av understöd till hyggesrensningar, avseende borttagande av oväxtlig skog för erhållande av naturlig förnygring, i allmänhet ej föreskriva uppförande av hägnad omkring det område, varå resningen ägt rum, enär styrelserna funnit vidtagandet av dylik åtgärd i regel draga allt för stor kostnad i förhållande till den nytta, som därigenom vunnas. Betning å skogsmarkerna ägde visserligen rum inom styrelsernas verksamhetsområden men oftast i så liten omfattning i förhållande till markernas areal, att den av betningen förorsakade skadan å skogsväxten vore obetydlig. Därest styrelserna såsom villkor för understödande av berörda hyggesrensningar skulle fordra, att hyggesområdena inhägnades, skulle sannolikt markägarnas intresse för dessa åtgärder komma att avsevärt minskas.

I anslutning till vad sålunda anförts och under framhållande, att ett närmare bestämmande av de fall, i vilka fredningsåtgärder beträffande här av-

sedda områden borde av markägarna vidtagas, ej lämpligen kunde ske, har kommittén föreslagit, att i kontraktet med bidragstagaren skulle, om förhållandena därtill gäve anledning, intagas föreskrifter i följande avseenden: *att* bidragstagaren vore pliktig att enligt styrelsens bestämmande inhägnad det område, som företaget avsåge, eller vidtaga annan hägnadsåtgärd, som på ett betryggande sätt fredade området mot betesdjur, och att underhålla för sådant ändamål uppförd hägnad, intill dess å området uppkommen skog nått den utveckling, att den ej längre vore att räkna såsom plantskog, *att*, om fullgörande av bidragstagarens skyldighet i något av nu angivna avseenden försumrades, skogsvårdsstyrelsen vore berättigad att på den försumliges bekostnad avhjälpa bristen, *samt att*, ifall företaget eller till följd därav uppkommen skog genom dylik försummelse skadats av betesdjur, den försumlige vore pliktig att enligt skogsvårdsstyrelsens bestämmande vidtaga för skadans avhjälpande erforderlig åtgärd.

Rörande innebörden av förslaget i denna del har kommittén uttalat, att i kontraktet med bidragstagaren upptagen föreskrift i förevarande hänseende kunde avse skyldighet vare sig att före eller i samband med utförandet av den skogsodlings- eller skogsvårdsåtgärd, vartill bidrag beviljats, uppföra för ändamålet erforderlig hägnad eller att framdeles efter påfordran av myndigheten göra detta. Föreskriften kunde vidare åsyfta, antingen att markägaren skulle uppföra hägnaden omkring det område, med avseende varå bidrag beviljats, eller att annan hägnadsåtgärd, som hade enahanda verkan, skulle vidtagas (exempelvis att hägnad skulle anordnas omkring ett av markägaren till ständig betesvall utlagt område). En förutsättning för meddelande av föreskrift enligt det senare alternativet borde dock vara, att kostnaden för däri avsedd hägnadsåtgärd ej överstege kostnaden för inhägnande av det område, för vilket bidrag beviljats. Tydligt vore, att det även borde ankomma å den bidragsbeviljande myndigheten att bestämma beskaffenheten av den hägnad, som i varje fall skulle uppföras, eller om hägnad redan uppförts, godkänna denna.

Kommitténs förslag i denna del har föranlett erinringar allenast från ett Yttranden. fåtal håll.

Skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län har gjort gällande, att betryggande skydd för område, varå åtgärder i förevarande syfte utförts, ej kunde vinnas, åtminstone för Västernorrlands läns vidkommande, utan att den hittillsvarande allmänna betesrätten å ohägnad mark i detta sammanhang begränsades på ett tillfredsställande sätt. Skogsvårdsstyrelsen har till stöd härför framhållit, att i Norrland hägnad numera endast i sällsynta undantagsfall uppsattes å skogsmark såsom skydd mot betes kreatur. För att erbjuda verkligt skydd mot får och getter måste en dylik hägnad nämligen göras jämförelsevis tät och hög, varigenom den komme att ställa sig synnerligen dyrbar. Kostnaden torde möjligen å goda markboniteter motsvara nyttan, om blott hägnaden finge stå i fred. Men detta vore sällan fallet. Det vore just de öppna hyggena, som utgjorde omtyckta tillflyktsorter för betes kreaturen, och häg-

nader, som uppsattes omkring dessa, bleve särskilt å avsides liggande trakter i regel utsatta för åverkan, alldenstund det vore omöjligt för markägaren att upprätthålla nödig bevakning. Enär skogsskiftena i regel vore ohägnade, torde ytterst få markägare kunna tänkas vilja ikläda sig så oberäkneliga risker, som inrymdes i förslaget i denna del.

Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län har hemställt, att hägnadsplikten gjordes obligatorisk å sådana marker, som vore upplåtna till gemensamt mulbete och å vilka betesdrift förekomme, samt att denna skyldighet fullgjordes i samband med utförandet av den skogsodlings- eller skogsvårdsåtgärd, vartill bidrag beviljats. Styrelsen har härvid påpekat, att det kunde inträffa, att ett kulturfält, som vid skogsodlingstillfället ej ansetts böra hägnas, på grund av att kreatur sällan vistades där tack vare markens förvildning, helt hastigt utsattes för betning, då gräset i såddrutorna började spira. Sådana fall vore icke uppkonstruerade, utan komme helt säkert att inträffa.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län har uttalat, att i fråga om skadegörelse genom betning å här avsedda marker vore förhållandena inom länet väsentligen lika med dem, som rådde i Västerbottens och Norrbottens län och varför redogörelse lämnats av kommittén. Styrelsen biträdde därför för sin del kommitténs förslag, att det skulle ankomma å den bidragsbeviljande myndigheten att pröva, om skyldighet att vidtaga fredningsåtgärder skulle föreligga. I enahanda riktning har *länsstyrelsen i Jämtlands län* uttalat sig.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har anfört, att under gällande lagstiftning om ägofred och stängselskyldighet de av kommittén föreslagna bestämmelserna för skyddande av här avsett område mot skada genom betning vore de bästa, som kunde ifrågakomma.

Departement-
schefen

I likhet med det övervägande flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna finner jag mig böra förorda kommitténs förslag i förevarande avseende. De av skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län angivna svårigheterna för beredande av effektivt betesskydd beträffande mark, som varit föremål för skogsodling eller annan åtgärd, varom här är fråga, kunna tydligen ej övervinnas annorledes än genom avlysande av rätten till bete å ohägnad skogsmark, vilken fråga emellertid ej bör upptagas i detta sammanhang. Av de yttranden, som i ärendet avgivits av vederbörande myndigheter i övriga norrländska län, synes framgå, att svårigheterna i detta avseende ej äro lika framträdande i fråga om dessa län samt att behov av särskilda fredningsåtgärder beträffande områden, varå arbeten i förevarande syfte utförts, därstädes ofta ej kan anses föreligga. Även under nuvarande hägnadslagstiftning torde därför den ifrågasatta bidragsverksamheten bliva av stor betydelse jämväl för Norrland. Jag vill erinra, att enligt § 5 mom. 3 i gällande stängselförordning Kungl. Maj:t äger att beträffande visst län eller viss del av län efter hörande av vederbörande landsting och hushållningssällskap helt eller i viss mån förbjuda bete å ohägnad skogsmark, därest detta prövas erforderligt för skogsåterväxtens tryggnad.

För vinnande av det med bidragsverksamheten avsedda syftet är det tydli-
gen av stor betydelse, att beståndet av skog, som uppdragits med hjälp av
statsbidrag, tryggas ej allenast genom dess skyddande mot betesdjur utan även
genom dess vidmakthållande i de fall, då skogen utsatts för skadegörelser av
olika slag.

f) Vidmakthållande av skog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag.

Kommittén har ägnat uppmärksamhet även åt sistnämnda spörsmål. Efter erinran, att skador å skogen kunde förorsakas genom naturhändelser av olika slag (angrepp av svampar och insekter, frost, torka, vattenflöde etc.) samt genom brand, åverkan m. m., har kommittén i förevarande avseende uttalat, att hänsyn till statens intresse torde kräva, att, om skada å skogen inträffade under dess tidigare utveckling, erforderliga åtgärder vidtoges för skadans avhjälpande. I annat fall skulle statsbidraget ej sällan komma att bliva till ingen eller ringa nytta. Å andra sidan vore enligt kommitténs mening uppenbart, att statsbidraget ej lämpligen kunde förbindas med villkor, att beståndet av den skog, som med hjälp av statsbidraget uppdragits, skulle tryggas under obegränsad tid.

Kommittén.

Med dessa utgångspunkter och i anslutning till bestämmelsen i 9 § andra punkten skogsvårdslagen rörande vidmakthållande av skog, som genom vidtagna reproduktionsåtgärder eller naturlig föryngring uppkommit å avverkat område, har kommittén föreslagit, att i kontraktet med bidragstagaren skulle föreskrivas, att skog, som uppkommit genom åtgärd, vartill statsbidrag utgått, skulle av bidragstagaren vidmakthållas, intill dess skogen nått den utveckling, att den ej längre vore att räkna såsom plantskog, samt att för sådant ändamål behöflig åtgärd skulle utföras enligt skogsvårdsstyrelsens resp. skogsällskapets bestämmande. Kommittén har därjämte tillstyrkt, att bidragstagare vid utförande av åtgärd, som nyss sagts, skulle — där ej åtgärden avsåge avhjälpande av skada, vartill bidragstagaren varit vållande — vara berättigad att kostnadsfritt från skogsvårdsstyrelsen erhålla dels erforderligt skogsodlingsmaterial, levererat å i kontraktet bestämd plats, dels ock sakkunnigt biträde vid arbetets utförande.

Till stöd för förslaget i sistberörda avseende har kommittén anført:

Det torde ej böra ifrågasättas, att bidragstagaren principiellt skulle vidkännas hela kostnaden för avhjälpandet av de skador, som under förenämnda tid kunde uppkomma å skogen. En dylik bestämmelse skulle säkerligen avskräcka många skogsägare från att söka statsbidrag till ifrågavarande ändamål. Allenast för den händelse bidragstagaren själv varit vållande till skadan, syntes en dylik föreskrift vara motiverad. I dylikt fall utgjorde bidragstagarens ansvar för berörda kostnad en konsekvens av det mellan bidragstagaren och den bidragsbeviljande myndigheten bestående kontraktsförhållandet, som måste anses vila på den förutsättning, att bidragstagaren skulle göra vad å honom skäligen borde ankomma för att statens och hans gemensamma uppoffring skulle leda till avsett resultat. Om däremot berörda förutsättning ej vore för handen, torde skäligen hänsyn till bidragstagarens intresse kräva, att staten i viss omfattning understödde botandet av uppkomna skador å skogen. Dylikt understöd syntes lämpligen böra utgå i form av kostnadsfritt skogsodlingsmaterial samt sakkunnigt biträde vid arbetets utförande, vilka förmåner borde tillhandahållas genom den bidragsbeviljande myndigheten.

Kommittén har slutligen med avseende å bidragstagarens skyldighet att vidmakthålla skog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag, uttalat, att denna skyldighet borde äga tillämpning även i det fall, att dylik skog skadats genom brand. Att, såsom skogsvårdsstyrelsen i Hallands län förordat, förebygga förlust på grund av dylik skada genom att såsom villkor för statsbidrag stadga förpliktelse att brandförsäkra skogen upp till en ålder av 30 år, funne sig kommittén ej kunna tillstyrka. Tillräckliga skäl torde ej föreligga att för avhjälpande eller förebyggande av skada genom brand i detta sammanhang träffa andra bestämmelser än i fråga om andra skador å här avsedd skog. Det borde jämväl uppmärksammas, att kostnaden för brandförsäkring å dylik skog enligt skogsvårdsstyrelsens förslag skulle bliva ganska avsevärd och sannolikt bidra till minskande av skogsägarnas intresse för ifrågavarande understödsverksamhet.

Yttranden. Även mot kommitténs förevarande förslag hava i några yttranden anmärkningar framställts.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har gjort gällande, att till åtgärd för avhjälpande av skada å skog, som uppdragits med stöd av statsbidrag, statsunderstöd borde utgå i minst samma proportion som i fråga om nyodling, under förutsättning att skadan ej skett genom bidragstagarens förvållande. En liknande uppfattning har uttalats av *skogsvårdsstyrelserna i Skaraborgs, Västmanlands och Gävleborgs län*.

Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ansett, att statsunderstöd borde kunna beviljas till en hjälpplantering under samma villkor, som till nykultur. Om en dylik ändring i kommitténs förslag ej ansåges böra genomföras, borde det vara skogsvårdsstyrelsen obetaget att i mån av tillgängliga skogsvårdsmedel lämna bidrag till erforderligt vidmakthållande av skog, som här avsåges.

Slutligen hava *skogsvårdsstyrelsen och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kalmar läns södra del* hemställt, att förenämnda av skogsvårdsstyrelsen i Hallands län till kommittén framställda förslag, att såsom villkor för statsbidrag skulle stadgas förpliktelse att brandförsäkra med statsbidrag uppdragen skog intill en ålder av 30 år måtte tagas under förnyat övervägande, då förslaget syntes ägnat att på ett enkelt och effektivt sätt såväl stimulera skogsodlingsverksamheten som säkerställa skogens bestånd.

Departement-
schefen.

Med den ståndpunkt, som jag i det föregående intagit till frågan om statsbidragets storlek, finner jag tillräckliga skäl ej föreligga att förorda någon höjning av det statsunderstöd, som enligt kommitténs förslag skall utgå till åtgärder för botande av skador å skogar, vilka uppdragits med hjälp av statsbidrag. Ej heller anser jag mig, med hänsyn till vad kommittén anfört mot stadgande av obligatorisk brandförsäkring av dylika skogar, kunna biträda vad vissa ortsmyndigheter i Kalmar län i detta avseende hemställt. Jag tillstyrker förty kommitténs förslag i nu ifrågavarande delar oförändrat.

Beträffande frågan om giltighet mot ny ägare av förenämnda skyldigheter att uppföra och underhålla hägnad samt att vidmakthålla plantskog har kommittén erinrat, att dessa skyldigheter på grund av det med bidragstagaren upprättade kontraktet kunde göras gällande allenast mot denne samt att, om bidragstagaren till annan överlät det område, med avseende varå statsbidrag utgått, den nye ägaren följaktligen ej vore underkastad sagda skyldigheter. Då emellertid kommittén funnit det önskvärt, att nämnda skyldighet bereddes giltighet även mot ny ägare, har kommittén föreslagit, att i kontraktet med bidragstagaren skola upptagas vissa föreskrifter i ämnet. Dessa skola enligt förslaget innehålla, att bidragstagaren skall vara pliktig att tillse att, därest det område, som företaget angår, av bidragstagaren överlåtes till annan, denne skall före överlåtelsen till skogsvårdsstyrelsen resp. skogssällskapet avgiva skriftlig utfästelse att fullgöra bidragstagarens förpliktelser angående vidmakthållande av plantskog samt, därest skyldighet stadgats för denne att uppföra och underhålla hägnad, jämväl sagda skyldighet ävensom att i sin ordning ej överlåta området till annan, utan att denne till styrelsen gör enahanda åtagande, samt att, om överlåtelse av området sker i strid mot vad sålunda stadgats, överlåtare är pliktig att till skogsvårdsstyrelsen återgälda det statsbidrag, som lämnats till företaget, jämte fem procent årlig ränta därå från tiden för bidragets lyftande till dess återbetalning sker, dock högst under tio år.

g) Giltighet mot ny ägare av bidragstagares hägnadsskyldighet och skyldighet att vidmakthålla plantskog.

I motiveringen till förslaget har kommittén framhållit, att väsentligen två vägar kunde anlitas för att göra bidragstagarens skyldigheter i förevarande avseende bindande även för ny ägare. Den ena avsåge att genom lagbestämmelser förklara, att ifrågavarande skyldigheter skulle gälla även mot ny ägare. Den andra åsyftade att i det med bidragstagaren upprättade kontraktet upptaga föreskrifter i ämnet av det innehåll, som av kommittén föreslagits. Av dessa två alternativ vore det förra från formella synpunkter otvivelaktigt att föredraga. Frågan om giltighet mot ny ägare av här avsedda skyldigheter torde dock knappast vara av den grundläggande betydelse, att man för dess lösning borde tillgripa en så ingripande åtgärd som lagstiftning. Till belysning härav har kommittén beträffande skyldigheten att uppföra och underhålla hägnad anfört:

Därest den bidragsbeviljande myndigheten funne, att hägnad erfordrades för fredande av här avsett område, torde den i regel föreskriva, att denna skulle uppföras i samband med utförandet av den skogsodlings- eller skogsvårdsåtgärd, varom fråga vore, och alltså innan ännu statsbidraget blivit till fullo utbetalt. Den sålunda uppförda hägnaden torde i regel utan underhåll stå fredgill under hela den tid, varunder å området uppkommen plantskog behöfve skyddas mot betesdjur. Allenast i undantagsfall torde det förekomma, att behov av uppförande eller underhåll av hägnad för här avsett ändamål inträdde, efter det företag, varom nu vore fråga, slutförts och därtill beviljat statsbidrag utbetalts, och för dessa undantagsfall torde kontraktsbestämmelser av förut angivet innehåll vara tillfyllest för tillgodoseende av det allmännas intresse i fråga om skyddande av den å området uppkomna skogen mot skadegörelse genom betning.

Yttranden.

Med anledning av kommitténs förevarande förslag har *skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län* anmärkt, att tillämpningen av de föreskrifter, som innefattades i förslaget, skulle komma att vålla ganska många svårigheter, då i förslaget avsedda överlåtelser kanske först efter lång tid bleve kända för de bidragsbeviljande myndigheterna och vederbörande överlåtare måhända då ej vore anträffbara. Enligt styrelsens mening vore det bättre, om ifrågavarande kontrakt kunde i likhet med skogsodlingsöverenskommelserna enligt 12 § i 1923 års skogsvårdslag förlänas giltighet mot ny ägare under den tid, kontraktet avsåge. — *Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* har hävdad en liknande uppfattning.

Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län har framhållit, att, även om behov föreläge att på det av kommittén föreslagna sättet trygga större företags bestånd, det torde bliva alltför omständligt att genomföra hithörande föreskrifter för de många smärre företag, som åtminstone inom länet kunde ifrågakomma. De bidragsbeviljande myndigheterna borde därför tillerkännas befogenhet att medgiva undantag från dessa föreskrifter.

Länsstyrelsen i Uppsala län har uttalat, att de av kommittén i förevarande avseende föreslagna bestämmelserna ej syntes tillfredsställande.

Departementschefen.

Med avseende å förevarande spörsmål må erinras, att skyldighet att vidmakthålla plantskog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag å här avsedd mark, i vissa fall föreligger för ny ägare enligt gällande skogsvårdslag. Där-
est den åtgärd, vartill statsbidrag utgått, innefattat röjningsavverkning i skräp- eller stavaskog, skall enligt 9 § i sagda lag den skog, som efter avverkningen uppkommit å det avverkade området, vidmakthållas, intill dess den nått den utveckling, att den ej längre är att räkna såsom plantskog, och åvilar denna skyldighet, varunder jämväl inbegripes förpliktelse att avhjälpa genom betning uppkommen skada å skogen, även ny ägare till området. Har åter den åtgärd, vartill bidrag lämnats, avsett skogsodling å kal mark och sålunda ej inbegripit någon avverkning, stadgar skogsvårdslagen visserligen ej någon allmän förpliktelse för markägaren att vidmakthålla den genom odlingen uppdragna skogen, men upptager lagen i 10 § föreskrifter om skyldighet för denne att, därest skogen skadas genom brand, storm, insektshärjning eller annan dylik händelse eller genom betning av hemdjur eller åverkan, vidtaga erforderliga åtgärder för betryggande av nöjaktig återväxt efter skadan. Sistnämnda skyldighet är ovillkorlig beträffande skada, som uppkommit genom betning av hemdjur eller som markägaren uppsåtligen förorsakat eller genom åsidosättande av någon honom åliggande förpliktelse vållat. I fråga om annan skada är reproduktionsplikten begränsad till en kostnad, som motsvarar värdet av de vid skadegörelsen fällda träd, som finnas kvar å området eller av ägaren tillgodogjorts, samt av de kvarstående träd, vilka blivit så skadade, att de ej böra bibehållas eller eljest måste såsom hinderliga för betryggandet av nöjaktig återväxt borttagas, jämte den ersättning markägaren i anledning av skadan uppburit eller kunnat uppbära. En följd av det sätt, varpå ifrågavarande reproduktionsplikt sålunda blivit bestämd, är, att plikten i fråga om

plantskog är effektiv, allenast såvitt angår skada, som uppkommit genom betning av hemdjur eller som markägaren själv vållat. Har skadan å plantskogen uppkommit annorledes, medför skyldighetens nyssangivna begränsning, att de för skadans avhjälpande erforderliga åtgärderna i allmänhet ej kunna i tillräcklig omfattning utkrävas av markägaren.

Av det anförda framgår, att frågan om ny ägares tillförbindande att vidmakthålla plantskog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag, väsentligen är av betydelse för det fall, att skogen uppkommit genom skogsodling å kal mark samt skadats genom brand, storm, insektsvärjning eller annan naturhändelse. Att genom särskild lagstiftning ålägga ny ägare att i dylikt fall avhjälpa å plantskogen skedd skada, oavsett vilka kostnader detta kunde kräva, skulle, även om statsunderstöd till de i sådant avseende erforderliga åtgärderna skulle lämnas i förut angiven omfattning, innebära en avsevärd utsträckning av den i 10 § skogsvårdslagen stadgade reproduktionsplikten. Då fullgörande av en dylik utvidgad reproduktionsskyldighet i vissa fall kan bliva ganska betungande, torde ny ägare näppeligen böra åläggas att svara för densamma, där ej i samband med beviljande av statsbidrag till skogsodlingen och upprättande av kontrakt med bidragstagaren anteckning om skyldigheten gjorts i vederbörande domstols inteckningsprotokoll och inteckningsbok och garanti sålunda skapats för att den nye ägaren redan före fastighetens förvärvande kunna erhålla kännedom om skyldighetens existens. En lagstiftning i förevarande syfte skulle sålunda förutsätta, att varje kontrakt om här avsett företag, som avsåge skogsodling av kal mark, skulle ingivas till behörig domstol i och för verkställande av sådan anteckning, som nyss sagts. En dylik procedur skulle emellertid uppenbarligen för bidragstagarna medföra avsevärd omgång och kostnad, vadan det måste befaras, att intresset för bidragsverksamheten därigenom skulle avsevärt förringas.

Med hänsyn härtill finner jag mig böra förorda kommitténs förslag i denna del, enligt vilket den föreliggande frågan skall lösas genom bestämmelser i det med bidragstagaren upprättade kontraktet. Även om denna lösning för de bidragsbeviljande myndigheterna kommer att medföra vissa svårigheter med avseende å övervakningen av de i förslaget avsedda föreskrifternas tillämpning, torde dock dessa svårigheter ej vara större, än att de kunna övervinnas. Jag erinrar härvid, att skogsvårdsstyrelserna genom sina länsskogvaktare och övriga med lokalt begränsade uppgifter anställda befattningshavare torde hava möjlighet att, där fastighet, varå skogsodling eller annan åtgärd med hjälp av statsbidrag utförts, överlåtes, skyndsamt få kännedom härom och sålunda bliva i tillfälle att kräva fullgörande av nyssnämnda föreskrifter.

Jag torde nu få ingå på spørsmålet, på vilket sätt medel böra anvisas till ifrågavarande ändamål.

Kommittén har i detta avseende framhållit, att då de villkor, som borde gälla för statsbidrag till åtgärder i förevarande syfte, väsentligen avveke från dem, som fastställts för understöd från andra statsanslag till skogliga ändamål, de medel, som vore avsedda att utdelas såsom dylika statsbidrag, borde ställas till

Sättet för
anvisande
av medel till
ifråga-
varande
ändamål.
Kommittén.

förfogande genom anvisande för ändamålet av ett särskilt anslag, vilket lämpligen syntes kunna benämnas *statens skogsodlingsanslag*. Anvisandet av ett dylikt anslag borde emellertid ej, bortsett från det av kommittén föreslagna förbudet mot kumulering av här avsett statsbidrag och annat allmänt understöd, medföra någon inskränkning i den befogenhet, som nu tillkomme skogsvårdsstyrelserna att av dem tilldelade bidrag från anslaget till skogsvårdens befrämjande eller av andra i skogsvårdskassorna ingående medel fritt understödja skogsodling eller andra åtgärder i här avsett syfte å de under skogsvårdslagen lydande skogar. För bevarande av skogsvårdsstyrelsernas självständighet och oberoende vore det av vikt, att styrelserna bibehölles vid sin nuvarande fria förfoganderätt över skogsvårdskassornas medel, vilken rätt av styrelserna utövats på ett för skogsvården mycket gagnande sätt.

Kommittén har vidare erinrat, att enligt kommitténs förslag staten skulle dels bestrida kostnaderna för handhavandet av ifrågavarande bidragsverksamhet med undantag av en mindre del av dessa, som skulle gäldas av vederbörande bidragstagare, dels ock i viss omfattning understödja åtgärder för viltmakthållande av plantskog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag. Då storleken av de belopp, som för dessa ändamål erfordrades, vore beroende av den omfattning, vari statsbidrag anvisades, torde sagda belopp böra beräknas till viss kvotdel av de medel, som vore avsedda att utdelas såsom statsbidrag, samt fördelas mellan de bidragsbeviljande myndigheterna efter enahanda grund som berörda medel. Med hänsyn härtill torde de belopp, som erfordrades för berörda ändamål, lämpligen böra ställas till förfogande på det sätt, att det ifrågasatta skogsodlingsanslaget gäves sådan storlek, att jämväl sagda belopp därur kunde anvisas.

Med avseende å de medel, som enligt kommitténs nyssangivna uttalande skulle ställas till skogsvårdsstyrelsernas och skogssällskapets förfogande för bestridande av statens del i kostnaderna för bidragsverksamhetens handhavande med mera, har kommittén föreslagit, att understöd från dessa medel skulle kunna utgå jämväl till uppförande av hägnad för fredande av område, med avseende varå statsbidrag beviljats, i det fall, att vederbörande myndighet funne behov av sådan hägnad föreligga, efter det frågan om statsbidrag avgjorts. Enligt kommitténs förslag skulle dylikt understöd kunna utgå med högst 50 procent av kostnaden för hägnadens uppförande.

Yttranden.

Domänstyrelsen har tillstyrkt kommitténs förslag i förevarande avseende men i samband därmed hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande ordnande av skogsvårdsstyrelsernas anslagsfråga på det sätt, att samtliga till skogsvårdsstyrelserna utgående allmänna medel — med undantag möjligen av anslag från landsting och hushållningssällskap — skulle, i den mån de avsåge en statlig medverkan till ökad skogsproduktion å enskildas marker, fördelas mellan skogsvårdsstyrelserna enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder, beträffande vilkas närmare tillämpning centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund borde utfärda instruktion och utöva kontroll, samt att i samband härmed statsanslaget till skogsvårdens befrämjande och statens

skogsutdikningsanslag jämte det föreslagna skogsodlingsanslaget skulle sammanföras till ett anslag. Till stöd för denna hemställan har domänstyrelsen erinrat, att de medel, som för närvarande utginge för upphållande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, utgjordes dels av nyssnämnda två statsanslag, dels ock av skogsvårdsavgifter och anslag från landsting och hushållningssällskap, samt vidare anfört:

De medel, som för budgetåret 1930/1931 komme att stå till skogsvårdsstyrelsernas förfogande, torde, därest statens skogsodlingsanslag ävensom ifrågasatta förhöjningar av anslaget till skogsvårdens befrämjande och statens skogsutdikningsanslag bleve av Kungl. Maj:t och riksdag godkända, komma att uppgå till ett belopp av minst 4,200,000 kronor, vilket med omkring 2,000,000 kronor torde överstiga det motsvarande belopp, som för budgetåret 1926/1927 disponerades av skogsvårdsstyrelserna. Med hänsyn till de landets enskilda skogsvård gagnande uppgifter, som åläge skogsvårdsstyrelserna, ansåge domänstyrelsen, att denna högst avsevärda ökning av skogsvårdsstyrelsernas medel vore berättigad under förutsättning likväl, att medlen bleve klokt och varsamt använda.

Anslaget till skogsvårdens befrämjande samt den del av skogsvårdsavgifterna, som redovisades hos statskontoret, fördelades av Kungl. Maj:t mellan de olika skogsvårdsstyrelserna. Denna fördelning hade från och med år 1927 skett efter gemensamma normer, till grund för vilka i huvudsak legat behovsprincipen. Dessa medel jämte övrig del av skogsvårdsavgifterna disponerades av skogsvårdsstyrelserna till olika ändamål, däribland såsom bidrag åt enskilda skogsägare till skogsutdikning och till åtgärder för vinnande av ökad skogsproduktion jämväl å sådana marker, som skogsodlingsanslaget skulle avse.

Skogsutdikningsanslaget fördelades av Kungl. Maj:t mellan de olika skogsvårdsstyrelserna, därvid gjorda ansökningar om bidrag inom respektive bidragsbeviljande skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområden låge till grund för fördelningen. Härefter hade vederbörande skogsvårdsstyrelser att, med tillämpning av utav Kungl. Maj:t fastställda grunder, var inom sitt verksamhetsområde närmare disponera åt dem anvisade andelar av anslaget.

Styrelsen ifrågasatte, huruvida rådande system beträffande fördelning och disposition av skogsvårdsstyrelsernas medel vore tillfredsställande. En skogsägare kunde erhålla bidrag till skogsutdikning och, vid godkännande av kommitténs förslag, jämväl till skogsodling antingen enligt grunder, som vederbörande skogsvårdsstyrelse fastställde, eller ock enligt särskilda av Kungl. Maj:t och riksdag prövade grunder. De grunder, som skogsvårdsstyrelserna fastställde, vore rätt växlande och beroende, bland annat, av lokala förhållanden, av den större eller mindre tillgång å medel, varöver dessa styrelser förfogade, ävensom av de anordningar i övrigt för bidrags anvisande, som de för sin del funne lämpliga. Även vid beviljande av bidrag till enskild skogsvård enligt berörda av Kungl. Maj:t och riksdag prövade grunder torde den praktiska tillämpningen av dessa grunder inom skilda landstingsområden bliva rätt olika. Anordnandet av skilda statsanslag för skogliga åtgärder, som visserligen vore av skild art men därför icke från varandra fristående, komplicerade skogsvårdsstyrelsernas bidragsverksamhet och syntes icke vara rationellt.

Styrelsen vore övertygad, att en sådan anslagsordning som styrelsen ifrågasatt skulle icke allenast medföra en enkel och naturlig form för anvisande av anslag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, utan jämväl giva nödig garanti för en rationellt ordnad bidragsverksamhet från skogsvårdsstyrelsernas sida.

Hushållningssällskapet i Stockholms län har ifrågasatt, huruvida det ej från ekonomisk synpunkt vore lämpligt, att det föreslagna skogsodlingsanslaget sammansloges med statens skogsutdikningsanslag till ett anslag.

Svenska skogsvårdsföreningen har framhållit, att ett realiserande av principen, att de mest ekonomiska företagen i första hand skulle utföras, endast kunde ske genom anvisandet av ett stort gemensamt anslag till skogsvårdsåtgärder å enskildas marker, från vilket anslag medel efter enhetliga grunder kunde anvisas, förutom till av kommittén föreslagna åtgärder, jämväl till skogsdikningar samt till betesregleringar. Det torde emellertid vara lämpligt, att kommitténs förevarande förslag till en början genomfördes, samt att, då något eller några års erfarenhet vunnits av den föreslagna bidragsverksamhetens utveckling, det föranstaltades om enhetligare och ekonomiskt bättre avvägda grunder för statens anslag till skogsvårdsåtgärder.

Departement-
schefen.

Då de villkor, som enligt vad jag i det föregående tillstyrkt böra gälla för statsbidrag till åtgärder för produktivgörande av ifrågasvarande marker med otillfredsställande skogstillstånd, väsentligen avvika från dem, som bestämts för understöd från andra statsanslag till främjande av skogsvårdsåtgärder, finner jag, lika med kommittén, att de för förstnämnda ändamål behövlige medel böra ställas till förfogande genom anvisande av ett särskilt anslag, som lämpligen synes böra benämnas statens skogsodlingsanslag. Jag biträder även kommitténs förslag, att detta anslag bör givas sådan storlek, att de medel, som erfordras för bestridande av statens andel av kostnaderna för den ifrågasatta bidragsverksamhetens handhavande samt för beredande av understöd till vidmakthållande av plantskog och uppförande av hägnad i vissa fall, jämväl kunna utgå från anslaget, ävensom att nyssberörda medel böra beräknas till viss kvotdel av det belopp, som är avsett att utdelas såsom statsbidrag, och fördelas mellan de bidragsbeviljande myndigheter efter enahanda grunder som sistnämnda belopp.

Vad angår domänstyrelsens hemställan om utredning rörande ordnande av skogsvårdsstyrelsernas anslagsfråga, så att samtliga till skogsvårdsstyrelserna utgående allmänna medel med visst undantag skulle, i den mån de avsåge främjande av skogsproduktion å enskildas marker, fördelas enligt av Kungl. Maj:ts fastställda grunder samt att anslaget till skogsvårdens befrämjande och statens skogsutdikningsanslag samt det nu föreslagna skogsodlingsanslaget skulle sammanföras till ett anslag, finner jag denna hemställan ej för närvarande böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Med hänsyn till den olika arten av de åtgärder, skogsutdikningsanslaget och det föreslagna skogsodlingsanslaget avse att understödja samt de olika villkor, som på grund härav böra gälla för dessa två anslag, torde ett sammanförande av dessa till ett anslag ej böra ifrågasättas. En lämplig avvägning av medelsbehoven för skogsdikning och för åtgärder, som må understödjas från skogsodlingsanslaget, torde kunna ske utan ett dylikt sammanförande. Ej heller synes lämpligt, att anslaget till skogsvårdens befrämjande sammanslås med ettdera av nyssnämnda anslag. På sätt kommittén framhållit, torde det för bevarande av skogsvårdsstyrelsernas

självständighet och oberoende vara av vikt, att styrelserna bibehållas vid sin nuvarande mera fria förfoganderätt över de bidrag, som tilldelas dem från anslaget till skogsvårdens befrämjande, liksom över de i skogsvårdskassorna ingående medlen i övrigt. Jag vill härvid erinra, att genom förenämnda år 1925 bildade centrala organisation för skogsvårdsstyrelserna ökad säkerhet vunnits för en ändamålsenlig användning av skogsvårdskassornas medel.

I förenämnda av kommittén framlagda förslag till kungörelse angående villkor för statsbidrag från statens skogsodlingsanslag hava upptagits föreskrifter i ett flertal detaljfrågor, avseende innehållet i det kontrakt, som skall upprättas med vederbörande bidragstagare, skyldighet att ställa säkerhet för kontraktets fullgörande, sättet för bidragets utbetalning till bidragstagaren, rätt för den bidragsbeviljande myndigheten att meddela tillstånd till avvikelser från fastställd arbetsplan, förverkande av bidrag och understöd, skyldighet för sådan myndighet att till förebyggande av preskription i vissa fall erinra vederbörande gäldenär om denne åliggande förpliktelse att uppföra eller underhålla hägnad eller vidmakthålla plantskog m. m.

*Vissa
detalj-
frågor.*

Mot här avsedda detaljföreskrifter i kommitténs förslag har jag i huvudsak intet att erinra. Det torde emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i förevarande anslagsfråga, närmare pröva kommitténs förslag i denna del samt meddela de bestämmelser, som utöver de av mig i det föregående tillstyrkta grunderna för ifrågavarande bidragsverksamhet må finnas erforderliga i förevarande hänseenden samt i övrigt må påkallas för vinnande av det med verksamheten avsedda ändamålet.

*Departement-
chefen.*

Till ledning för bestämmande av det statsanslag, som årligen borde anvisas till den av kommittén föreslagna bidragsverksamheten, har kommittén sökt beräkna det totala belopp av statsmedel, som med tillämpande av de av kommittén föreslagna grunder erfordrades för vinnande av det med verksamheten avsedda syftet.

*Beräkning
av behövt
statsanslag.
Kommittén.*

Kommittén har härvid i första rummet verkställt uppskattning av arealen av de marker, med avseende på statsbidrag enligt kommitténs förslag finge utgå. Kommittén har härvid — under framhållande, att enligt dess förslag statsunderstöd ej finge utgå till aktiebolag — med ledning av förenämnda inom finansdepartementet tillgängliga resultat av vissa utredningar i samband med 1928 års allmänna fastighetstaxering beräknat, att arealerna av ålder kal skogsmark och skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4, som funnes å skogar under skogsvårdslagen, vilka tillhörde andra skogsägare än aktiebolag, utgjorde resp. 465,000 och 1,305,400 hektar samt att dessa arealer fördelade sig å förenämnda tre zoner på följande sätt:

	Zon I	Zon II	Zon III
	hektar	hektar	hektar
av ålder kal skogsmark	75,000	55,000	335,000
skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4	671,100	213,000	421,300

Kommittén har anmärkt, att nu angivna arealer ej oförändrade kunde läggas till grund för beräkning av behövligt statsanslag för ifrågavarande ändamål, då enligt dess förslag statsbidrag finge utgå allenast beträffande sådana skogsmarker med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4, för vilka röjningsvirkets avsättningsvärde understege kostnaderna för erforderliga föryngringsåtgärder, samt att enligt förslaget statsbidrag ej heller finge beviljas i fråga om mark, som funnes böra användas såsom betesmark för ordnat betesbruk eller eljest för annat ändamål än skogsproduktion eller som vore av så dålig bonitet eller hade så ogynnsam belägenhet, att utförande av skogsodling eller andra här avsedda åtgärder å marken ej kunde anses ekonomiskt berättigat. Kommittén har vidare i detta avseende anfört:

Tydligt vore, att i de arealer av ålder kal skogsmark och skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4, som funnes å de under skogsvårdslagen lydande skogar, vilka tillhörde andra skogsägare än aktiebolag, inginge betydande områden, med avseende varå statsbidrag enligt nyssangivna av kommittén föreslagna bestämmelser ej finge utgå. En beräkning av arealerna av dessa områden vore uppenbarligen utomordentligt vansklig att verkställa. Med ledning av vissa från vederbörande länsjägmästare införskaffade uppgifter i ämnet hade emellertid kommittén sökt uppskatta storleken av dessa områden för en var av berörda två markgrupper, och hade kommittén därvid trott sig kunna antaga, att arealen av ifrågavarande områden för gruppen av ålder kal skogsmark ungefärligen motsvarade inom zon I 20 procent, inom zon II 27 procent och inom zon III 25 procent av gruppens totala areal inom respektive zoner samt att för gruppen skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4 motsvarande procenttal utgjorde 41, 53 och 64 procent.

Med ledning av vad sålunda anförts och då arealen stavaskogar, vartill statsbidrag enligt kommitténs förslag finge utgå, av kommittén uppskattades till cirka 200,000 hektar, har kommittén beräknat, att de marker, som enligt förslaget kunde bli föremål för statsbidrag, omfattade följande arealer: 1) av ålder kal skogsmark 350,000 hektar, därav 60,000 hektar antagits vara belägna inom zon I, 40,000 hektar inom zon II och 250,000 hektar inom zon III, motsvarande 80, 73 och 75 procent av gruppens totala areal inom respektive zoner, 2) skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4 650,000 hektar, varav 400,000 hektar antagits ligga inom zon I, 100,000 hektar inom zon II och 150,000 hektar inom zon III, motsvarande 59, 47 och 36 procent av gruppens totala areal inom varje zon och 3) stavaskogar 200,000 hektar, samtliga liggande inom zon I. Totala arealen skogsmark, som enligt förslaget kunde bli föremål för statsbidrag, har sålunda av kommittén uppskattats till 1,200,000 hektar.

Kommittén har vidare verkställt beräkning av kostnaderna för de åtgärder, som erfordrades för försättande av nyssangivna arealer i nöjaktigt produktivt skick.

Kommittén har härvid utgått ifrån, att för vinnande av berörda syfte hela arealen av ålder kal skogsmark måste skogsodlas, under det att beträffande berörda areal stavaskogar verkställande av röjningsgallringar antagits vara tillfyllest för ändamålet. I fråga om de åtgärder, som för ändamålet erfordrades beträffande gruppen mark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4, har kommittén anfört:

Beträffande denna grupp vore ifrågavarande åtgärder av delvis olika slag för två skilda kategorier av denna. För den ena kategorien erfordrades för ändamålet allenast rensningshuggning och röjning jämte i vissa fall markberedning — efter utförandet av dessa åtgärder erhöles nöjaktig återväxt genom naturlig föryngring — under det i fråga om den andra kategorien förutom dylik huggning och röjning jämväl skogsodling påkallades. Orsakerna till den skiljaktighet i föryngringsavseende, som sålunda föreläge mellan berörda tvenne kategorier, av vilka den senare i det följande benämndes kategorien a) och den förra kategorien b), vore att söka i olika förekomst av naturlig frötillgång samt markens och markvegetationens olika beskaffenhet. Kommittén hade beräknat, att av förenämnda grupps totala areal, 650,000 hektar, 150,000 hektar vore att hänföra till kategorien a) och 500,000 hektar till kategorien b). Av den förra kategorien torde 50,000 hektar kunna antagas vara belägna inom zon I, 25,000 hektar inom zon II och 75,000 hektar inom zon III. Motsvarande siffror för den senare kategorien torde kunna beräknas till 350,000, 75,000 och 75,000 hektar.

I anslutning till vad sålunda anförts och med ledning av omförmälda från länsjägmästarna införskaffade uppgifter har kommittén beräknat, att kostnaderna för skogsodling av den av ålder kala skogsmarken i genomsnitt uppginge inom zon I till 75 kronor samt inom en var av zonerna II och III till 120 kronor, allt per hektar. Kommittén har härvid förutsatt, att skogsodlingen i regel utfördes i norra Sverige medelst sådd samt i mellersta och södra Sverige medelst plantering. I kostnaderna hade inräknats utgifter för erforderligt stängsel ävensom för röjning i vissa fall. — Kommittén har vidare i fråga om gruppen skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4 beräknat de kostnader, som beträffande kategorien a) erfordrades i förevarande syfte, innefattande rensningshuggning, röjning och skogsodling, till 65 kronor inom zon I samt till 90 kronor inom envar av zonerna II och III, allt per hektar. Vid denna uppskattning hade frändragits beräknad inkomst genom avsättning av utfallande röjningsvirke. Beträffande kategorien b) har kommittén uppskattat kostnaderna för erforderliga åtgärder i förevarande syfte, omfattande rensningshuggning och röjning samt i vissa fall markberedning, efter avdrag av inkomst genom avsättning av röjningsvirke, till 15 kronor per hektar för samtliga zoner. Kostnad för erforderligt stängsel har för båda kategorierna medräknats. — Beträffande slutligen stavaskogarna har kommittén beräknat kostnaderna för verkställande av erforderliga röjningsgallringar i dessa till 20 kronor per hektar. Kommittén har härvid förutsatt, att röjningsvirket saknade avsättningsvärde.

Med ledning av de arealer skogsmark, som enligt förenämnda beräkningar kunde bliva föremål för statsbidrag, samt de kostnader, som på sätt nyss an-

givits, här avsedda åtgärder antagits betinga, har kommittén uppskattat det belopp, som för nämnda arealers försättande i nöjaktigt produktivt skick erfordrades, till sammanlagt 63 050 000 kronor, därav 39 300 000 kronor ansetts belöpa på av ålder kal skogsmark, 19 750 000 kronor å mark med bestånd av slutenhetsgrad 0·3—0·4 samt 4,000,000 kronor å stavaskogar. Då enligt kommitténs förslag statsbidrag ej finge utgå med mera än 50 procent av den godkända kostnaden för vederbörande företag, skulle enligt samma förslag av berörda kostnadssumma högst hälften eller 31,525,000 kronor täckas genom statsanslag.

Kommittén har framhållit, att sistnämnda belopp ej innefattade statens totala utgifter för bidragsverksamheten, utan att därtill komme dels kostnaderna för verksamhetens handhavande i den mån dessa ej skulle gäldas av vederbörande sakägare, dels ock kostnaderna för det statsunderstöd, som enligt kommitténs förslag skulle utgå för vidmakthållande av plantskog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag.

Vad angår förstnämnda kostnader har kommittén, under förutsättning att vederbörande sakägares andel av dessa bestämdes enligt av kommittén föredragna grunder, med ledning av omförmälda från länsjägmästarna införskaffade uppgifter uppskattat statens andel av samma kostnader till cirka 15 procent av det belopp, som utginge i statsbidrag. Kommittén har härvid erinrat, att statens kostnader för handhavandet av förenämnda bidragsverksamhet för främjande av skogsdikning i regel uppgått till 15 procent av det till sagda ändamål anvisade beloppet samt i undantagsfall överstigit nämnda procentsats.

Beträffande det belopp, vartill statens utgifter för understöd i syfte att vidmakthålla med statsbidrag uppdragna plantskogar kunde uppskattas, har kommittén anfört:

Kostnaden för erforderlig hjälpkultur efter verkställd skogsodling torde i genomsnitt för landet i dess helhet kunna beräknas uppgå till cirka 25 procent av kostnaden för skogsodlingens verkställande. Vore fråga om rensningshuggning för erhållande av naturlig föryngring, torde visserligen kostnaden för avhjälpande av skador å den genom självsådd uppkomna plantskogen i allmänhet ställa sig lägre än motsvarande kostnad vid skogsodling, men tillkomme i detta fall risken, att naturlig föryngring efter avverkningen till följd av ringa frötillgång, markens eller markvegetationens mindre gynnsamma beskaffenhet eller annan dylik orsak ej inställde sig i avsedd omfattning, utan att hjälpkultur måste vidtagas för erhållande av nöjaktig återväxt. Även till dylik åtgärd borde givetvis här avsett understöd kunna lämnas. I förevarande avseende vore vidare att märka, att med hänsyn till de av kommittén föreslagna villkoren för statsbidrag torde beträffande plantskogar, varom nu vore fråga, kunna bortses från skadegörelse genom betes kreatur. Vid nu angivna förhållanden och då ifrågasvarande statsunderstöd i stort sett kunde beräknas motsvara halva kostnaden för den åtgärd, vartill understödet utginge, hade kommittén ansett sig kunna uppskatta statens utgifter för dylika understöd till 10 procent av det belopp, som utginge i statsbidrag.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén beräknat, att statens sammanlagda kostnader för bidragsverksamhetens handhavande och lämnande

av understöd, som förut sagts, skulle uppgå till 25 procent av förenämnda bidragsbelopp, 31,525,000 kronor, eller alltså till 7,881,250 kronor. Statens totala utgifter för ifrågavarande bidragsverksamhet skulle följaktligen belöpa sig till cirka 39.5 miljoner kronor.

Kommittén har härefter till behandling upptagit frågan om storleken av det statsanslag, som årligen borde anvisas till ifrågavarande ändamål, och därvid framhållit, att det från nationalekonomisk och social synpunkt vore synnerligen önskvärt, att de åtgärder för ökad skogsproduktion, varom här vore fråga, så skyndsamt som möjligt komme till utförande. Kommittén har vidare i detta avseende anfört:

Med den organisation för bidragsverksamhetens handhavande, som kommittén föreslagit, torde under förutsättning att erforderliga medel ställdes till förfogande för ändamålet och intresset för verksamheten bland landets skogsägare bleve tillräckligt omfattande, möjlighet föreligger att under en tidrymd av cirka 15 år i stort sett utföra de arbeten, vartill enligt kommitténs förslag statsbidrag finge utgå. Det belopp, som vid tillämpande av en dylik plan årligen borde anvisas till statsbidrag, uppginge följaktligen till cirka 2 miljoner kronor. Härtill komme statens andel i de kostnader, som årligen erfordrades för bidragsverksamhetens handhavande samt för vidmakthållande av med statsbidrag uppdragna plantskogar, vilken andel i det föregående beräknats till 25 procent av bidragsbeloppet. Totala beloppet av det statsanslag, som årligen borde anvisas till ifrågavarande ändamål, utgjorde sålunda cirka 2.5 miljoner kronor.

Kommittén ansåge sig emellertid ej böra ifrågasätta, att ett anslag å nyssangivna belopp ställdes till förfogande för ändamålet redan vid verksamhetens igångsättande. Det torde vara nödvändigt, att de bidragsbeviljande myndigheterna lämnades visst rådrum för förberedande av nämnda verksamhet, innan denna gäves en sådan omfattning, som nyss berörts. Det vore sålunda uppenbart, att viss tid erfordrades för anskaffande av behöfligt skogsodlingsmaterial, för anställande av nödig personal samt för verksamhetens ändamålsenliga organiserande i övrigt. Enligt kommitténs uppfattning torde den härför erforderliga tiden kunna beräknas till cirka tre år. Under denna organisationsperiod torde anslag böra utgå till statsbidrag för här avsett ändamål med successivt ökade belopp.

Vad anginge storleken av det anslag, som borde anvisas till ifrågavarande ändamål för första verksamhetsåret, ansåge kommittén, att det till statsbidrag avsedda beloppet för detta år ej borde sättas lägre än 500 000 kronor. Redan med den tillgång å skogsfrö och plantor, som för närvarande förefunnes, och med sin nuvarande personal vore skogsvårdsstyrelserna och skogssällskapet väl rustade för att på ett ändamålsenligt sätt disponera sagda belopp för understödande av åtgärder i förevarande syfte. Förutom nämnda belopp borde erforderliga medel ställas till förfogande till bestridande av statens kostnader för verksamhetens handhavande under sagda år. Då de bidragsbeviljande myndigheterna under detta år hade att nyorganisera verksamheten och för sådant ändamål måste anskaffa, bland annat, erforderliga redskap och maskiner, torde statens kostnader för verksamhetens handhavande under samma år böra uppskattas till ett något högre belopp än kommittén i det föregående beräknat såsom under normala förhållanden behöfligt för detta ändamål. Enligt kommitténs uppfattning borde sagda kostnader för ifrågavarande år uppskattas till 20 procent av bidragsbeloppet eller till 100,000 kronor.

Tydligt vore, att under första verksamhetsåret statsunderstöd för vidmakthållande av plantskog ej erfordrades. Behov av dylikt understöd torde komma att föreligga först under tredje verksamhetsåret.

Då enligt kommitténs förslag de medel, som kunde komma att anvisas till ifrågavarande ändamål, skulle ställas till skogsvårdsstyrelsernas och skogs-sällskapets förfogande och av dem särskilt bokföras och redovisas samt styrelsernas och sällskapets räkenskaper enligt gällande bestämmelser skulle avslutas för kalenderår, borde sagda medel av styrelserna och sällskapet disponeras för ändamålet under visst kalenderår. Av de av kommittén föreslagna reglerna om fördelningen av berörda medel mellan vederbörande bidragsbeviljande myndigheter följde, att medlens användande för ändamålet borde äga rum under det kalenderår, vars första hälft inginge i det budgetår, för vilket medlen blivit anvisade.

Yttranden. De beräkningar, som av kommittén verkställts rörande arealen av de marker, med avseende varå statsbidrag enligt kommitténs förslag skulle kunna utgå, hava i vissa yttranden föranlett erinringar.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har sålunda framhållit, att, då kommittén uppskattat arealen av ålder kal skogsmark å samtliga skogar under skogsvårdslagen till 545,000 hektar samt arealen sådan mark å de skogar under lagen, som tillhörde andra skogsägare än aktiebolag, till 465,000 hektar, detta skulle innebära, att å aktiebolagens skogar under skogsvårdslagen förefunnes 80,000 hektar av ålder kal mark. Riktigheten härav torde dock kunna ifrågasättas. Mot kommitténs beräkningar i förevarande avseende syntes vidare den erinran vara att göra, att jämväl den areal skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4, som enligt sagda beräkningar skulle förefinnas å aktiebolagens skogar under skogsvårdslagen, eller 606,200 hektar, syntes förvånansvärt hög. Det borde slutligen påpekas, att kommittén vid uppskattningen av den areal skogsmark av nyssangivna beskaffenhet, med avseende varå statsbidrag enligt kommitténs förslag kunde utgå, ej, såsom ske bort, verkställt avdrag för mark, som vore underkastad reproduktionsskyldighet enligt 1903 eller 1923 års skogsvårdslag. Med hänsyn härtill torde den av kommittén såsom bidragsberättigad angivna arealen skogsmark av ifrågavarande beskaffenhet, 650,000 hektar, i ej oväsentlig mån böra reduceras.

Även *Norrlands skogsvårdsförbund* har gjort gällande, att sistangivna markareal av kommittén beräknats långt större än den i verkligheten torde vara.

Vidare har kommitténs beräkning av statens kostnader för bidragsverksamhetens handhavande samt för understödjande av åtgärder för vidmakthållande av plantskogar föranlett den erinran från *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund*, att sagda kostnader sannolikt borde uppskattas till ett något högre belopp än vid sagda beräkning skett.

Slutligen hava även vissa anmärkningar framställts mot kommitténs uppskattning av den tid, som erfordrades för utförande av de arbeten, vartill statsbidrag enligt kommitténs förslag finge utgå.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har i detta avseende framhållit, att ifrågavarande arbeten svårligen kunde — med undantag för skogsodlingarna av gamla kalmarker — slutföras inom den av kommittén angivna

tiden, bland annat, på grund därav, att arbetena i stor utsträckning vore baserade på erhållande av naturlig förnyring. Då det, särskilt i Norrland, kunde dröja länge mellan barrträdens fröar, och en anpassning av verksamheten till dessas inträffande i viss utsträckning lämpligen borde ske, torde en alltför stark forcering av verksamheten varken vara möjlig att genomföra eller överhuvud taget ändamålsenlig. Man torde därför få räkna med att åtgärdernas utförande måste kräva något längre tid, än vad kommittén beräknat.

Skogsvårdsstyrelsen och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Gävleborgs län* hava framfört väsentligen samma synpunkter som centralrådet, därvid förvaltningsutskottet särskilt betonat, att enligt dess mening tiden för utförande av ifrågavarande arbeten borde beräknas till cirka trettio år.

Statskontoret har uttalat en viss tvekan, huruvida det, med hänsyn till statsbudgetens belastning, kunde anses tillrådligt att utvidga statens redan nu högst betydande subventionella verksamhet i den omfattning, som avsåges i kommitténs förslag. I allt fall syntes den av kommittén beräknade tidrymden av omkring femton år för utförandet av de arbeten, till vilka statsbidrag finge utgå, väl kort, enär ett slutförande av sagda arbeten inom nämnda tidrymd enligt förslaget skulle innebära, att inom en, relativt sett, så kort tidsperiod som femton år å riksstaten måste beredas utrymme för anvisande för ändamålet av icke mindre än cirka 39.5 miljoner kronor.

Vad angår kommitténs beräkningar av de arealer kala skogsmarker och skogsmarker med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4, med avseende varå statsbidrag enligt kommitténs förslag må utgå, är att märka, att dessa grundats å riksskogstaxeringsnämndens uppgifter samt inom finansdepartementet verkställda utredningar i samband med 1928 års allmänna fastighetstaxering ävensom å vissa från vederbörande länsjägmästare infordrade uppgifter i ämnet. Då det material, varå beräkningarna sålunda grundats, torde vara det mest tillförlitliga och fullständiga, som för ändamålet stått till buds, samt beräkningarna synas utförda med tillbörlig noggrannhet, torde dessa, oaktat beräkningarna enligt sakens natur självfallet äro i avsevärd mån approximativa, kunna läggas till grund för uppskattningen av det statsanslag, som med tillämpning av de av kommittén föreslagna grunder erfordras för ifrågavarande ändamål. Vad angår den från visst håll framställda anmärkningen, att kommittén vid uppskattningen av den areal skogsmark med bestånd av slutenhetsgrad 0.3—0.4, vartill statsbidrag må utgå, ej, såsom ske bort, gjort avdrag för mark, som vore underkastad reproduktionsplikt enligt skogsvårdslagstiftningen, synes denna anmärkning visserligen vara befogad men, då arealen av sistnämnda mark, på sätt jag i samband med frågan om medgivande av rätt till statsbidrag för dylik mark framhållit, torde vara relativt obetydlig samt en uppskattning av densamma måste anses synnerligen vanskelig att verkställa, torde i förevarande sammanhang kunna bortses från denna areal.

Mot kommitténs uppskattning av arealen bidragsberättigade stavaskogar finner jag i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna ej anledning till erinran.

Departement-
schefen.

Med den ståndpunkt, som jag i det föregående intagit till spørsmålet om rätt till statsbidrag för aktiebolag, borde den bidragsberättigade arealen rätteligen beräknas något högre än som skett i kommitténs betänkande. Då emellertid enligt vad jag förutsatt statsbidrag bör beviljas bolag allenast i sådana fall, då bidragsbehov verkligen kan anses föreligga, och de stora, på omfattande industriell verksamhet grundade skogsbolagen torde innehava den ojämförligt största delen av den skogsmark, som befinner sig i aktiebolags ägo, synes ej nödigt att med hänsyn till den av mig i förevarande avseende föreslagna utsträckningen av bidragsrätten verkställa någon omräkning av de markarealer, som av kommittén angivits såsom bidragsberättigade.

På grund härav och då jag ej heller finner giltig anledning till erinran mot kommitténs uppskattning av kostnaderna för de åtgärder, som erfordras för istandsättande av ifrågavarande marker, synes totalbeloppet av dessa kostnader kunna approximativt beräknas till cirka 63 miljoner kronor. Då enligt vad jag i det föregående tillstyrkt högst 50 procent av dessa kostnader må utgå i statsbidrag, skulle bidragssumman högst kunna uppgå till cirka 31.5 miljoner kronor.

Vad angår statens kostnader för bidragsverksamhetens handhavande samt för understödande av åtgärder för vidmakthållande av plantskogar, som uppdragits med hjälp av statsbidrag, finner jag lika med kommittén dessa kostnader skäligen böra beräknas till 25 procent av bidragssumman eller till cirka 7.9 miljoner kronor. Statens totala utgifter för bidragsverksamheten skulle sålunda belöpa sig till cirka 39.4 miljoner kronor.

Det måste anses synnerligen önskvärt, att de åtgärder för ökad skogsproduktion, varom här är fråga, så skyndsamt som möjligt komma till utförande. Med hänsyn till de begränsade möjligheterna att anskaffa lämpligt skogsodlingsmaterial för de betydande arealer, som böra bliva föremål för sådan odling, samt vikten att ifrågavarande arbeten planläggas och utföras med största möjliga omsorg synes emellertid den tid av 15 år, som kommittén beräknat för arbetenas utförande, vara väl kort. Sannolikt kommer i betraktande jämväl av arbetenas omfattning att för ändamålet åtgå en avsevärt längre tidrymd. Jag vill dock härvid erinra, att det uppenbarligen är synnerligen vanskligt att verkställa ens en approximativ uppskattning i detta avseende, då arbetenas utförande är beroende av det intresse, som vederbörande skogsägare komma att visa för den ifrågasatta bidragsverksamheten.

Vad angår storleken av det anslag, som bör anvisas till ifrågavarande ändamål för första verksamhetsåret, finner jag lika med kommittén, att det till statsbidrag avsedda beloppet för detta år lämpligen bör sättas till 500,000 kronor samt att till täckande av statens kostnader för bidragsverksamhetens handhavande för samma år bör ställas till förfogande ett belopp, motsvarande 20 procent av berörda bidragssumma, eller 100,000 kronor. På grund härav och då statsunderstöd för vidmakthållande av plantskog ej erfordras under första verksamhetsåret, torde anslaget totala belopp för detta år böra bestämmas till 600,000 kronor.

Då skogsvårdsstyrelsernas räkenskaper enligt gällande bestämmelser skola

avslutas för kalenderår, torde det bidragsbelopp, som må komma att tilldelas skogsvårdsstyrelse för här avsett ändamål för visst budgetår, böra avses till bidrag under det kalenderår, vars första hälft ingår i samma budgetår. Hinder synes dock ej böra möta, att, därest någon del av bidragsbeloppet ej kunnat av vederbörande skogsvårdsstyrelse disponeras före sagda kalenderårs utgång, denna del må utdelas i bidrag under följande år, dock att hänsyn härtill givetvis bör tagas vid fördelning av anslag, som må komma att anvisas till bidrag under samma år. Det bör följaktligen åligga skogsvårdsstyrelse att vid äskande av anslag för ifrågavarande ändamål uppgiva, huruvida och till vilket belopp sålunda odisponerat överskott finnes. Vad nu föreslagits ifråga om skogsvårdsstyrelse bör äga tillämpning jämväl beträffande skogssällskapet.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig i det föregående tillstyrkta grunder för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet inom område, varå skogsvårdslagen äger tillämpning, av företag, som avser skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion å vissa marker med otillfredsställande skogstillstånd; samt

b) till sådant understödjande anvisa för budgetåret 1930/1931 under benämning statens skogsodlingsanslag ett *extra reservationsanslag* av 600,000 kronor.

Departement-
chefens
hemställan.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.

1928 års skogsvårdskommittés förslag

till

kungörelse angående villkor för statsbidrag från statens skogsodlingsanslag.

Kungl. Maj:t har — sedan riksdagen *dels* godkänt av Kungl. Maj:t gjord framställning om vissa grunder för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av företag, som avser skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion å vissa marker med otillfredsställande skogstillstånd, *dels ock* till sådant understödjande anvisat anslag under benämningen *statens skogsodlingsanslag* — funnit gott förordna, att följande villkor skola lända till efterrättelse för bidrag från nämnda anslag:

Mom. 1. Från statens skogsodlingsanslag må anvisas statsbidrag till utförande inom område, varå skogsvårdslagen äger tillämpning, av företag, som avser skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion å följande marker med otillfredsställande skogstillstånd, nämligen:

1:o) skogsmark, som helt saknar trädvegetation eller är bevuxen med blott enstaka träd;

2:o) vanhävdad skogsmark, där skogsbeståndet är av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknar utvecklingsmöjligheter; samt

3:o) skogsmark, som är bevuxen med s. k. stavaskogsbestånd.

Beträffande mark, som omförmäles under 2:o), må statsbidrag utgå allenast under förutsättning, att avsättningsvärdet å det virke, som bör avverkas å marken för erhållande av nöjaktig föryngring, understiger kostnaden för de åtgärder, som för sådant ändamål böra utföras.

Statsbidrag må ej utgå till torrlägningsföretag, som avser höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd, eller till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag är pliktig vidtaga, dock att statsbidrag må lämnas till utförande av erforderliga återväxtåtgärder efter avverkning, som verkställts för erhållande av nöjaktig föryngring å mark, varom förmäles under 2:o) eller 3:o).

Förutom statsbidrag, som nu sagts, må från statens skogsodlingsanslag jämväl anvisas särskilt förvaltnings- och understödsbidrag efter ty i mom. 2 förmäles.

Mom. 2. På framställning av skogsvårdsstyrelse beslutar Kungl. Maj:t, efter hörande av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, om anvisande till styrelsen från statens skogsodlingsanslag dels av medel att av styrelsen utdelas såsom statsbidrag enligt bestämmelserna i denna kungörelse, dels ock av särskilt förvaltnings- och understödsbidrag för bestridande av styrelsens kostnader för handhavandet av sagda verksamhet ävensom för understödjande

enligt denna kungörelse av åtgärder för vidmakthållande av skog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag. Dylik framställning skall av styrelsen göras före den 15 november och åtföljas av förteckning över sådana till styrelsen inkomna ansökningar om statsbidrag, som styrelsen funnit vara av beskaffenhet att böra beviljas. Formulär till sagda förteckning fastställs av Kungl. Maj:t.

Medel, som anvisats till skogsvårdsstyrelse enligt första stycket, skola, mot avlämnande av särskild av styrelsen utfärdad och av statskontoret godkänd förbindelse att använda sagda medel enligt därom gällande föreskrifter, av statskontoret ställas till styrelsens förfogande genom medlens insättande i riksbanken för styrelsens räkning eller, där styrelsen har sitt säte å ort, varest riksbankskontor ej finnes, efter rekvisition i mån av behov utanordnas till styrelsen. Medlen skola av styrelsen särskilt bokföras och redovisas, och skall därå upplupen ränta tillgodoföras samma medel.

I den i första stycket omförmälda framställning skall skogsvårdsstyrelsen uppgiva, huruvida och till vilket belopp ej disponerad behållning förefinnes å medel, som enligt samma stycke anvisats till styrelsen.

Mom. 3. Ansökan om statsbidrag göres hos vederbörande skogsvårdsstyrelse, som, där ej styrelsen finner ansökningen omedelbart böra avslås, föranstaltar om upprättande av förslag till utförande av det företag, vartill statsbidrag sökes. Dylikt förslag skall upprättas i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

I ansökan om statsbidrag skola så fullständigt som möjligt angivas beskaffenheten och omfattningen av det företag, vartill statsbidrag sökes. Ansökningen skall tillika innehålla uppgift å den eller de fastigheter, som företaget angår, samt vederbörande ägares namn och hemvist.

Mom. 4. Finner skogsvårdsstyrelsen, att företaget eller viss del därav angår mark, som bör användas för vederbörande fastighets eller därmed sambrukad fastighets behov såsom betesmark för ordnat betesbruk eller eljest för annat ändamål än skogsproduktion, må statsbidrag ej lämnas till företaget eller sagda del därav. Vid prövning av fråga, som i detta moment avses, äger skogsvårdsstyrelsen, där sådant av förhållandena påkallas, inhämta utlåtande från i lant-hushållning sakkunnig person.

Mom. 5. Statsbidrag kan av skogsvårdsstyrelsen beviljas under förutsättning, att styrelsen finner nyttan av företaget minst motsvara kostnaden därför.

Skogsvårdsstyrelsen skall tillse, att statsbidrag främst lämnas till företag, som äro mest förtjänta av understöd.

Mom. 6. Statsbidrag må icke utgå till sådant företag, vartill annat statsunderstöd i form av bidrag eller lån eller bidrag från skogsvårdskassa förut utgått eller utgår. Den omständigheten, att till upprättande av förslag till företaget statsunderstöd eller bidrag från skogsvårdskassa utgått eller utgår, utgör dock icke hinder för bidrags beviljande.

Mom. 7. Statsbidrag kan beviljas till högst femtio procent av den utav skogsvårdsstyrelsen godkända kostnaden för företaget.

I sagda kostnad må, där skogsvårdsstyrelsen finner erforderligt, att det område, som företaget avser, inhägnas eller att annan hägnadsåtgärd för områdets

fredande mot betesdjur vidtages, inräknas ersättning för åtgärdens utförande. Har skogsvårdsstyrelsen vid prövning av fråga om statsbidrag till företaget ansett behov av hägnad för berörda ändamål ej föreligga, men finner styrelsen senare dylikt behov vara för handen, äge styrelsen att av det i mom. 2 omnämnda förvaltnings- och understödsbidrag bevilja ett särskilt understöd till hägnadens uppförande, vilket understöd må uppgå till högst femtio procent av den av styrelsen godkända kostnaden härför.

Statsbidrag må ej lämnas till annan än den, som med ägande- eller fideikommissrätt innehar mark, varom i mom. 1 förmäles. Statsbidrag må ej utgå till aktiebolag.

Mom. 8. Beträffande företag, vartill statsbidrag beviljas, fastställer skogsvårdsstyrelsen arbetsplan.

Mom. 9. Med den, som mot åtnjutande av statsbidrag åtager sig arbete, som i mom. 1 avses, skall skogsvårdsstyrelsen upprätta skriftligt kontrakt, och skall därvid iakttagas följande:

- 1) Genom kontraktet skall bidragstagaren förbinda sig att inom bestämd tid fullborda i företaget ingående arbete i överensstämmelse med den fastställda arbetsplanen, att därvid iakttaga de föreskrifter, som skogsvårdsstyrelsen utöver planen meddelat, att fullgöra de övriga åligganden, som enligt denna kungörelse åvila bidragstagaren, att bestrida vad till fullbordande av sagda arbete må erfordras utöver beviljat bidrag från förevarande anslag, samt att vid arbetets utförande underkasta sig kontroll av skogsvårdsstyrelsen.

- 2) I kontraktet skall, om förhållandena därtill giva anledning, intagas föreskrift, att bidragstagaren är pliktig att enligt styrelsens bestämmande inhägnad det område, som företaget avser, eller vidtaga annan hägnadsåtgärd, som på ett betryggande sätt fredar området mot betesdjur, och att underhålla för sådant ändamål uppförd hägnad, intill dess å området uppkommen skog nått den utveckling, att den ej längre är att räkna såsom plantskog, att, om fullgörande av bidragstagarens skyldighet i något av nu angivna avseenden försummas, skogsvårdsstyrelsen är berättigad att på den försumliges bekostnad avhjälpa bristen, samt att, i fall företaget eller till följd därav uppkommen skog genom dylik försummelse skadats av betesdjur, den försumlige är pliktig att enligt skogsvårdsstyrelsens bestämmande vidtaga för skadans avhjälpan erforderlig åtgärd.

- 3) I kontraktet skall därjämte föreskrivas, att skog, som uppdragits med hjälp av statsbidraget, skall av bidragstagaren vidmakthållas, intill dess densamma nått den utveckling, att den ej längre är att räkna såsom plantskog, att för sådant ändamål behöflig åtgärd skall utföras enligt skogsvårdsstyrelsens bestämmande samt att bidragstagaren vid utförande av dylik åtgärd, där ej sådant fall är för handen, som avses under punkt 2) härovan eller åtgärden eljest avser avhjälpan av skada, vartill bidragstagaren varit vållande, är berättigad att kostnadsfritt från skogsvårdsstyrelsen erhålla dels erforderligt

skogsodlingsmaterial, levererat å i kontraktet bestämd plats, dels ock sakkunnigt biträde vid arbetets utförande.

4) Härförutom skall i kontraktet stadgas, att det åligger bidragstagaren att tillse, att, därest det område, som företaget angår, av bidragstagaren överlåtes till annan, denne före överlåtelsen till skogsvårdsstyrelsen avger skriftlig utfästelse att fullgöra bidragstagarens förpliktelser enligt punkt 3) samt, därest bestämmelse jämlikt punkt 2) upptagits i kontraktet, jämväl enligt sistnämnda punkt, ävensom att i sin ordning ej överlåta området till annan, utan att denne till styrelsen gör enahanda åtagande, samt att, om överlåtelse av området sker i strid mot vad sålunda stadgats, överlåtaren är pliktig att till skogsvårdsstyrelsen återgälda det statsbidrag, som lämnats till företaget, jämte fem procent årlig ränta därå från tiden för bidragets lyftande till dess återbetalning sker, dock högst under tio år.

Mom. 10. Kontraktet skall jämte avskrifter av den fastställda arbetsplanen och därtill hörande handlingar förvaras hos skogsvårdsstyrelsen.

Mom. 11. För fullgörande av kontraktet ävensom, därest mot kontraktet brytes, för återbärande av lyftad del av statsbidraget jämte därå upplupen ränta skall, om ej skogsvårdsstyrelsen finner skäl att därifrån medgiva befrielse, ställas säkerhet, som av skogsvårdsstyrelsen godkännes. Sådan säkerhetsförbindelse skall upphöra att äga giltighet, så snart det i kontraktet avsedda arbetet blivit av skogsvårdsstyrelsen godkänt, dock att säkerhetsförbindelsen skall fortfara att gälla beträffande sådana bidragstagaren enligt kontraktet åliggande förpliktelser, som avses i mom. 9 punkterna 2)—4). Säkerhetsförbindelsen skall förvaras hos skogsvårdsstyrelsen.

Mom. 12. Det åligger skogsvårdsstyrelsen att öva tillsyn därå, att arbete, varom kontrakt blivit upprättat, utföres på ändamålsenligt sätt samt att meddela slutligt godkännande av arbetet. Är fråga om skogsodling, skall skogsvårdsstyrelsen med synnerlig omsorg tillse, att därvid användas skogsfrö och plantor av kontrollerad, för orten lämplig beskaffenhet.

Mom. 13. Sedan kontrakt avslutats och säkerhetsförbindelse, där sådan ifrågakommer, godkänts samt hos skogsvårdsstyrelsen styrkts, att det arbete, vartill statsbidraget utgår, blivit påbörjat, må en första utbetalning ske till bidragstagaren enligt skogsvårdsstyrelsens bestämmande.

Återstoden av statsbidraget får, likaledes enligt skogsvårdsstyrelsens bestämmande, lyftas i den mån arbetets fortgång styrkes genom till styrelsen ingivna bevis eller intyg, dock att städse en fjärdedel av bidraget skall innestå, intill dess arbetet blivit vederbörligen avsynat och av skogsvårdsstyrelsen godkänt.

Mom. 14. Meddelar skogsvårdsstyrelsen tillstånd till avvikelse från fastställd arbetsplan och föranleder sådan avvikelse minskning av kostnaden för företaget, åligger det styrelsen att såsom villkor för dylikt tillstånd föreskriva motsvarande minskning av statsbidraget. Å skogsvårdsstyrelsen ankommer jämväl att, då bidragstagare mot avstående av statsbidrag önskar befrielse från villkor, som föreskrivits för bidragets tillgodonjutande, meddela för bidragets indragande erforderliga föreskrifter.

I händelse avvikelse utan därtill erhållet tillstånd skett från den fastställda arbetsplanen,

eller arbete, vartill statsbidrag utgår, icke blivit fullbordat inom bestämd tid,

eller de föreskrifter skogsvårdsstyrelsen i övrigt meddelat beträffande sådant arbetes utförande obehörigen åsidosatts,

ankommer det på skogsvårdsstyrelsen att inställa all vidare utbetalning av statsbidraget samt återfordra vad därav uppburits att inom viss angiven tid på en gång eller efter hand inbetalas till styrelsen. Å sålunda uppburna medel skall gäldas fem procent årlig ränta från lyftningsdagen till dess återbetalning sker.

Vad i andra stycket stadgas äge tillämpning jämväl i det fall, att den, som jämlikt upprättat kontrakt eller avgiven förbindelse är pliktig att uppföra eller underhålla hägnad för fredande av område, med avseende varå statsbidrag utgått, eller att vidmakthålla skog, som uppkommit genom åtgärd, vartill statsbidrag beviljats, eftersätter sådan skyldighet; och ankommer å skogsvårdsstyrelsen i dylikt fall att, därest skyldighet i förstnämnda hänseende eftersatts, tillika återfordra särskilt understöd, som lämnats till hägnadens uppförande, jämte fem procent årlig ränta därå från lyftningsdagen till dess återbetalning sker, samt, i fall skyldighet i sistnämnda hänseende blivit åsidosatt, fordra ersättning för skogsodlingsmaterial och biträde, som styrelsen tillhandahållit för skyldighetens fullgörande.

Alla kostnader, som föranledas för skogsvårdsstyrelsen till följd av indragning eller återbäring av statsbidrag eller av särskilt understöd eller till följd av utkrävande av ersättning för skogsodlingsmaterial eller biträde, skola bestriidas eller gottgöras av bidragstagaren eller den, som betalningsskyldighet eljest åligger.

Mom. 15. Det åligger skogsvårdsstyrelsen att övervaka, att den, som jämlikt upprättat kontrakt eller avgiven förbindelse är skyldig att uppföra eller underhålla hägnad för fredande av område, med avseende varå statsbidrag utgått, eller att vidmakthålla skog, som uppkommit genom åtgärd, vartill statsbidrag beviljats, fullgör denna skyldighet ävensom att inom tio år från kontraktets upprättande eller förbindelsens avgivande i laga ordning erinra gäldenären om sagda skyldighet, där denna vid nämnda tidpunkt fortfarande är gällande.

Mom. 16. Varje skogsvårdsstyrelse, som förmedlar statsbidrag från ifrågasvarande anslag, skall årligen till Kungl. Maj:t avgiva redogörelse för verksamheten under nästföregående år enligt föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Mom. 17. Vad enligt denna kungörelse gäller om skogsvårdsstyrelse skall äga tillämpning jämväl i fråga om skogssällskapet med iakttagande, att skogssällskapet äger bevilja bidrag allenast till företag å skogar, vilka ägas av sällskapet eller vilkas vård och förvaltning utövas under medverkan och tillsyn av sällskapet, dock med undantag av skogar, varom i 2 § 1 mom. skogsvårdslagen förmäles.